

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.05 - МКР. 1156 "С" 2023.07.14. 004. ПЗ

СОЛЯНИК ДМИТРО ОЛЕГОВИЧ

2023 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ,
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет
УДК 657.471.122

ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету
Анатолій ДІБРОВА
(підпис)

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
В.о. завідувача кафедри обліку та оподаткування
Володимир ЛИТВИНЕНКО
(підпис)

" " 2023р. " " 2023р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему
«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ, АНАЛІЗ ТА
КОНТРОЛЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ»

Спеціальність 071 – "Облік і оподаткування"
Освітня програма Облік і аудит

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна
Гарант освітньо-професійної програми
к.е.н., доцент
(науковий ступінь та вчене звання)

Тамара ГУРЕНКО
(підпис) (ПІБ)

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи
к.е.н., доцент
(науковий ступінь та вчене звання)

Тетяна СЛІСАР
(підпис) (ПІБ)

Виконав Дмитро СОЛЯНИК
(підпис) (ПІБ студента)

Київ – 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри обліку та
оподаткування

д.е.н., проф.

Любов ІУЦАЛЕНКО

202 р.

ЗАВДАННЯ

до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студенту

СОЛЯНИКУ Дмитру Олеговичу

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність

071 – "Облік і оподаткування"

Освітня програма

Облік і аудит

Орієнтація освітньої програми освітньо - професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи: **«Організація обліку основних засобів,
аналіз та контроль ефективності їх використання»**

Затверджена наказом ректора НУБіПУ України від "14" липня 2023 р. №1156 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру _____

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: законодавчо-нормативна база України,
наукова та періодична література, матеріали науково-практичних конференцій, інформація
Інтернет видань і веб – сайтів та дані обліку і звітності

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи:

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Економічна сутність та класифікація основних засобів

2. Організація обліку основних засобів

3. Аналіз та контроль ефективності використання основних засобів

Перелік графічного матеріалу: таблиці, рисунки/схеми

Дата видачі завдання " _____ "

202 р.

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

Тетяна СЛЕСАР

Виконав

Дмитро СОЛЯНИК

НУВБІП України

РЕФЕРАТ

на здобуття освітнього ступеня «МАГІСТР» за темою «Організація обліку основних засобів, аналіз та контроль ефективності їх використання»

У магістерській кваліфікаційній роботі розкривається науковий підхід щодо економічної сутності основних засобів.

На практичних матеріалах ПАТ «Білоцерківський консервний завод» викладена організація обліку основних засобів, аналіз та контроль ефективності їх використання, зроблено пропозиції щодо узагальнення результатів аналізу і контролю для прийняття управлінських рішень.

Значне місце в роботі відведено організації обліку основних засобів та аналізу ефективності їх використання.

У висновках магістерської кваліфікаційної роботи узагальнено отримані результати дослідження, наведено рекомендації щодо удосконалення організації обліку і проведення аналізу та контролю щодо ефективного використання основних засобів для прийняття дієвих та своєчасних управлінських рішень а саме:

на основі аналізу нормативних документів та праць науковців наведені основні ознаки основних засобів: вартісність, матеріальне вираження, функціональне призначення, тривалість використання, зношуваність;

узагальнено поняття «основні засоби»;
проведено дослідження сутності поняття «обліково-аналітичне забезпечення» як сукупності підсистем внутрішньої та зовнішньої інформації, необхідної для цілей планування діяльності, розробки, прийняття і реалізації ефективних управлінських рішень;

сформовано пропозиції, щодо зміни методу амортизації для активної частини основних засобів, щодо оновлення графіку документообігу та переходу від 1С на ISF Application;

проведено аналіз переваг та недоліків щодо використанням ERP системи 1С: Підприємство 8.2. в конфігурації «Управління виробничим підприємством»;

узагальнено етапи проведення економічного аналізу основних засобів: аналіз забезпечення підприємства основними засобами та визначено напрями підвищення ефективності їх використання.

для удосконалення організації контролю та аналізу основних засобів, з метою підвищення ефективності їх використання, наведено перелік заходів щодо створення ефективної системи внутрішнього контролю, адже несистемне здійснення контролю на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» - функція контролю недостатньо цілеспрямовано і чітко взаємодіє з іншими функціями управління - не дає можливості своєчасно виявляти відхилення при веденні виробничої діяльності, а відтак не здійснює достатнього впливу на стан планування, обліку і економічного аналізу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: основні засоби, організація, облік, аналіз, контроль, амортизація, знос, методичні прийоми контролю

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	9
1.1 Економічна сутність основних засобів	9
1.2 Оцінка та класифікація основних засобів для різних цілей управління	17
1.5 Застосування міжнародних стандартів обліку та їх вплив на контрольно-аналітичне забезпечення управління основними засобами	22
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	27
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	28
2.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Білоцерківський консервний завод»	28
2.2 Облікова політика основних засобів та її вплив на оподаткування діяльності суб'єкта господарювання	38
2.3 Організація обліку надходження, наявності, руху та вибуття основних засобів	44
2.4 Облікове забезпечення амортизації основних засобів	56
2.5 Використання прикладного програмного забезпечення в обліку основних засобів	59
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	65
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	68
3.1 Методичні прийоми аналізу та контролю основних засобів	68
3.2 Контроль ефективності використання основних засобів	74
3.3 Аналіз основних засобів та ефективності їх використання	82
3.4 Узагальнення матеріалів аналізу та контролю для прийняття управлінських рішень щодо ефективного використання основних засобів	94
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	97
ВИСНОВКИ	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	104
ДОДАТКИ	112

ВСТУП

Актуальність теми.
Основні засоби займають вагоме місце в господарській діяльності підприємства, їх частка дозволяє оцінити рівень забезпеченості необхідними умовами для здійснення фінансової діяльності суб'єктом господарювання.

Успішне вирішення завдань управління основними засобами та обґрунтування інвестиційної політики в їх частині вимагає ефективного ведення організації обліку, аналізу та контролю.

Надзвичайної актуальності управління основними засобами набуває у зв'язку з широким розповсюдженням застосування прикладних програм з обліку, аналізу та контролю. Підвищення ефективності використання основних засобів підприємств є резервом збільшення прибутку, тож від вирішення цієї проблеми залежить фінансовий стан підприємства, конкурентоспроможність його продукції на ринку.

На бухгалтерський облік підприємства покладено завдання з поліпшення інформаційного забезпечення управління і контролю за збереженням основних засобів та зміцненням фінансового стану підприємства, підвищенням ефективності діяльності та зменшенням ризику втрати коштів.

Саме тому функціонування суб'єктів господарювання в умовах жорсткої конкуренції та економічної нестабільності робить актуальним удосконалення питань організації обліку основних засобів, аналізу та контролю ефективності їх використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання, пов'язані з організацією обліку основних засобів, аналізу та контролю щодо ефективності їх використання, знайшли відображення в роботах вітчизняних та іноземних науковців і практиків.

Під час вивчення даного питання було досліджено праці наступних авторів:

Бараннік А.А., Білик М.С., Боримська К.П., Бутинець Ф.Ф., Верхоглядова Н.І., Гончар В.П., Гончарук Я.А., Гордієнко Н.Л., Зюкова М.М., Іванова Н.А., Кулініч Ю.М., Кулаковська Л.П., Лайко О.І., Литвин Б.М., Мізіна О.В., Петряєва З.Ф., Сахарцева І.І., Стельмах М.В., Чумаченко Н.Г., Шкіряк Н.Л., Шапіряк О.В. та ін.

Незважаючи на наявність таких досліджень, проблеми щодо організації обліку основних засобів, аналізу та контролю ефективності їх використання все-таки і досі залишаються.

Мета магістерської кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних положень нормативно-правового забезпечення основних засобів, розроблення рекомендацій щодо вдосконалення організації обліку основних засобів, аналізу та контролю ефективності їх використання, визначення можливості використання сучасних методик організації обліку, контролю і аналізу для покращення фінансових результатів діяльності підприємства.

Основними завданнями магістерської кваліфікаційної роботи є:
розкриття економічної сутності основних засобів, їх оцінка та класифікація;
визначення системи економічних показників для характеристики фінансово-господарської діяльності;

характеристика облікової політики підприємства щодо основних засобів;
розкриття сутності організації та розробка рекомендацій щодо вдосконалення організації обліку основних засобів;
визначення особливостей бухгалтерського обліку наявності та руху основних засобів в умовах застосування прикладного програмного забезпечення;

оцінка проведення аналізу та контролю основних засобів щодо ефективності їх використання;
узагальнення результатів контролю та аналізу для прийняття управлінських рішень щодо ефективності використання основних засобів.

Об'єктом дослідження є процес організаційного та методичного забезпечення організації обліку, аналізу та контролю основних засобів та чинники, що впливають на ефективність їх використання.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та науково-практичних засад організації бухгалтерського обліку основних засобів та аналіз і контроль ефективності їх використання.

Базою дослідження є ПАТ «Білоцерківський консервний завод», організаційно-правова форма якого – це приватне акціонерне товариство, основним

видом діяльності товариства є перероблення та консервування фруктів і овочів, виробництво фруктових і овочевих соків та інші.

Теоретичною основою дослідження є проведення аналізу стану основних засобів із застосуванням методів системного аналізу та синтезу, математичного моделювання, економіко-статистичного спостереження і узагальнення.

Дослідження проводилися на основі діалектичного підходу, за допомогою методів індукції та дедукції, аналогії і порівняння.

Для вивчення питань організації обліку основних засобів було використано методи класифікації та групування.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному і методичному обґрунтуванні та наданні практичних рекомендацій щодо удосконалення методичних підходів до організації обліку основних засобів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення організації бухгалтерського обліку, аналізу та контролю ефективності використання основних засобів.

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти, наукові публікації вітчизняних вчених у фахових виданнях, академічні видання, монографії, матеріали наукових конференцій, інтернет-ресурси.

Апробація результатів Основні результати дослідження викладені в магістерській роботі, публічно обговорювались на відповідних конференціях: III міжнародній науково-практичній конференції «Science and innovation of modern world» (м. Лондон, Великобританія, 24-26 листопада 2022 р.) стаття «Особливості організації обліку основних засобів»; VII Всеукраїнській студентській науково-практичній онлайн-конференції «Облік, оподаткування, контроль та аналіз виклики та загрози у умовах воєнного стану» (м. Київ, НУБІП, 23 березня 2023р.) тези доповідей «Особливості класифікації та оцінки основних засобів»; III міжнародній науково-практичній конференції «Modern research in science and education» (м. Чікаго, США, 9-11 листопада 2023 р.) стаття «Особливості облікової політики основних засобів».

РОЗДІЛ 1

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Економічна сутність основних засобів

Від раціонального використання основних засобів, у період переходу до ринкових відносин в умовах конкурентної боротьби між товаровиробниками, залежать усі техніко-економічні показники: випуск продукції, її собівартість, продуктивність праці, прибуток, рентабельність, фінансовий стан.

Саме тому кожне підприємство повинно постійно вишукувати резерви підвищення ефективності використання основних засобів. Виявити ці резерви та контролювати виконання заходів щодо їх мобілізації і використання можна лише з допомогою глибокого системного обліку та аналізу [51].

Економічна сутність основних засобів в тому, що вони беруть участь в декількох виробничих циклах, зберігають свою натурально-речовинну форму до кінця експлуатації і переносять свою вартість на готовий продукт частинами, в міру зносу у вигляді амортизації [70].

Найважливішим законодавчим актом, що регулює бухгалтерський облік є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №996-XIV зі змінами та доповненнями, але в даному законі відсутнє визначення поняття «основні засоби», тому слід розглянути визначення в Податковому кодексі України та національних і міжнародних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку. (табл.1.1).

Аналізуючи таблицю 1.1 можна виділити основні критерії визнання основних засобів:

актив, що утримується з метою використання в процесі виробництва, або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам;

строк використання більше одного року чи операційного циклу;

поступово зменшують свою вартість у зв'язку з фізичним або моральним зносом; присутній критерій вартісності за яким вирішується чи вважається актив основним засобом чи оборотним матеріальним активом.

Підходи до трактування поняття «основні засоби» згідно
правового регулювання

Нормативний документ	Визначення
Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [36]	Основними засобами є матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)
Податковий кодекс України [49]	Основні засоби - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [35]	Основні засоби - це сукупність всіх засобів праці, які функціонують в натуральній формі впродовж тривалого часу (більше одного року) як у сфері виробництва, так і в невиробничій сфері і протягом всього терміну служби не втрачають своєї споживчої форми; поступово зменшують свою вартість у зв'язку з фізичним або моральним зносом; беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох виробничих циклів.
Міжнародний стандарт фінансової звітності (IAS) 16 «Основні засоби» [30]	Основні засоби - це матеріальні об'єкти, що їх: а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей; б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду

При цьому в Податковому кодексі України [49] та в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [35] йдеться мова про поступове зменшення вартості активу, тобто при визначенні поняття «основні засоби» важливим критерієм визнання є перенесення вартості на товари чи послуги у вигляді амортизації.

Також слід зазначити, що згідно з редакцією Податкового кодексу України від 23.05.2020 року вартісний критерій основних засобів змінився, а саме збільшився з 6

тис. грн. до 20 тис. грн., але при цьому підприємства можуть встановлювати його самостійно, зазначаючи його в Наказі про облікову політику підприємства.

Більшість сучасних науковців розглядали в своїх працях проблематику трактування поняття «основні засоби». Деякі з вчених погоджуються з законодавчо прийнятим визначенням поняття, а інші узагальнюють своє бачення та формують власне визначення поняття. Водночас треба наголосити на тому, що у роботах дослідників відсутній єдиний підхід до визначення поняття «основні засоби», його характеристики, визначення його ознак та конкретизації цієї наукової категорії у сучасній економічній науці.

Розглянемо погляди дослідників щодо сутності поняття «основні засоби».

Бойко В.М., Вацків П.Г. визначали, що основні засоби – це сукупність засобів праці, які функціонують у сфері матеріального виробництва в незмінній натуральній формі протягом тривалого часу та переносять свою вартість на заново створений продукт частинами в міру їх зношення.

Борисов А.Б. бачив сутність основних засобів як засобів праці виробничого та невиробничого призначення. Він вважав, що характерною особливістю основних засобів, є участь в процесі виробництва тривалий час, в перебігу багатьох циклів, при збереженні основних властивостей і первинної форми, при цьому поступове зношування і їх вартість переносяться на продукцію, що виготовляється.

Бланк І.А. стверджував, що основні фонди – це сукупність матеріальних активів в формі засобів праці, які багаторазово приймають участь в процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість частинами [3].

Бутинець Ф.Ф. визначає сутність основних засобів наступним чином: основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік) [7].

Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. у своїх дослідженнях стверджують, що основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство формує з метою використання їх у

процесі виробництва чи постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних та соціально-культурних функцій і очікуваний термін корисного застосування яких перевищує рік [19].

Партин Г.О. бачить основні засоби як термін бухгалтерського обліку, синонім економічного поняття «основні фонди»; матеріальні активи, утримувані підприємством з метою їх використання у процесі виробництва та реалізації товарів, виконання робіт чи надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких перевищує один рік чи операційний цикл (якщо він довший за рік) [20].

Смовженко Т.С. дає наступне визначення: основні засоби – це сукупність матеріальних активів, які тривалий час у незмінній натурально-речовій формі використовуються у виробничому процесі [21].

На основі проведеного аналізу наукової літератури, можна зробити висновок, що більшість авторів під «основними засобами» розуміють матеріальні активи підприємства.

Деякі автори ототожнюють поняття «основні засоби» та «основні фонди» зазначаючи, що вони є засобами праці які використовуються у виробництві протягом тривалого часу.

Інші автори вважають, що основні засоби – це матеріальні активи, що використовуються лише у виробничому процесі, тобто більш ні на що вони впливу не мають, а це є невірним тлумаченням, адже основні засоби використовуються підприємством у всій його господарській діяльності.

На основі аналізу нормативних документів та праць науковців ознаками основних засобів слід вважати:

вартісність (перевищення встановленого державою ліміту);

матеріальне вираження (гроші, засоби виробництва, устаткування тощо);

функціональне призначення (сфера використання у виробництві, торгівлі чи наданні послуг);

тривалість використання (не менше одного року);

зношуваності (здатність до зменшення вартості у зв'язку з використанням-амортизація).

Згідно з цими ознаками та проведенням аналізом нормативного визначення та наукових трактувань слід узагальнити поняття «основні засоби» – це довгострокові активи, які використовуються при виробництві готової продукції, виконанні робіт або наданні послуг, вартість яких перевищує встановлений на підприємстві вартісний критерій, і при цьому поступово зменшується шляхом перенесення частини до собівартості готової продукції, товарів, робіт чи послуг у вигляді амортизації.

Життєвий цикл основних засобів складається з 9 етапів (рис.1.1)

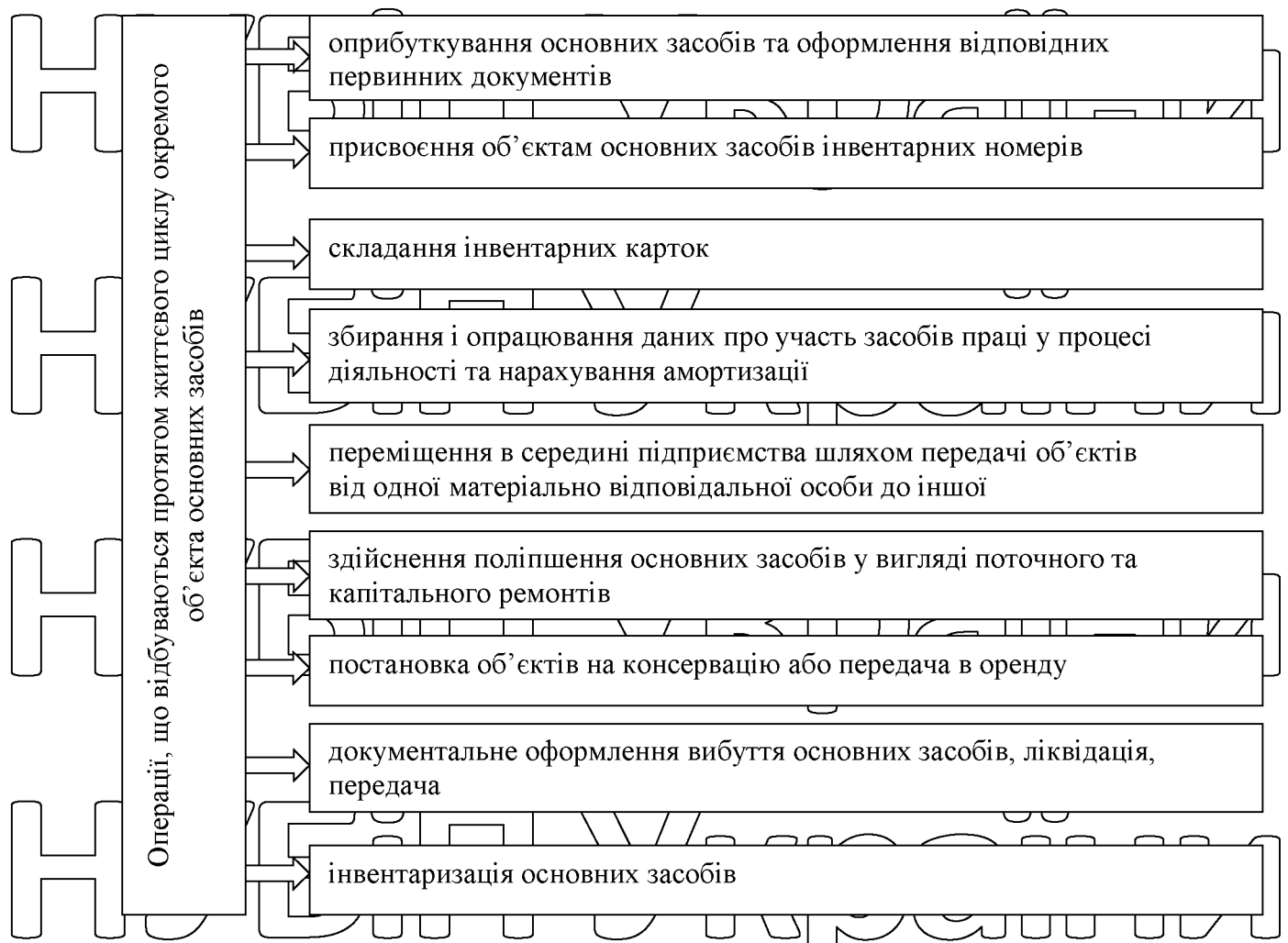


Рис.1.1. Життєвий цикл основних засобів

Одним із проблемних питань в частині обліку основних засобів є його нормативно-правове регулювання. Достовірність і повнота інформації в частині основних засобів забезпечується нормативними документами з бухгалтерського обліку на різних рівнях. Дані нормативні документи мають різний правовий статус, формуючи в загальному три рівні регулювання бухгалтерського обліку основних засобів, які представлені на рисунку 1.2.

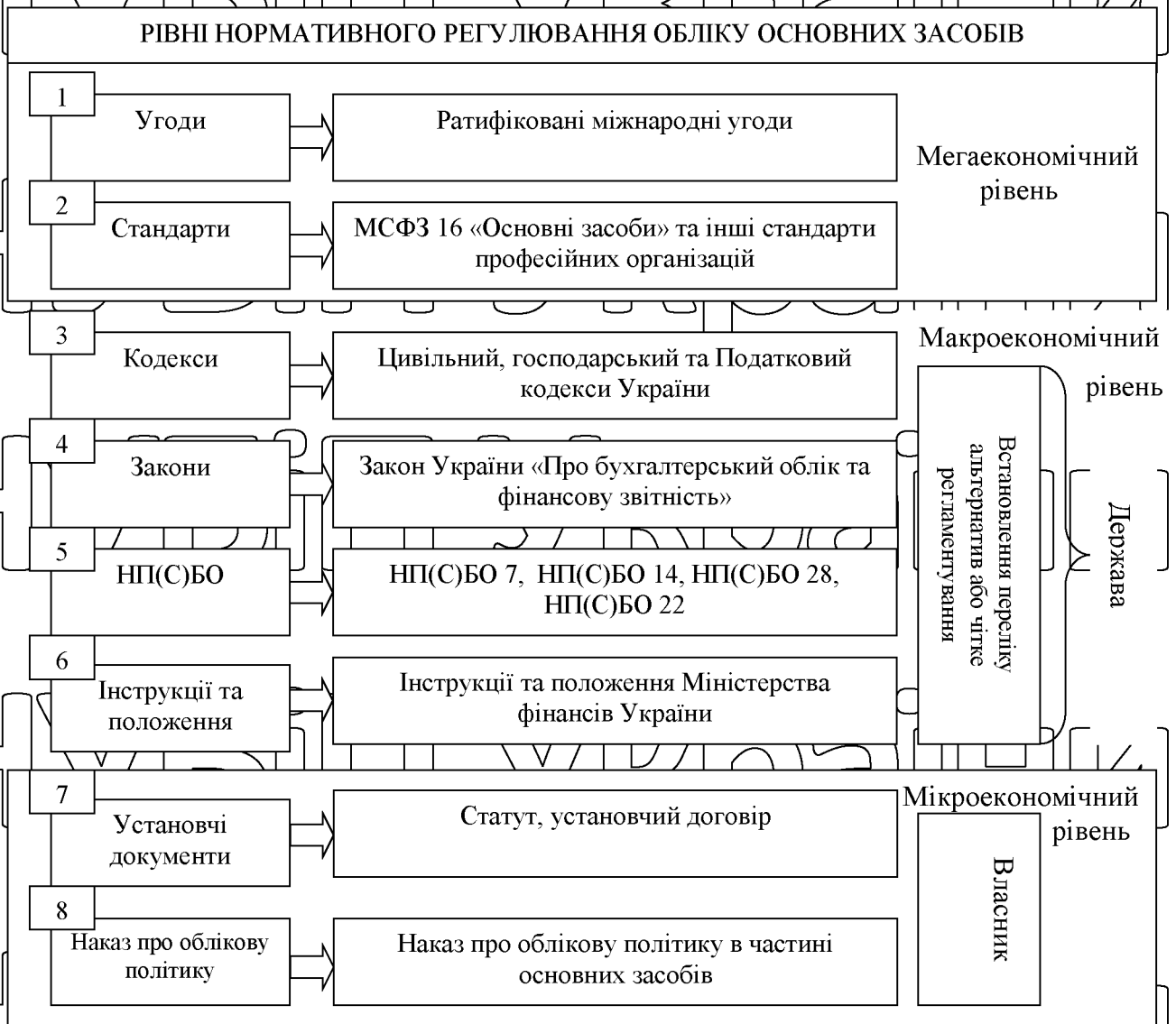


Рис. 1.2 Рівні нормативно-правового регулювання обліку основних засобів [53]

За даними рисунка 1.2 видно, що держава регулює лише деякі аспекти обліку основних засобів, залишаючи при цьому широкий спектр варіативності, що надає можливість власникам обирати оптимальний альтернативний варіант, враховуючи специфіку суб'єкта господарювання, що забезпечить досягнення поставленої ними мети. Проаналізуємо детально законодавчу базу України в розрізі питань пов'язаних з обліком основних засобів (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Огляд законодавчих та нормативних актів щодо обліку основних засобів

Назва нормативно-законодавчої (інструктивної) інформації	Зміст нормативно-законодавчої (інструктивної) інформації
1	2
Податковий кодекс України [49]	В частині основних засобів здійснюється розподіл на 16 груп з визначенням мінімального строку їх експлуатації, методи проведення амортизації, формування первісної вартості основних засобів
Господарський кодекс України [11]	Поняття майна підприємства, в тому числі й основних засобів, джерел його формування тощо
Цивільний кодекс України [63]	Порядок придбання та оренди, правила використання транспортних засобів як основних засобів
Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [36]	Визначає методологічні принципи формування в бухгалтерському обліку інформації основних засобів, а також її розкриття у фінансовій звітності
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [22]	Визначаються рахунки, на яких обліковуються основні засоби, а також ті рахунки з якими може кореспондувати рах.10 «Основні засоби» та субрахунки що йому належать
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [48]	Визначає порядок ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності
Методичні рекомендації щодо бухгалтерського обліку основних засобів [26]	Розглядає конкретні операції з основними засобами з відповідною кореспонденцією рахунків до них
Державний класифікатор України «Класифікація основних фондів» [27]	Складова частина державної системи класифікації та кодування техніко-економічної і соціальної інформації. Розглядається детальна класифікація основних засобів

Одиницею обліку основних засобів, відповідно до НП(С)БО-7 «Основні засоби» [36], є об'єкт основних засобів – це закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього або окремий конструктивно відокремлений предмет, що призначений для виконання певних самостійних функцій, чи відокремлений комплекс конструктивно об'єднаних предметів одного або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс – певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно або інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, що контролюється підприємством.

Критерії визнання основних засобів аналогічні критеріям визнання, які застосовуються для всіх активів, а саме – об'єкт основних засобів визнається активом, коли:

існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням цього об'єкта; його вартість може бути достовірно визначена.

Крім того, у визначенні основних засобів наведені такі критерії їх визнання, як: матеріальність (мають матеріальну форму);

призначення (утримуються з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій);

термін корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Додатковий критерій визнання – критерій вартості – використовується при виділенні тільки однієї групи основних засобів: малоцінних необоротних матеріальних активів, які обліковуються на рахунку 112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи». Відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби» [36] підприємства можуть самостійно установлювати вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів та застосовувати спрощені методи нарахування амортизації.

Отже, основні засоби підприємств являють собою сукупність засобів праці, що діють у натуральній формі протягом тривалого періоду як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері. До основних засобів належать засоби праці, що цілком і багаторазово беруть участь у процесі відтворення, при цьому продовжують зберігати свою натуральну форму, зношуються поступово і переносять свою вартість на продукт частинами, у міру зношення [36].

1.2. Оцінка та класифікація основних засобів для різних цілей управління

Управління основними засобами, як і будь-яка управлінська система, потребує використання інформації, причому запорукою успіху буде своєчасна, правдива та найбільш повна, ніяк не хаотична, а дозована інформація, згрупована згідно з цілями та вимогами керівника.

Основні засоби в Україні можна згрупувати за їх функціональним призначенням, за ознакою належності та за функціонуванням (рис. 1.3) [62].

За функціональним призначенням розрізняють:

виробничі - основні засоби, що безпосередньо беруть участь у виробничому процесі або сприяють його здійсненню (будови, споруди, силові машини та обладнання, робочі машини та обладнання тощо), що діють у сфері матеріального виробництва;

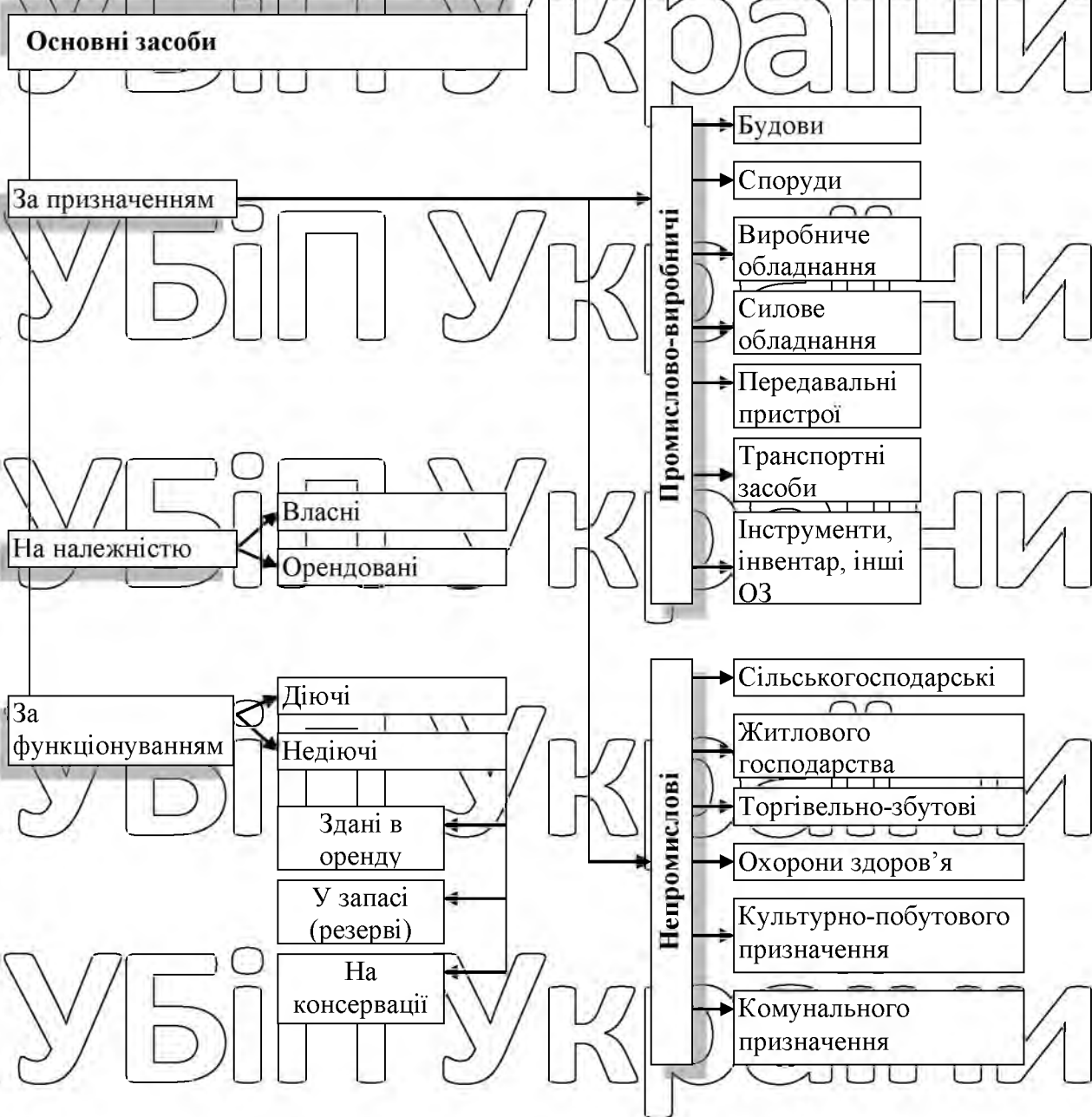
невиробничі основні засоби – основні засоби, що не беруть безпосередньої або побічної участі у процесі виробництва й призначені в основному для обслуговування комунальних і культурно-побутових потреб працівників (будови, споруди, обладнання, машини, апарати тощо). Тобто такі основні засоби використовуються у невиробничій сфері.

За використанням основні засоби поділяються на діючі (всі основні засоби, що використовуються у господарстві), недіючі (ті, що не використовуються у даний період часу у зв'язку з тимчасовою консервацією підприємств або окремих цехів),

запасні (різне устаткування, що знаходиться в резерві й призначене для зміни об'єктів основних засобів, що висули або ремонтуються).

Особливе значення має розподіл основних засобів за ознакою належності на власні й орендовані. Власні засоби можуть складатися із статутного капіталу, додаткового капіталу, з відповідних джерел на розширення роботи підприємства, власних прибутків, цільового фінансування і цільових надходжень.

Орендовані основні засоби показуються у балансі орендодавця, тим самим виключається можливість подвійного обліку одних і тих самих засобів. В оренду може здаватися як рухоме, так і нерухоме майно. Згідно із законодавством у разі оренди нерухомості договір підлягає державній реєстрації.



НУБІП України

Рис. 1.3. Класифікація основних засобів

Класифікацію основних засобів наведено в Податковому кодексі України [49] та в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»

[36]. При цьому слід зазначити, що податкова класифікація основних засобів

максимально наближена до їх класифікації в бухгалтерському обліку та має однакові групи та назви груп (табл. 1.3).

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку не визначають чіткої класифікації основних засобів, а лише наводять приклади узагальнених груп подібних активів таких, як: земля, машини і обладнання, автомобілі, літаки, меблі та інше.

Таблиця 1.3

Класифікація груп основних засобів та інших необоротних активів і мінімально допустимих строків їх амортизації

Групи відповідно до норм ПКУ	Рахунок (субрахунок) плану бухгалтерського обліку, що відповідає групі основних засобів	Мінімально допустимі строки корисного використання основних засобів, років
Група 1 – земельні ділянки	101 «Земельні ділянки»	-
Група 2 – капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	102 «Капітальні витрати на поліпшення земель»	15
Група 3 – будівлі, споруди, передавальні пристрої	103 «Будинки та споруди»	20
Група 4 – машини та обладнання	104 «Машини та обладнання»	15
Група 5 – транспортні засоби	105 «Транспортні засоби»	10
Група 6 – інструменти, прилади, інвентар (меблі)	106 «Інструменти, прилади та інвентар»	5
Група 7 – тварини	107 «Тварини»	4
Група 8 – багаторічні насадження	108 «Багаторічні насадження»	6
Група 9 – інші основні засоби	109 «Інші основні засоби»	10
Група 10 – бібліотечні фонди	111 «Біологічні фонди»	12
Група 11 – малоцінні необоротні матеріальні активи	112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи»	-

Група 12 – тимчасові (нетитульні) споруди	113 «Тимчасові (нетитульні) споруди»	5
Група 13 – природні ресурси	114 «Природні ресурси»	-
Група 14 – інвентарна тара	115 «Інвентарна тара»	6
Група 15 – предмети прокату	116 «Предмети прокату»	5
Група 16 – довгострокові біологічні активи	16 «Довгострокові біологічні активи»	7

У процесі виробництва основні засоби зношуються фізично і старіють морально. Ступінь фізичного зносу основних засобів визначається в процесі нарахування амортизації [42].

Амортизація – це систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних та матеріальних активів, яка амортизується, протягом строку їх корисного використання експлуатації [36]. Амортизація нараховується протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, який встановлюється наказом по підприємству при визнанні цього об'єкта активом.

Відповідно до ПКУ, деякі витрати, пов'язані з основними засобами, не підлягають амортизації та у повному розмірі належать до складу витрат у звітному періоді [49].

Визначення первісної вартості об'єкта основних засобів залежить від способу їх надходження на підприємство. Загальний порядок оцінки основних засобів при їх зарахуванні на баланс підприємства приведений у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4
Порядок оцінки основних засобів при їх зарахуванні на баланс підприємства

Порядок надходження основних засобів	Порядок визначення первісної вартості
1	2
Придбання за грошові кошти	Витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням і доведенням основних засобів до стану, в якому вони придатні для їх використання у запланованих цілях
Придбання об'єктів основних засобів, зобов'язання за якими визначені загальною сумою	Розподіл загальної суми пропорційно справедливій вартості окремого об'єкта основних засобів
Внесення до статутного капіталу	Справедлива вартість, погоджена з засновниками (учасниками) з урахуванням витрат, передбачених п.8 НП(С)БО 7 «Основні засоби»
Переведення в основні засоби з оборотних активів, товарів, готової продукції тощо	Собівартість, яка визначається згідно з НП(С)БО 9 «Запаси» та НП(С)БО 16 «Витрати»

Обмін на подібний об'єкт	Залишкова вартість переданого об'єкта. Якщо залишкова вартість переданого об'єкта перевищує його справедливую вартість, то первісною вартістю об'єкта основних засобів, отриманого в обмін на подібний об'єкт, є справедлива вартість переданого об'єкта, з включенням різниці до витрат звітного періоду
Обмін на неподібний об'єкт	Справедлива вартість переданого об'єкта, збільшена (зменшена) на суму грошових коштів, яка передана (отримана) при обміні
Безоплатне отримання	Справедлива вартість з урахуванням витрат, передбачених п.8. НП(С)БО 7 «Основні засоби»

Дуже важливим є правильна оцінка основних засобів на підприємстві. Згідно НП(С)БО 7 «Основні засоби» [36] основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю, що являє собою історичну (фактичну) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів. Одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів [36].

Не включаються до первісної вартості об'єкта основних засобів витрати на сплату відсотків за користування кредитом (якщо основні засоби повністю або частково були придбані (створені) за рахунок позикового капіталу). Такі витрати на сплату відсотків відносяться на фінансові витрати того періоду, протягом якого вони сплачувалися.

Крім того основні засоби оцінюються за:
залишковою вартістю – первісна або переоцінена вартість за вирахуванням суми нарахованого зносу;

вартістю, яка амортизується – первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості;

ліквідаційною вартістю – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією),

переоціненою вартістю – вартість необоротних активів після їх переоцінки [10].

Отже, основні засоби, будучи матеріально-технічною базою виробництва, є фундаментом його удосконалення і розвитку. Цей процес відбувається як шляхом збільшення кількості об'єктів основних засобів (екстенсивний шлях), так і за рахунок підвищення ефективності їх використання (інтенсивний шлях). При цьому економічно виправданим є збільшення часу роботи устаткування, його повне завантаження, кваліфікований догляд і ремонт. Всі основні засоби ПАТ «Білоцерківський консервний завод» перебувають у власності товариства. Обмежень на використання основних засобів не існує. Основні засоби ПАТ «Білоцерківський консервний завод» складаються з наступних груп: будівлі та споруди, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар (табл.1.5).

Таблиця 1.5
Класифікація груп основних засобів на

ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2020-2022 роки

Класифікація груп основних засобів	роки		
	2020	2021	2022
Згр. Будівлі та споруди, в.т.ч.:	627	602	562
головний виробничий корпус консервного цеху, введений в дію в 1964 році	224	219	206
томатний цех, введений в дію в 1959 році;	204	195	181
фабрикатний цех, що введений в дію в 1967 році	199	188	175
4гр. Машини та обладнання, в.т.ч.:	5117	4308	4104
-лінія зеленого горошку	1242	1080	1038
- лінія огірків та томатів консервованих	1212	1050	1008
- лінія обідніх блюд;	872	711	671
- лінія кукурудзи	782	620	582
- лінія соків;	1009	847	805
5гр. Транспортні засоби;	27	27	27
6гр.Інструменти, прилади, інвентар	4	4	4
Балансова (залишкова вартість) О.З	5775	4941	4697
Сума накопиченого зносу О.З.	7509	8477	5721
Первісна вартість О.З.	13284	13418	13418

Як свідчать дані таблиці 1.5 на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» відсутнє оновлення основних засобів. Лише у 2020 році була закуплена машина для виявлення сторонніх предметів в банках з готовою продукцією вартістю 4438 тис. грн. Протягом 2022 року не поновлювалися і не було придбання виробничих основних засобів. Структура основних засобів підприємства зумовлена особливостями його

діяльності. Згідно класифікації основні засоби ПАТ «Білоцерківський консервний завод» є промислово-виробничими, власними та діючими.

1.3. Застосування міжнародних стандартів обліку та їх вплив на обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами

Сучасні підприємства потребують гнучких систем оцінки й аналізу діяльності як своїх підрозділів, так підприємства в цілому. Успішність діяльності суб'єктів господарювання значною мірою залежить від стану, наявності й ефективності використання основних засобів, що зумовлено визначальною часткою останніх в структурі активів й особливим значенням основних засобів як необхідних засобів праці для виробництва продукції (робіт, послуг).

В економічній літературі застосовуються такі поняття, як: «обліково-аналітичне забезпечення», «обліково-аналітична система», «обліково-інформаційне забезпечення» та «інформаційна система». Погляди вчених щодо трактування поняття «обліково-аналітичне забезпечення» наведено в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6

Погляди вчених щодо трактування понять «обліково-аналітичне забезпечення»

Автор	Визначення
Бланк І. О. [3]	Інформаційне забезпечення - це процес безперервного цілеспрямованого підбору відповідних інформативних показників, необхідних для здійснення аналізу, планування і підготовки ефективних оперативних управлінських рішень по всіх аспектах фінансової діяльності підприємства.
Бутинець Ф.Ф. [7]	Системою обліково-аналітичного забезпечення підприємства є сукупність методів, за допомогою яких узагальнюються процеси виробництва, постачання і реалізації продукції, вирішуються чітко визначені цілі й забезпечується управління підприємством на основі реалізації його тактичних і стратегічних завдань.
Волощук В. О. [9]	Обліково-аналітичне забезпечення слід розглядати як єдність підсистем обліку, аудиту та аналізу, взаємодіючих через інформаційні потоки в процесі формування і передачі оперативної та якісної обліково-аналітичної інформації для забезпечення обґрунтованості та ефективності прийняття управлінських рішень у системі управління підприємством, а також зовнішніми користувачами.
Загородній А. Г. [19]	Система обліково-аналітичного забезпечення підприємства є формою організації всіх видів обліку й аналізу, метою якої є забезпечення

<p>Камінська Т. Г. [25]</p>	<p>менеджерів підприємства інформацією для прийняття поточних і стратегічних управлінських рішень та контролю за їхньою реалізацією.</p> <p>Обліково-аналітичне забезпечення - це безперервне, цілеспрямоване формування відповідних інформаційних потоків, підпорядкованих вимогам аналізу, планування та підготовки і контролю фінансових управлінських рішень.</p>
---------------------------------	---

Як видно з таблиці 1.6, всі наведені вище трактування поняття, які використовуються для визначення сутності тождесних визначень, характеризують процес акумулювання, обробки і передачі обліково-аналітичної інформації, необхідної зовнішнім і внутрішнім користувачам різних рівнів управління з метою прийняття ними відповідних рішень.

Отже, дослідження проблем підвищення ефективності використання основних засобів є особливо актуальним для виробничих підприємств, так як їх використання має суттєвий вплив на своєчасність і якість виробленої продукції. Зважаючи на те, що основні засоби суттєво відрізняються між собою за своїм функціональним призначенням, прийняття ефективних управлінських рішень потребує достовірних даних про стан їх використання, одержання яких значною мірою залежить від наявності системи обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю підприємств.

Таким чином, під обліково-аналітичним забезпеченням пропонуємо розуміти сукупність підсистем внутрішньої та зовнішньої інформації, що забезпечують процес постійного цілеспрямованого збору, обробки та опіки інформації, необхідної для цілей планування діяльності, розробки, прийняття і реалізації ефективних управлінських рішень.

Обліково-аналітична система має свої тематичні елементи (підсистеми), у яких виділяються підсистеми нижчого рівня. Умовно обліково-аналітичну систему можна розділити на підсистеми внутрішньої інформації та зовнішньої.

Так обліково-аналітична система розкладається на внутрішню інформацію або господарський облік та зовнішню інформацію. Підсистему господарського обліку можна поділити на види інформації: бухгалтерську та внутрішню не економічну інформацію. Результати бухгалтерського обліку в свою чергу є основою для фінансового та управлінського обліку.

Для управлінського обліку необхідна не лише бухгалтерська інформація, а й внутрішня нееконімічна інформація та зовнішня інформація. Шляхом аналізу та синтезу дані господарського обліку формують обліково-аналітичну інформацію, а дані зовні зовнішньої інформації – необлікову аналітичну. В свою чергу обліково-аналітична та необлікову аналітична інформації разом складають обліково-аналітичне забезпечення.

Функціями системи обліково-аналітичного забезпечення є такі, як:

- 1) інформаційна – забезпечення інформацією про елементи обліково-аналітичної системи зовнішніх і внутрішніх користувачів;
- 2) облікова – здійснення збору, реєстрації, узагальнення, збереження, передачі інформації про факти господарської діяльності підприємства;
- 3) аналітична – обробка облікової, статистичної та необлікової інформації методами аналізу (економічного, статистичного, фінансового, стратегічного, тощо);
- 4) контрольна – здійснення зіставлення планових і фактичних показників діяльності підприємства для підвищення її ефективності [9].

Узагальнюючи вище викладене, можна констатувати, що від інших систем управління обліково-аналітичне забезпечення відрізняється тим, що воно є цілісним, незмінним з певним набором теоретико-концептуальних і методичних елементів.

Під управлінням основними засобами необхідно розуміти процес розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень, а також контроль за їх виконанням щодо формування, використання та відтворення основних виробничих фондів підприємства. При цьому ефективність управлінської системи буде залежати головним чином від якості інформаційної бази, яка є результатом синергії двох компонентів: зовнішнього та внутрішнього інформаційного забезпечення.

Повна, адекватна та достовірна інформація про наявність та рух основних засобів, їх технічний стан, витрати на формування й відтворення, інтенсивність та ефективність використання це ті дані, на основі яких мають обґрунтовуватися стратегії та прийматися оперативні рішення у сфері управління основними засобами підприємств. Роль такого генератора інформації для потреб управління, крім бухгалтерського обліку, виконує система економічного аналізу.

Формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємства передбачає послідовне виконання таких завдань:

забезпечення повноти та своєчасності відображення в обліковій системі підприємства операцій з формування, використання та відтворення основних засобів;

визначення системи аналітичних показників для оцінки стану, інтенсивності та ефективності використання основних засобів підприємства;

формування механізму систематизації та узагальнення необхідної для потреб управління основними засобами підприємства даних бухгалтерського обліку та

методики їх наступної трансформації в аналітичну інформацію; розробка та апробація заходів, спрямованих на підвищення рівня ефективності

використання основних засобів, а також порядку здійснення контролю за їх виконанням [9].

Основою інформаційної бази управління основними засобами підприємства є дані бухгалтерського обліку, на підставі яких здійснюється аналіз стану та ефективності використання засобів виробництва.

Облікова система є першоджерелом створення інформаційного поля для реалізації усіх інших функцій управління. Дані бухгалтерського обліку, що

використовуються в процесі прийняття управлінських рішень, представлені звітною інформацією, а також відомостями за аналітичними та синтетичними рахунками, на яких акумулюється інформація про основні засоби підприємства [9].

Варто відзначити, що ПАТ «Білоцерківський консервний завод» веде бухгалтерський облік відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності тому облік основних засобів регламентується відповідно до норм МСБО 16 «Основні засоби» [30].

Ефективне функціонування кожного суб'єкта господарювання значною мірою залежить від обґрунтованості побудови системи бухгалтерського обліку, яка є

інформаційною підсистемою управління та контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємств. Тому зараз існує потреба в підвищенні інформативності документації в цілому, та документації з руху основних засобів зокрема.

Важливою функцією управління підприємством є економічний аналіз, за допомогою якого осмислюється інформація про факти господарського життя, на його основі розробляються та обґрунтовуються управлінські рішення. За допомогою використання економічного аналізу облікова інформація трансформується в аналітичну.

В процесі проведення аналізу стану та ефективності використання основних засобів застосовується увесь арсенал методичних прийомів, однак найбільш поширеним та інформаційно містким є коефіцієнтний аналіз, який на основі розрахунку співвідношення абсолютних величин, характеризує різні аспекти формування, використання та відтворення основних засобів підприємства.

Ефективне управління основними засобами підприємства потребує налагодженої системи обліково-аналітичного забезпечення, здатної своєчасно формувати достовірну інформацію про стан, інтенсивність та ефективність використання засобів виробництва. Адже управлінські рішення, прийняті на основі неактуальної та обмеженої інформації, можуть не тільки не принести бажаного ефекту, а й негативно вплинути на хід виробничого процесу.

Висновки до розділу 1.

В Україні визначення поняття «основні засоби» можливо розглядати з різних сторін. Велика кількість вчених вивчає актуально теоретичні основи категоріального інструментарію економічної науки, у тому числі й досліджуваного терміну. Тож найбільш узагальненим визначенням поняття «основні засоби» є основні засоби - це довгострокові активи, які використовуються при виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг, вартість яких перевищує встановлений на підприємстві вартісний критерій, і при цьому поступово зменшується шляхом перенесення частини до собівартості товарів, робіт чи послуг у вигляді амортизації.

Узагальнено поняття «основні засоби» - це довгострокові активи, які використовуються при виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг, вартість яких перевищує 20 тис. грн при цьому поступово зменшується шляхом переносу частини своєї вартості до собівартості товарів, робіт чи послуг у вигляді амортизації.

Дослідження сутності поняття «обліково-аналітичне забезпечення» показало, що під ним слід розуміти сукупність підсистем внутрішньої та зовнішньої інформації, забезпечують процес постійного неспрямованого збору, обробки та оцінки інформації, необхідної для цілей планування діяльності, розробки, прийняття і реалізації ефективних управлінських рішень.

НУБІП України

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

ПАТ «Білоцерківський консервний завод» (також відомий за назвою своєї торгової марки «Крят») є одним з найбільших виробників консервованої продукції у Київській області. Компанія є значним учасником ринку, на якому присутній високий рівень конкуренції.

Підприємство має можливості до виробництва 87 видів консерв, максимальна можлива потужність заводу складає 25 млн. банок у рік. Компанія працює як на потреби внутрішнього ринку, так і на експорт (цієї частка у збуті від 50% до 70%) до країн Європи, Центральної Азії та США.

Коротка характеристика реєстраційних відомостей підприємства наведена у таблиці 2.1. (дод. Б.1).

Таблиця 2.1
Реєстраційні відомості підприємства

Відомість	Опис
Повна назва	Приватне Акціонерне Товариство «Білоцерківський консервний завод»
Реєстрація	Код ЄДРНОУ: 05528450
Дата реєстрації	23.06.1994 (28 років 4 місяці)
Уповноважена особа	Керівник: Крят Анатолій Федорович (власник 89,86% акцій, є кінцевим бенефіціаром підприємства)
Статутний капітал	36 575,20 грн. Недержавна власність (частка держави 0%)

Види діяльності

Основний:

10.39 Перероблення та консервування фруктів і овочів Інші;
10.13 Виробництво м'ясних продуктів
10.32 Виробництво фруктових і овочевих соків
10.85 Виробництво готової їжі та страв 46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами
47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами

Місце знаходження

Україна, 09114, Київська обл., місто Біла Церква, вул. Івана Кожедуба, будинок 63

Підприємство має давню історію, яка починається у 1858, коли було розпочато будівництво пивоварного заводу панами Браницькими у місті Біла Церква.

У 1920 році завод перейшов до державної власності, а у 1923 році було розпочато виробництво солоду та оцту, пізніше – соління томатів і огірків.

У 1949 році було проведено капітальний ремонт заводу, встановлено два автоклави та соковий агрегат, що дозволило почати випуск консервації.

У 1965 році було встановлено лінію консервації зеленого горошку, який є основним видом продукції підприємства, а у 1967 році було запущено лінію виробництва соків. Вже у 1992 році завод змінив форму власності на орендне підприємство, а з 1994 року – на Відкрите акціонерне товариство.

У 1996 році було встановлено дві нові пакувальні машини, які зменшили бій продукції та витрати на унаковку, а у 1998 році було встановлено новий комбайн для збирання зеленого горошку.

У 1999 році було встановлено закупорювальну машину, що розпочало випуск консервації у банках із закруткою.

У 2001 році було зареєстровано торгову марку «Крят» (Кошик Радості Якості Традицій), під якою реалізується весь асортимент власної продукції і сьогодні, у тому ж році компанія освоїла виробництво нових видів консерв. асорті «Золота осінь» та «Кавуни консервовані» за домашніми рецептами. У цьому ж році було оновлено транспортний цех та придбано ще три закупорювальні машини.

У 2016 році було придбано машину для різки овочів, а у 2020 машину для виявлення сторонніх предметів в банках з готовою продукцією вартістю 4438 тис. грн., що покращило контроль якості продукції

Наразі підприємство спеціалізується переважно на переробці овочів, фруктів та м'яса, має земельні ділянки площею 7,62 гектари, достатньо забезпечені виробничими і складськими приміщеннями, відповідають діючим стандартам та мають сертифікати якості.

Структура управління самого заводу має ознаки лінійно-функціональної. Хоча підприємство має певні функціональні відділи, їх розмір є досить невеликим (одна або кілька осіб), вони підпорядковуються безпосередньо директору та виконують відокремлені функції. Управління виробництвом також має лінійну структуру, яка поділяється на 2 групи персоналу.

Перевагами такої структури є її простота та високий рівень контролю за працівниками. Підприємство має середні розміри і лінійна структура дозволяє швидко та якісно керувати поточними процесами.

Недоліками структури є мінімальний рівень гнучкості та низький рівень сприяння інноваційному розвитку.

У виробничій структурі основне місце займають три виробничих цехи: консервний цех – виробляються натуральні, обідні, м'ясні консерви, маринади, соки, компоти;

томатний цех – виробляються закусочні консерви, джеми, варення, томатна паста;

фабрикатний цех – вся продукція оклеюється етикетками, запаковується в основному в термозбіжну плівку і зберігається до продажу.

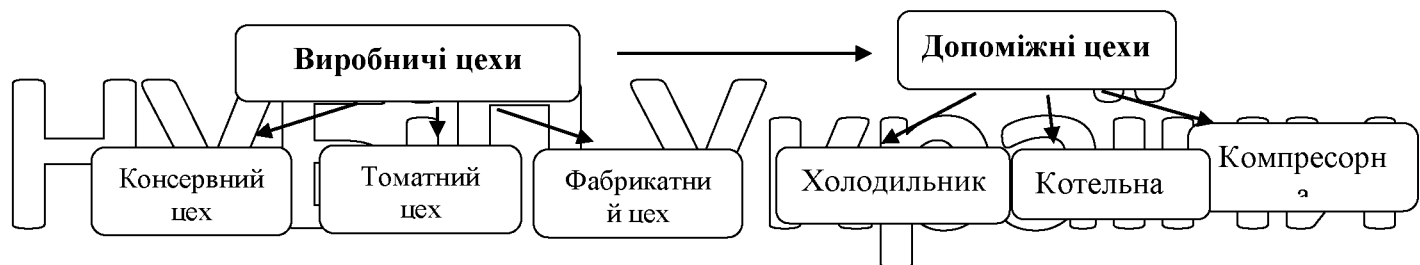


Рис.2.1. Виробнича структура ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Виробничі цехи функціонують разом із обслуговуючими – механічним цехом, автотранспортним та енергодільницею – заводською котельнею (рис.2.1.).

Щодо політики управління персоналом, то вона є досить застарілою і не сприяє вдосконаленню діяльності підприємства. Компанія користується застарілими підходами до організації та управління і майже не мотивує персонал до сприяння інноваційному розвитку, керівництво не є драйвером інноваційності.

Навчання методикам Кайдзен та Ощадливого виробництва могло б значно підвищити ефективність роботи з мінімальними витратами, але потребує уваги з боку керівництва та персоналу (який не готовий до сприйняття інновацій та має невисоку мотивацію до змін). Проаналізуємо більш детально відомості про персонал заводу у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Показники чисельності та витрат на оплату праці ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Показник	2020	2021	2022
К-ть штатних працівників, осіб	174	178	178
К-ть позаштатних працівників, осіб	-	-	-
К-ть працівників за сумісництвом, осіб	4	4	4
Чисельність персоналу, осіб	178	182	182
Витрати на оплату праці, тис. грн.	16404	17743	16746

Середня чисельність персоналу ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за останні кілька років, як і витрати на оплату праці практично залишалися без змін.

ПАТ «Білоцерківський консервний завод» самостійно проводить планувannya господарської та фінансово-економічної діяльності, виходячи з попиту на продукцію (роботи, послуги), з метою покриття витрат, забезпечення розвитку виробництва, продажу та отримання прибутку.

Показники, що характеризують діяльність ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2020-2022 рр. проаналізовано у таблиці 2.3 (дод. Б.2, Б.4, ф.№1 «Баланс» (звіт про фінансовий стан), дод. Б.3, Б.5, ф.№2 «Звіт про фінансові результати» (звіт про сукупний дохід).

Показники, що узагальнені в таблиці 2.3 свідчать, що зареєстрований капітал ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2020-2022 рр. не змінювався і складає розмір 37,0 тис. грн.

Зростання первісної вартості основних засобів у 2021 р. порівняно з 2020 р. на 134 тис. грн, свідчить про поступове оновлення матеріально-технічної бази.

Тенденції щодо збільшення залишків запасів у 2021 році у порівнянні з 2020 роком та зниження їх у 2022 році не можна оцінити однозначно. З одного боку, збільшення залишків запасів може свідчити про їх оптимізацію, зменшення залишків неліквідних цінностей, а з іншого, – про падіння забезпеченості підприємства сировиною і матеріалами.

Таблиця 2.3

Аналіз основних економічних показників діяльності

ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2020-2022 рр.

Показники	2020р	2021 р.	2022 р.	Абс. відх., (тис. грн. (2022/2021))	Темп росту, %, (2022/2021)
Основні засоби					
- залишкова вартість, тис. грн.	5775	4941	4697	-244	-4,9
- первісна вартість, тис. грн.	13284	13418	13418	0	0
- знос, тис. грн.	7509	8477	8721	+244	+2,9
Запаси всього, в т.ч. тис. грн.	60133	72198	63766	-8432	-11,7
Виробничі запаси	4867	6276	4335	-1941	-30,9
Готова продукція	55266	65922	59431	-6491	-9,8
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	1677	2071	1215	-856	-41,3
Зареєстрований капітал, тис. грн.	37	37	37	0	0
Нерозподілений прибуток, тис. грн.	15621	15447	14916	-531	-3,4
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, тис. грн.	9150	10219	10122	-97	-0,9
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	65517	67209	87418	+20209	+30,1
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	56576	57248	78211	+20963	+36,6
Чистий фінансовий результат - прибуток (збиток), тис. грн.	1915	1695	1270	-425	-25,1
Нерозподілений прибуток	15621	15447	14916	-531	-3,4
Витрати на оплату праці, тис. грн.	16404	17743	16346	-1397	-7,9
Середньооблікова кількість штатних працівників, гол.	178	182	182	0	0
Середньомісячна заробітна плата штатних працівників, грн.	7679	8124	7484	-640	-7,9

Неекономічною є тенденція щодо суттєвого збільшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги у 2021 р. порівняно з 2020 р. Але у 2022 році спостерігається зниження такої заборгованості на 41,3%, що є результативним показником щодо проведення розрахункових операцій з покупцями та замовниками за відвантаженою їм продукцією. Тобто розрахунки проводяться у відповідності до договірних умов.

Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг у 2021 р. порівняно з 2020 р. зріс на 1692 тис. грн. у 2022 році в порівнянні з 2021 роком також спостерігається зростання чистого доходу на 30,1%, але разом з тим спостерігається зростання на 36,6% собівартості реалізованої продукції, що в кінцевому випадку вплинуло на отримання кінцевого фінансового результату, який у 2022 році знизився на 25,1% у порівнянні з 2021 роком. Зростання доходу темпами, що перевищували темпи динаміки витрат призвело до незначного зниження чистого прибутку що у свою чергу, зумовило зниження нерозподіленого прибутку на 531,0 тис. грн. або на 3,4%.

Витрати на оплату праці у 2022 р. порівняно з 2021 р. дещо знизилися, але середньооблікова кількість штатних працівників за цей період залишилася незмінною. Середньомісячна заробітна плата у 2022 р. порівняно з 2021 р. знизилася майже на 8%.

Стійкість фінансового положення ПАТ «Білоцерківський консервний завод» певною мірою залежить від доцільного вкладення фінансових ресурсів в активи.

Щодо оцінки таких змін в структурі засобів та джерел їх утворення за аналізований період, проведемо вертикальний і горизонтальний аналіз показників фінансової звітності (табл. 2.4), що наведені в ф.1 «Баланс» (звіт про фінансовий стан) та ф.2 «Звіт про фінансові результати» (звіт про сукупний дохід) підприємства (дод. Б.2, Б.3, Б.4, Б.5).

При проведенні горизонтального та вертикального аналізу активів варто зупинитися на основних засобах, які є на балансі на ПАТ «Білоцерківський консервний завод». Всі основні засоби знаходяться за адресою вул. Івана Кожуба, 63, м. Біла Церква, Київська обл., 09114.

Загальна балансова вартість (залишкова) основних засобів на кінець звітного 2020 року становить 5775 тис.грн., на кінець 2022 року – 4697.

Загальний ступінь зносу основних засобів складає 56,5%. Загальний ступінь використання основних засобів становить 31,2%.

Об'єктів соціальної сфери на балансі підприємства не має.

В 2020 році була закуплена машина для виявлення сторонніх предметів в банках з готовою продукцією вартістю 4438 тис. грн. протягом 2022 року не поновлювалися і не було придобання виробничих основних засобів.

Таблиця 2.4

Горизонтальний та вертикальний аналіз балансу (активи)
ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2021-2022 роки

АКТИВИ	На початок звітного періоду (тис.грн.)	Питома вага (%)	На кінець звітного періоду (тис.грн.)	Питома вага (%)	Абсолютна зміна,+,-	Відносна зміна,%
I. Необоротні активи						
Основні засоби (первісна вартість)	4941.0	5,7	4697.0	5,9	-244	-4,9
зносу	8477.0	9,7	8721.0	10,9	+244	+2,9
Відстрочені податкові активи	18.0	0,1	18.0	0,1	0	0
Усього за розділом I	4959.0	5,8	4715.0	5,9	-244	-4,9
II. Оборотні активи						
Запаси (виробничі запаси)	72198.0	83,7	63766.0	79,6	-8432	-11,7
готова продукція	65276.0	7,3	4335.0	5,4	-1941	-30,9
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	65922.0	76,4	59431.0	74,2	-6491	-9,8
Дебіторська заборгованість за виданими авансами з бюджетом	2071.0	2,4	1215.0	1,5	-856	-41,3
у ч. з податку на прибуток	417.0	0,5	575.0	0,7	+158	+37,9
Інша поточна дебіторська заборгованість	3509.0	3,8	8510.0	10,6	+5201	+157,2
Гроші та їх еквіваленти	84.0	0,1	0.0	0	0	0
Готівка	95.0	0,1	15.0	0,1	-80	-84,2
	2732.0	3,2	441.0	0,6	-2291	-83,9
	1.0	0,000	0.0	0,0	0	0

рахунки в банках	2731.0	3,2	441.0	0,6	2291	-83,9
Інші оборотні активи	426.0	0,5	836.0	1,0	+410	+96,2
Всього за розділом III	81248.0	94,2	75366.0	94,1	-5882	-7,2
Баланс	86207.0	100	80081.0	100	-6126	-7,1

Амортизація нараховується шляхом зменшення залишкової вартості згідно ПКУ. Щодо оборотних активів, то у 2022 році спостерігається деяке зниження залишків запасів у вигляді сировини, і готової продукції.

Дебіторська заборгованість по розрахунках з покупцями та замовниками за товари, роботи та послуги має тенденцію щодо зниження, що є позитивним результатом при проведенні розрахункових операцій, пов'язаних з реалізацією готової продукції.

Також дещо зросла дебіторська заборгованість за виданими авансами та за розрахунками з бюджетом, що свідчить про деякі невиконані розрахунки та затримки по відшкодуванню ПДВ з бюджету.

Виходячи з даних проведеного аналізу слід відзначити, що активи зростають більш швидко, ніж дохід від продажу товарів, робіт і послуг, що вказує на необхідність пошуку резервів оптимізації поточної структури активів.

Отже, істотними проблемами, що мають великий вплив на діяльність ПАТ «Білоцерківський консервний завод» - є недосконала законодавча політика, що часто змінює свій напрямок, економічні обмеження, високі ставки податків, проблеми, що пов'язані з відшкодуванням ПДВ.

Далі проведемо аналіз пасивів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» (табл. 2.5).

Горизонтальний та вертикальний аналіз балансу (пасиви)
ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2021-2022 роки

ПАСИВИ	На початок звітного періоду (тис.грн.)	Питома вага (%)	На кінець звітного періоду (тис.грн.)	Питома вага (%)	Абсолютна зміна, (+,-)	Відносна зміна, %
I. Власний капітал						
Зареєстрований капітал	37.0	0,04	37.0	0,05	0	0
Резервний капітал	18.0	0,02	18.0	0,02	0	0

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	15447.0	17,94	14916.0	18,6	-531	-3,4
Усього за роздлом I	15502.0	18	14971.0	18,7	-531	-3,4
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						
Короткострокові кредити банків	6211.0	7,2	4662.0	5,8	-1549	-24,9
Товари, роботи, послуги	10219.0	11,8 ^v	10122.0	12,5	-97	-0,9
Розрахунками з бюджетом	156.0	0,2	441.0	0,5	+285	+182,7
у тому числі з податку на прибуток	0.0	0,0	165.0	0,2	+165	+100
Розрахунками зі страхування	168.0	0,2	227.0	0,3	+59	+35,1
Розрахунками з оплати праці	112.0	0,8 ^v	925.0	1,2	+213	+29,9
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	52845.0	61,3	48156.0	60,1	-4689	-8,9
Поточні забезпечення	351.0	0,4	245.0	0,3	-106	-30,2
Інші поточні зобов'язання	43.0	0,1	332.0	0,4	+289	+67,2
Всього за роздлом III	70705.0	82	65110.0	81,3	-5595	-7,9
Баланс	80207.0	100	80081.0	100	-9126	-7,1

Продовження табл. 2.5

Загальна сума пасиву балансу знизилася на 7.1%. Зростання загальної суми зобов'язань забезпечує більш повне розкриття наявного потенціалу компанії, хоча призводить до підвищення залежності від зовнішніх постачальників фінансових ресурсів.

У таблиці 2.6 проведено горизонтальний аналіз звіту про фінансові результати.

За наведеними даними проведеного горизонтального аналізу показників фінансових результатів варто відзначити, що протягом 2022 року на ПАГ «Бідоцерківський консервний завод» спостерігається тенденція щодо зростання на 30,1% чистого доходу від реалізації готової продукції. Відповідно на 36,6% збільшилася собівартість реалізованої продукції. При цьому валовий прибуток зменшився на 7,6%. Спостерігається також зростання на 11,3% адміністративних витрат. За рахунок суттєвого зменшення інших операційних доходів фінансовий результат від операційної діяльності у 2022 році знизився 19,2%, що вплинуло на

зниження чистого фінансового результату – прибутку на 25,1% у порівнянні з попереднім звітним періодом, що говорить про зниження ефективності управління та прийняття своєчасних дієвих управлінських рішень.

Отже, з наведених показників спостерігається збільшення чистого доходу від реалізації готової продукції, товарів та послуг, що вказує на високу конкурентоспроможність в динамічному середовищі. Сума чистого прибутку компанії є додатною - 1913 тис. грн. у 2020 році, 1695 тис. грн. у 2021 році та 1270 тис. грн. у 2022 році, що може вказувати на продуману бізнес-модель.

Таблиця 2.6

Горизонтальний аналіз звіту про фінансові результати

ПТТ «Білоцерківський консервний завод» за 2021-2022 роки

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ	2021р. (тис.грн.)	2022р. (тис.грн.)	Абсолютна зміна,+,-	Відносна зміна,%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	67209.0	87418.0	+20209	+30,1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	57248.0	78211.0	+20963	+36,6
Валовий:				
прибуток	9961.0	9207.0	-754	-7,6
збиток	0.0	0.0	0.0	0.0
Інші операційні доходи	3814.0	1580.0	-2296	-58,6
Адміністративні витрати	6144.0	6841.0	+697	+11,3
Витрати на збут	228.0	64.0	-164	-71,9
Інші операційні витрати	4539.0	1569.0	-2970	-65,4
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток	2364.0	2313.0	-51	-2,2
збиток	0.0	0.0	0.0	0.0
Фінансові витрати	797.0	764.0	-33	-4,1
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток	2067.0	1549.0	-518	-25,1
збиток	0.0	0.0	0.0	0.0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-372.0	-279.0	93	-25
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	1695.0	1270.0	-425	-25,1
збиток	0.0	0.0	0.0	0.0

Можемо зробити висновки, що основні виробничі потужності підприємства були встановлені дуже давно, приватизація підприємства не дала бажаного результату, розвиток заводу значно сповільнився за останні роки, компанія майже не інвестує у нові виробничі лінії і має досить обмежений асортимент продукції, який користується попитом на ринку. Компанія має досить низький інноваційний потенціал і потребує значних змін у підході до управління, щоб підвищити свою ефективність у майбутньому.

Узагальнюючі вище наведені дані варто відзначити, що на загальний розвиток ПАТ «Білоцерківський консервний завод» негативно впливає і велика кількість контролюючих органів, що ускладнює отримання дозволів, і складність отримання банківських кредитів, і ступінь залежності від законодавчих або економічних обмежень.

2.2. Облікова політика основних засобів та її вплив на оподаткування діяльності суб'єкта господарювання

Облікова система як основне джерело економічної інформації є ключовою ланкою інформаційної системи управління підприємством. Таке положення обліку в системі управління призводить до необхідності узгодження облікової політики з інформаційними потребами зовнішнього оточення.

У ринкових умовах суб'єкти підприємницької діяльності управляють належним їм майном на основі інформації бухгалтерського обліку, тому влада організація обліку стає визначальним фактором ефективного використання основних засобів, а адекватне пристосування облікового процесу набуває першочергового значення [13].

Організація бухгалтерського обліку регулюється Наказом про облікову політику ПАТ «Білоцерківський консервний завод». Згідно з наказом про облікову політику ПАТ «Білоцерківський консервний завод» бухгалтерський облік операцій здійснюється автоматизовано з використанням ERP системи 1С: Підприємство 8.2. в конфігурації «Управління виробничим підприємством».

Головний бухгалтер забезпечує дотримання вимог, передбачених законодавством з питань організації і ведення бухгалтерського та податкового обліку, несе відповідальність за ведення податкового обліку, правильність і своєчасність складання і подання податкової звітності. Правильність обліку та контроль за його веденням забезпечується наказом про облікову політику, який містить розділ про облік основних засобів та інших необоротних матеріальних активів (рис.2.2).



Рис.2.2. Основні положення з основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, що наводяться в наказі про облікову політику

Враховуючи те, що бухгалтерський облік та фінансова звітність повинні надавати користувачам повну, правдиву та неупереджену інформацію про фінансовий стан і результати діяльності підприємства, вважаємо, що наказ про облікову політику повинен максимально розкривати усі методологічні засади і принципи, які підприємство використовує для обліку та відображення основних засобів в обліку і відображення останніх у фінансовій звітності. Пропонуємо в наказі про облікову політику формувати інформацію щодо основних засобів та інших необоротних активів у розрізі наступних складових (табл.2.7).

Елементи облікової політики основних засобів

Елементи облікової політики основних засобів	Зміст елементів облікової політики основних засобів
1	2
1. Визнання	Тестування об'єктів на відповідність: визначенню основних засобів (п. 4 НП(С)БО-7 «Основні засоби»); ознакам активу (відповідно до п. 6 НП(С)БО-7 «Основні засоби»)
2. Розмежування основних засобів та малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА)	Підприємство самостійно встановлює вартісні ознаки предметів, що входять до складу МНМА, керуючись власним досвідом, інтересами оптимізації обліку та оподаткування, враховуючи середній рівень вартості засобів праці на підприємстві тощо
3. Первісна оцінка	Слід розрізняти підхід до оцінки первісної вартості: об'єктів, придбаних за грошові кошти та створених підприємством; об'єктів, придбаних групою із загальною сумою зобов'язань за ними; безоплатно отриманих об'єктів; об'єктів основних засобів, внесених до статутного капіталу; об'єктів, переведених до основних засобів з оборотних; об'єктів, отриманих в обмін на подібні і неподібні об'єкти тощо
4. Прийняття рішень щодо збільшення/ зменшення первісної вартості	Визначення складу та характеристик витрат на поліпшення основних засобів (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), які збільшують майбутні вигоди і, як наслідок, балансову вартість основних засобів; умов та критеріїв суттєвості для проведення до оцінок (уцінок) первісної вартості для окремих груп основних засобів на підприємстві
5. Виділення об'єктів обліку основних засобів	Об'єкт є не тільки одиницею ведення обліку основних засобів, а й одиницею нарахування амортизації. Одним з основних критеріїв для виділення об'єкта є очікувані строки його використання на підприємстві (конструктивно та функціонально відокремленого пристрою або його частини)
6. Зарахування об'єктів до груп класифікації для цілей бухгалтерського обліку, розроблення робочого плану рахунків	Однотипні за технічними характеристиками, призначенням та умовами використання основні засоби слід об'єднати в групи основних засобів, назви яких відповідають субрахункам до рахунку 10 "Основні засоби" робочого Плану рахунків підприємства
7. Визначення строків корисного використання об'єктів основних засобів	Строки корисного використання окремих об'єктів, запланованих (очікуваних) саме на цьому підприємстві. Вони не можуть і не повинні збігатися з технічними, економічними, максимально можливими, податковими строками служби

8. Визначення ліквідаційної вартості об'єктів основних засобів	Може бути як нульовою, так і не нульовою, залежно від завдань економічної політики конкретного підприємства. Є декілька способів визначення (вимірювання) ліквідаційної вартості об'єктів
9. Методи амортизації	Обираються методи амортизації об'єктів із методів, визначених НП(С)БО 7 "Основні засоби" на підставі критеріїв економічної стратегії та завдань облікової політики, встановлених самим підприємством, а саме: прямолінійний; виробничий; зменшення залишкової вартості; подвійного зменшення залишкової вартості; кумулятивний
10. Перегляд методу амортизації та строку експлуатації	Можуть переглядатися згідно з умовами НП(С)БО 7 у разі зміни способу отримання економічних вигод від використання об'єкта основних засобів
11. Метод амортизації для інших необоротних матеріальних активів (крім МНМА і бібліотечних фондів)	Метод амортизації обирається один з двох можливих: прямолінійний; виробничий
12. Метод амортизації для МНМА і бібліотечних фондів	Визначається підприємством одним з таких можливих методів: прямолінійний; виробничий; 50 % у перший місяць використання, 50 % у місяці списання з балансу; 100 % вартості в першому місяці використання об'єкта
13. Встановлення джерел інформації для визначення за необхідності справедливої вартості окремих видів основних засобів, що діють на підприємстві	Необхідно з'ясувати, які можливі джерела інформації можна використати для таких операцій: придбання групи основних засобів із загальною сумою зобов'язань з придбання; безоплатного отримання основних засобів; отримання основних засобів як внеску до статутного капіталу; отримання основних засобів в обмін на подібні і неподібні активи; визначення чистої вартості реалізації
14. Зменшення корисності	Визначення: порядку розрахунку розміру зменшення корисності основних засобів; джерел інформації про причини зменшення корисності; стратегії відображення (невідображення) в обліку зменшення корисності основних засобів
15. Витрати, пов'язані з підтриманням об'єкта в робочому стані (не поліпшення)	Такі витрати не змінюють очікувані вигоди від використання об'єкта та належать до складу витрат. Склад таких витрат на підприємстві доцільно встановити за окремими об'єктами

Фінансова звітність складається згідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Змін в обліковій політиці протягом року не було.

Проаналізувавши даний наказ можна зробити висновок, що для базового підприємства він є найбільш вдалою сукупністю принципів, методів і процедур для складання і подання фінансової звітності.

Виокремлюються наступні елементи облікової політики щодо основних засобів:

встановлення терміну корисного використання основних засобів;

вибір методу нарахування амортизації;

переоцінка основних засобів[8].

Один і той самий факт господарського життя може бути відображений зовсім різними методами. І завдання підприємства обрати такий метод або спосіб, який би якнайбільше досягав мети бухгалтерського обліку підприємства (заниження прибутку, завищення оцінки залишків тощо). На підставі проведених досліджень можна зробити висновок, що в Наказі про облікову політику ПАТ «Білоцерківський консервний завод» відображається наступна інформація щодо основних засобів (рис.2.3).

рис.2.3.

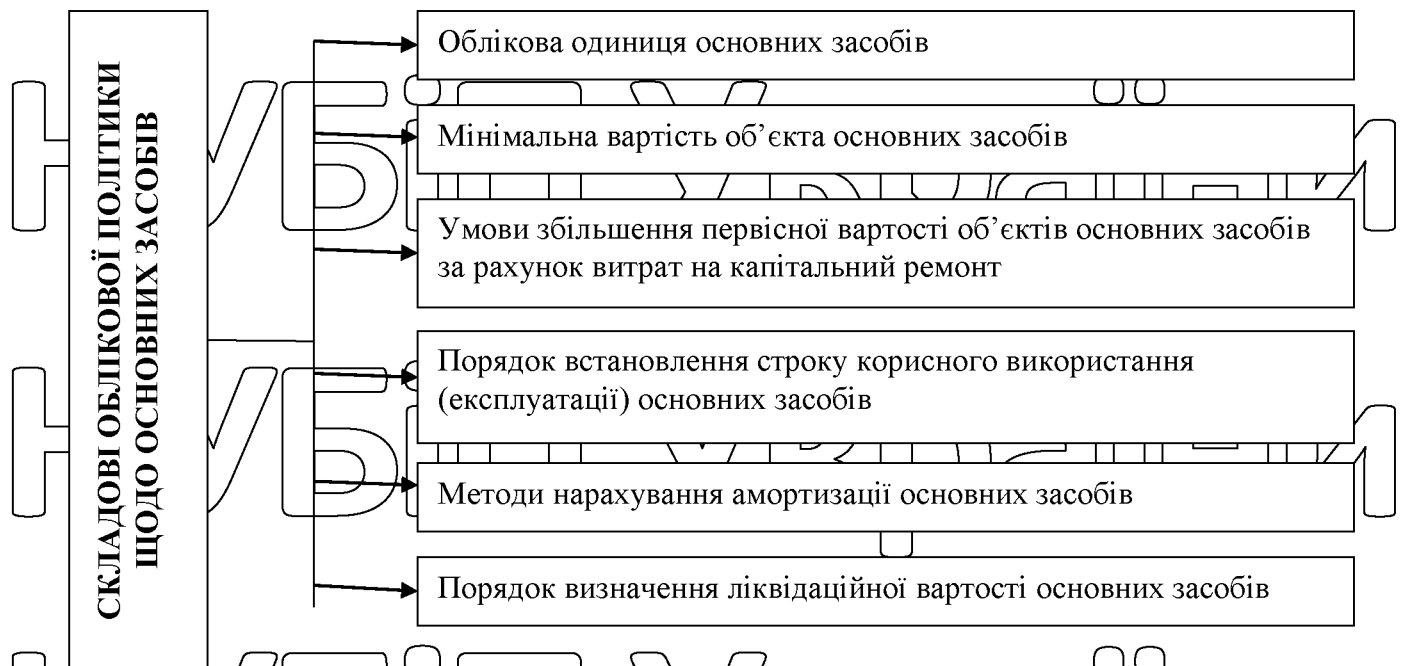


Рис.2.3. Формування інформації про основні засоби в Наказі про облікову політику ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Згідно Наказу про облікову політику ПАТ «Білоцерківський консервний завод» строк корисного використання основних засобів встановлюється засіданням виробничої комісії і складає більше року (або операційного циклу, якщо він більше року).

В НП(С)БО 7 «Основні засоби» зазначена класифікація основних засобів для цілей бухгалтерського обліку [36].

При цьому в Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів вказано, що підприємство може розширювати зазначену класифікацію, поділяючи у групах (підгрупах) основні засоби на власні, орендовані і такі, що перебувають в експлуатації, запасі, оренді, ремонті, на модернізації, реконструкції, добудові, в частковій ліквідації тощо [32].

При зарахуванні нових об'єктів до складу основних засобів визначити їх ліквідаційну вартість через декілька років достатньо важко. Тому на базовому підприємстві в Наказі про облікову політику вказано, що ліквідаційна вартість об'єкта дорівнює нулю, а вартість, що амортизують, відповідає первісній вартості об'єкта.

В Наказі про облікову політику ПАТ «Білоцерківський консервний завод» зазначено, що амортизація нараховується методом зменшення залишкової вартості.

При передачі в експлуатацію малоцінних і швидкозношуваних предметів нараховується 100 відсотків зносу з віднесенням на витрати операційної діяльності.

Отже, в Наказі про облікову політику ПАТ «Білоцерківський консервний завод» щодо основних засобів відображено усі принципи питання, відповідальність за визначення яких, згідно з законодавством, покладена на власника підприємства.

Найбільш повне розкриття інформації щодо основних засобів в Наказі про облікову політику дозволяє усім зацікавленим користувачам упевнитись, що звітність підприємства містить достовірну інформацію, яка відповідає обраним обліковим принципам і реально відображає фінансове становище і результати діяльності ПАТ «Білоцерківський консервний завод».

2.3. Організація обліку надходження, наявності, руху та вибуття основних засобів

Для ефективного управління основними засобами необхідна раціональна організація обліку – це процес цілеспрямованого вибору та безперервного упорядкування способів та прийомів збирання, обробки та видачі достовірної та своєчасної вихідної інформації про наявність, рух, збереження та використання належних підприємству основних засобів з метою прийняття управлінських рішень [15].

Організація обліку основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» є складною, цілісною системою, яка поєднує документування операцій з руху об'єктів, складання реєстрів аналітичного й синтетичного обліку, а також заповнення форм фінансової звітності (рис. 2.4).

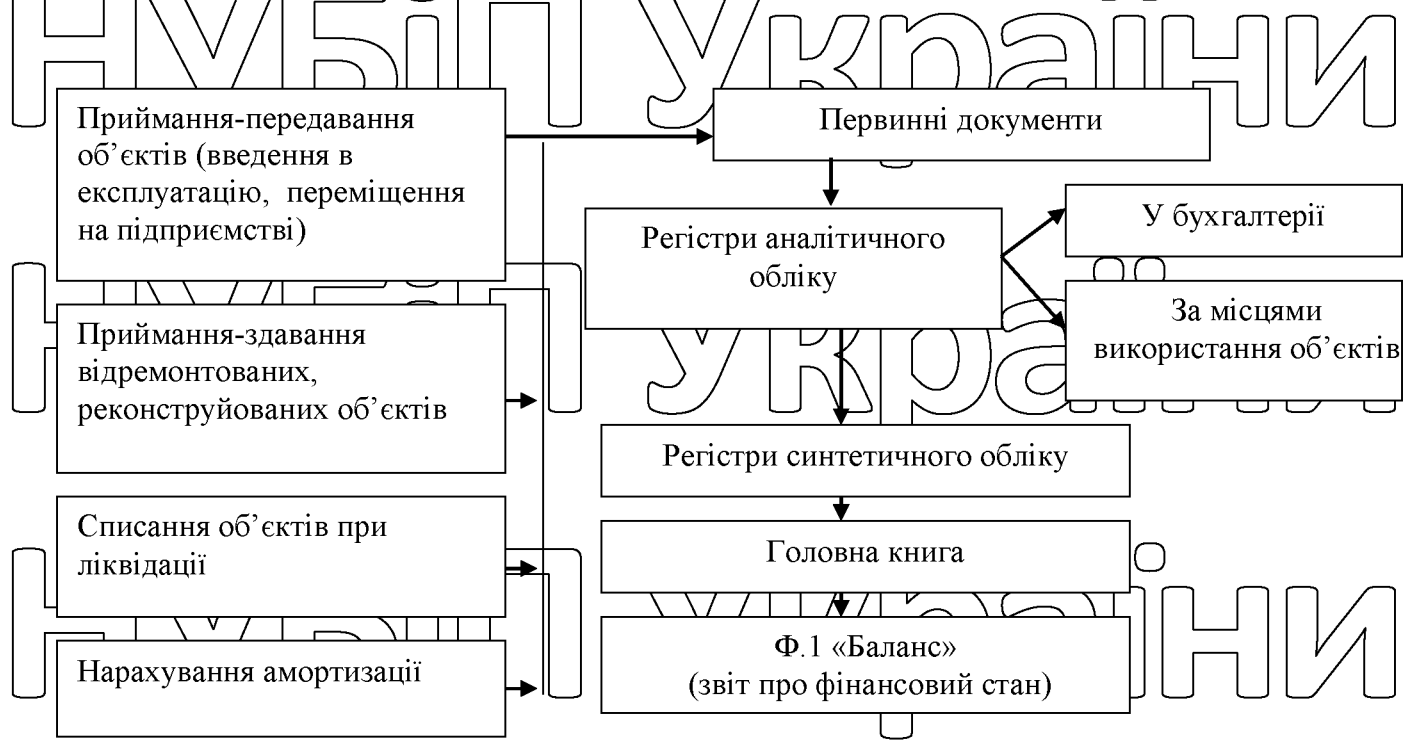


Рис.2.4. Блок-схема організації обліку основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Показники документів, якими оформляються операції з руху основних засобів (введення в експлуатацію, внутрішнє переміщення, приймання після ремонту, реконструкції та модернізації; ліквідація та продаж) є єдиним джерелом інформації як для аналітичного й синтетичного обліку руху та наявності об'єктів, так і складання звітності.

Перелік облікових номенклатур на ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

містить показники, що забезпечують як складання реєстрів аналітичного обліку, так і заповнення фінансової звітності (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Перелік номенклатур з обліку основних засобів на

ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Назва номенклатур	Призначення номенклатур	Носії інформації
Приймання-передавання основних засобів:		
повна назва об'єкта, його коротка технічна характеристика, первісна вартість, норма амортизаційних відрахувань, сума зносу; група основних засобів; строк корисного використання; джерело капітальних інвестицій; сума дооцінки, уцінки як первісної вартості основних засобів, так і їх зносу; назва структурного підрозділу-одержувача об'єкта та здавана	Для обліку введення об'єкта в експлуатацію. Для обліку внутрішнього переміщення об'єктів. Для обліку передачі об'єктів іншим підприємствам (при продажу, обміні, оренді та безоплатній передачі).	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів форма 03-1. Інвентарна картка обліку основних засобів. Опис інвентарних карток основних засобів.
Ліквідація об'єкта основних засобів:		
назва структурного підрозділу; повна назва об'єкта, його вартість, сума зносу (амортизації); дата надходження на підприємство; дата введення в експлуатацію; кількість модернізацій та їх вартість; технічний стан та причини списання.	Для обліку ліквідації об'єкта основних засобів	Акт списання основних засобів. Акт на списання автотранспортних засобів. Інвентарна картка обліку основних засобів. Опис інвентарних карток основних засобів.

Організація первинного обліку починається з вивчення складу облікових номенклатур. На ПАТ «Білоцерківський консервний завод» не ведеться процес складання облікових номенклатур. Тому, з метою удосконалення облікового процесу на підприємстві пропонується використовувати типові облікові номенклатури для обліку основних засобів. Для складання облікових номенклатур насамперед визначають господарські факти, які слід відобразити в системі бухгалтерського обліку та зафіксувати у первинних документах-носіях обліково-економічної інформації, на склад яких впливають система звітності, об'єкти проміжного контролю їх формування.

Для того щоб визначити перелік облікових номенклатур з кожного технологічного підрозділу бухгалтерського обліку (обліку коштів, матеріалів, основних засобів тощо), складають перелік усіх об'єктів, які мають бути зафіксовані в первинних документах (табл.2.9).

Таблиця 2.9

Перелік облікових номенклатур з обліку основних засобів на етапі первинного обліку на ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Характеристика даних для обліку	Використання облікових даних	У вираженні		У яких носіях інформації з'являються вперше	Примітки
		натуральному	вартісному		
Надходження основних засобів:	Облік наявності та руху: пооб'єктний облік, облік за матеріально відповідальними особами			Акт приймання основних засобів	
назва об'єкта		+	-		
початкова вартість		+	+		
джерело надходження					
Амортизація основних засобів:	Облік амортизаційних відрахувань; визначення балансової вартості основних засобів			Акт приймання передачі основних засобів	
назва об'єкта;					
норма амортизаційних відрахувань на повне відновлення;					
норма амортизаційних відрахувань на капітальний ремонт					
Передача основних засобів у межах господарства:	Те саме			Накладна на внутрішнє передавання	
назва об'єкта		+	-		
початкова вартість		-	+		
підрозділ, що передає		+	-		
підрозділ, який приймає		+	-		

Для ефективної роботи облікового апарату в основу розробки складу облікових номенклатур поточного обліку потрібно брати систему показників внутрішньої та зовнішньої звітності, план рахунків, класифікацію об'єктів, які визначено нормативними актами та методичними рекомендаціями.

За своїм змістом облікові номенклатури поточного обліку бувають двох видів: прості (тобто такі, які в майбутньому не будуть деталізовані) і складні (які треба далі деталізувати). Планом рахунків не передбачається поділ рахунка «Основні засоби» як об'єкта обліку на докладніші, тобто не передбачені субрахунки. Проте типова класифікація потребує поділу основних засобів за галузями, видами та іншими ознаками, тому розробку облікових номенклатур починають зі встановлення груп, визначених згідно з інструкцією. Далі визначають підгрупи, субпідгрупи, але вже з огляду на потреби конкретного підприємства, та складають перелік облікової номенклатури з кожної підгрупи, субпідгрупи або за іншими ознаками (табл.2.10).

Таблиця 2.10
Перелік облікових номенклатур поточного обліку основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Група	Підгрупа	Субпідгрупа
3гр. Будівлі та споруди,	головний виробничий корпус консервного цеху, введений в дію в 1964 році	Залізобетонні, цегляні, кам'яні тощо
	томатний цех, введений в дію в 1959 році,	
	фабрикатний цех, що введений в дію в 1967 році	
4гр. Машини та обладнання	-лінія зеленого горошку	
	- лінія огірків та томатів консервованих	
	- лінія обідніх блюд;	
	- лінія кукурудзи	
	- лінія соків,	
5гр. Транспортні засоби	Легкові автомобілі	
6гр. Інструменти, прилади, інвентар	інвентар	

Подальшим етапом стане розробка облікових номенклатур господарських операцій з обліку основних засобів. Вони можуть бути трьох видів: надходження, передача в межах підприємства, вибуття. З кожного виду операцій добирають показники вищого рівня групування, а далі групи поділяють на підгрупи відповідно до потреб управління основними засобами.

Облікова номенклатура поточного обліку є основою майбутнього робочого плану рахунків. Конкретизація здійснюється відповідно до технологічних та організаційних особливостей того чи іншого господарства.

При документальному оформленні господарських операцій з обліку основних засобів на підприємстві відбувається рух облікової інформації між первинною документацією, регістрами синтетичного та аналітичного обліку і звітністю, як зображено на рисунку 2.5.

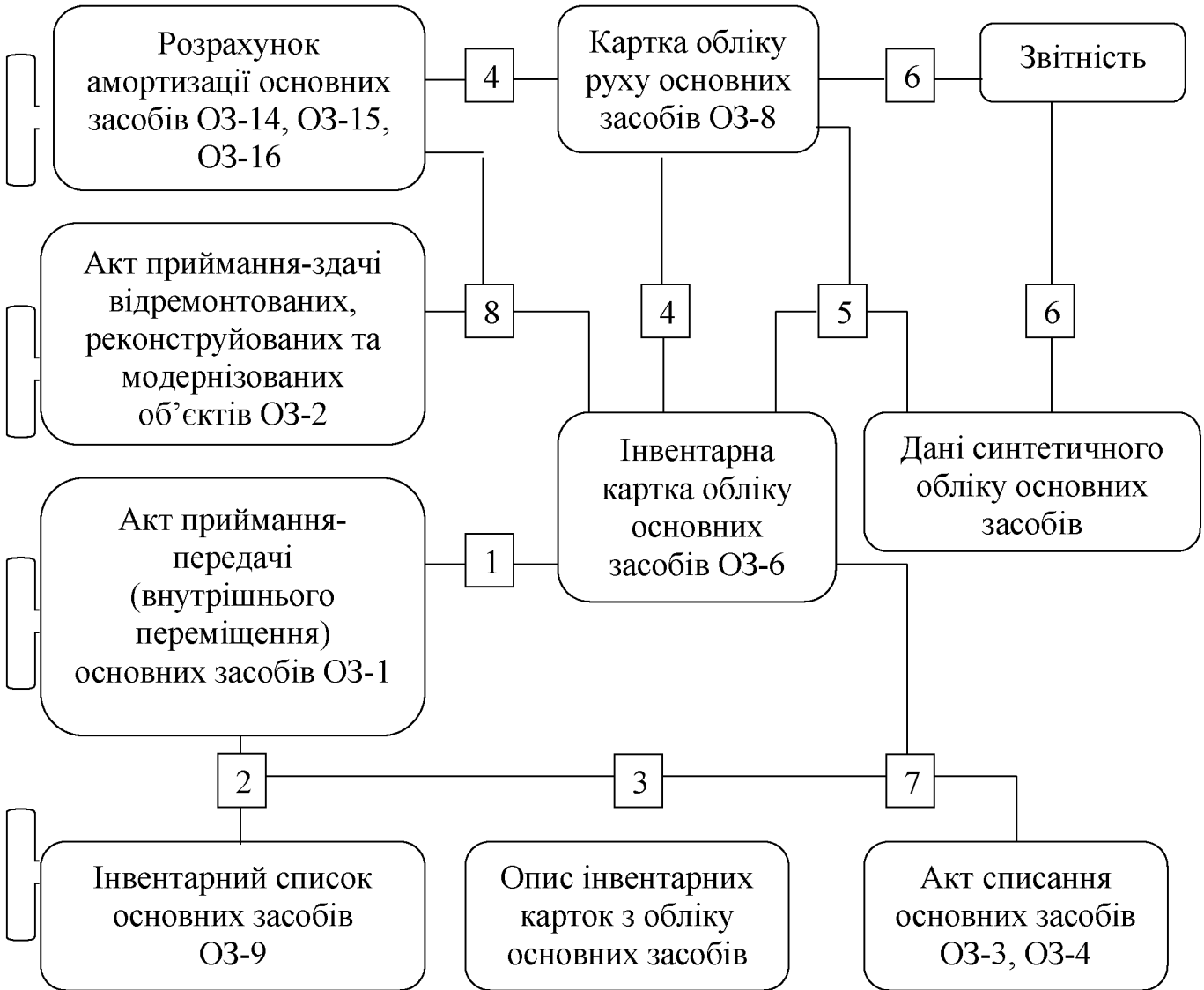
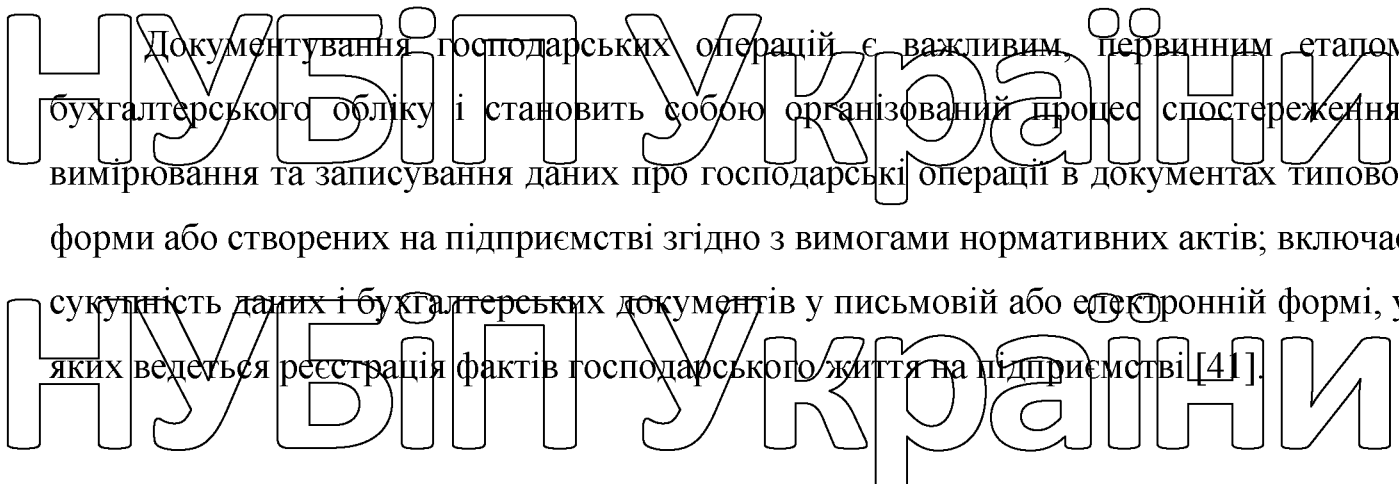


Рис.2.5. Організація документування операцій з обліку основних засобів

Документування господарських операцій є важливим, первинним етапом бухгалтерського обліку і становить собою організований процес спостереження, вимірювання та записування даних про господарські операції в документах типової форми або створених на підприємстві згідно з вимогами нормативних актів; включає сукупність даних і бухгалтерських документів у письмовій або електронній формі, у яких ведеться реєстрація фактів господарського життя на підприємстві [41].



Типові форми первинних документів за операціями з основними засобами затверджені наказом Міністерства фінансів України № 818 [45], характеристику яких наведено в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Характеристика типових форм первинних документів

з обліку основних засобів

Форма документу	Назва документу	Призначення
ОЗ-1	Акт приймання передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів	Застосовується для оформлення зарахування до складу основних засобів окремих об'єктів, для обліку введення їх в експлуатацію, при оформленні внутрішнього переміщення, а також для виведення із складу основних засобів, внаслідок їх передачі іншому підприємству
ОЗ-2	Акт приймання-передачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів	Зазначаються технічна характеристика та первісна вартість об'єкту. Актом такої форми оформлюється приймання завершених робіт після добудови, реконструкції або модернізації основних засобів
ОЗ-3	Акт на списання основних засобів	Використовується при оформленні вибуття основних засобів, при повному чи частковому їх списанні
ОЗ-4	Акт на списання Автотранспортних засобів	Застосовується для оформлення списання легкового чи вантажного автомобіля тощо внаслідок їх повної іквдації
ОЗ-5	Акт про установку, пуск та Демонтаж будівельної машини	Складається при встановленні, запуску і демонтажі будівельної машини, що взята напрокат.
ОЗ-6	Інвентарна картка обліку основних засобів	Застосовується для обліку окремих об'єктів основних засобів; для групового обліку однотипних об'єктів основних засобів, які надійшли в експлуатацію в одному календарному місяці й мають одне й те ж виробничо-господарське призначення, технічну характеристику та вартість
ОЗ-7	Опис інвентарних карток з обліку основних засобів	Застосовується для реєстрації інвентарних карток. Записи в ньому ведуться в розрізі класифікаційних груп (видів) основних засобів
ОЗ-8	Картка обліку руху основних засобів	Застосовується для обліку руху основних засобів за класифікаційними групами
ОЗ-9	Інвентарний список основних засобів	Застосовується в місцях експлуатації основних засобів для обліку кожного об'єкта за матеріально відповідальними особами
ОЗ-14, ОЗ-15, ОЗ-16	Розрахунок амортизації основних засобів	Застосовуються для визначення суми амортизації основних засобів, що належить до нарахування у звітному місяці

На ПАТ «Білоцерківський консервний завод» Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів оформлюється комісією в одному примірнику в момент надходження чи вибуття основних засобів. Цей первинний

документ складається на кожний об'єкт окремо, або на декілька однотипних об'єктів, якщо вони мають однакову вартість і прийняті одночасно на відповідальне зберігання однією й тією ж особою.

На підприємстві розроблено систему аналітичного обліку, який забезпечує їх групування за характером і місцем використання.

Оскільки акт форми 03-1 складається комісією, тобто за межами бухгалтерії, то рух документу необхідно організувати за графіком та забезпечити суворе дотримання встановлених ним термінів. На базовому підприємстві не розроблено даного графіку, тому було запропоновано оперограму акту приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (табл. 2.12).

Таблиця 2.12
Оперограма акту приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Вид, назва робіт	Виконавці			
	комісія	керівник	Головний бухгалтер	бухгалтер
Приймання об'єктів та оформлення акту	*			
Затвердження акту		*		
Перевірка акту			*	
Зановнення інвентарних карток				*
Регістрація в описі інвентарних карток				*
Складання карток обліку руху основних засобів				*
Зберігання				*

Акт приймання-передачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів основних засобів (Форма 03-2) підписується відповідним працівником відділу та представником організації, що проводила ремонт чи модернізацію основних засобів, та передається в бухгалтерію. В технічну документацію об'єкта основних засобів вносяться необхідні зміни в характеристику об'єкта, що пов'язані з ремонтом, реконструкцією чи модернізацією. Документ складається в двох

екземплярах: один передається організації, що здійснює ремонт, інший – в бухгалтерію ПАТ «Білоцерківський консервний завод» [45].

Акт на списання основних засобів також складається в двох примірниках (один залишається в бухгалтерії базового підприємства, інший – матеріально-відповідальній особі). В акті вказуються затрати на списання, а також вартість матеріальних цінностей, отриманих внаслідок ліквідації.

Акт на списання автотранспортних засобів складається в двох примірниках, підписують члени комісії, затверджує керівник підприємства або уповноважена ним на це особа.

На підставі актів приймання-передачі основних засобів та акту на списання основних засобів здійснюється запис в інвентарю картку обліку основних засобів. На базовому підприємстві дана картка заповнюється в одному примірнику та знаходиться у бухгалтерії.

На ПАТ «Білоцерківський консервний завод» доцільно розробити зведений графік руху документів з обліку основних засобів, який вміщуватиме інформацію щодо кількості примірників кожного виду документів, необхідних для оформлення тієї чи іншої господарської операції; осіб, відповідальних за виконання робіт (складання документів, їх перевірку, обробку, реєстрацію інформації в облікових реєстрах) та терміни їх виконання.

Організація обліку основних засобів призначена забезпечити збереження об'єктів необоротних активів та виконання усіх облікових, аналітичних та контрольних процедур, пов'язаних з їх рухом та використанням [64].

Забезпечити виконання усіх обліково-економічних завдань може лише аналітичний облік основних засобів, організований у розрізі інвентарних об'єктів, що забезпечить контроль руху, наявності та використання кожного об'єкта основних засобів; груп основних засобів для нарахування амортизації у податковому обліку; місцями експлуатації для забезпечення збереження об'єктів; матеріально-відповідальними особами (рис. 2.6).

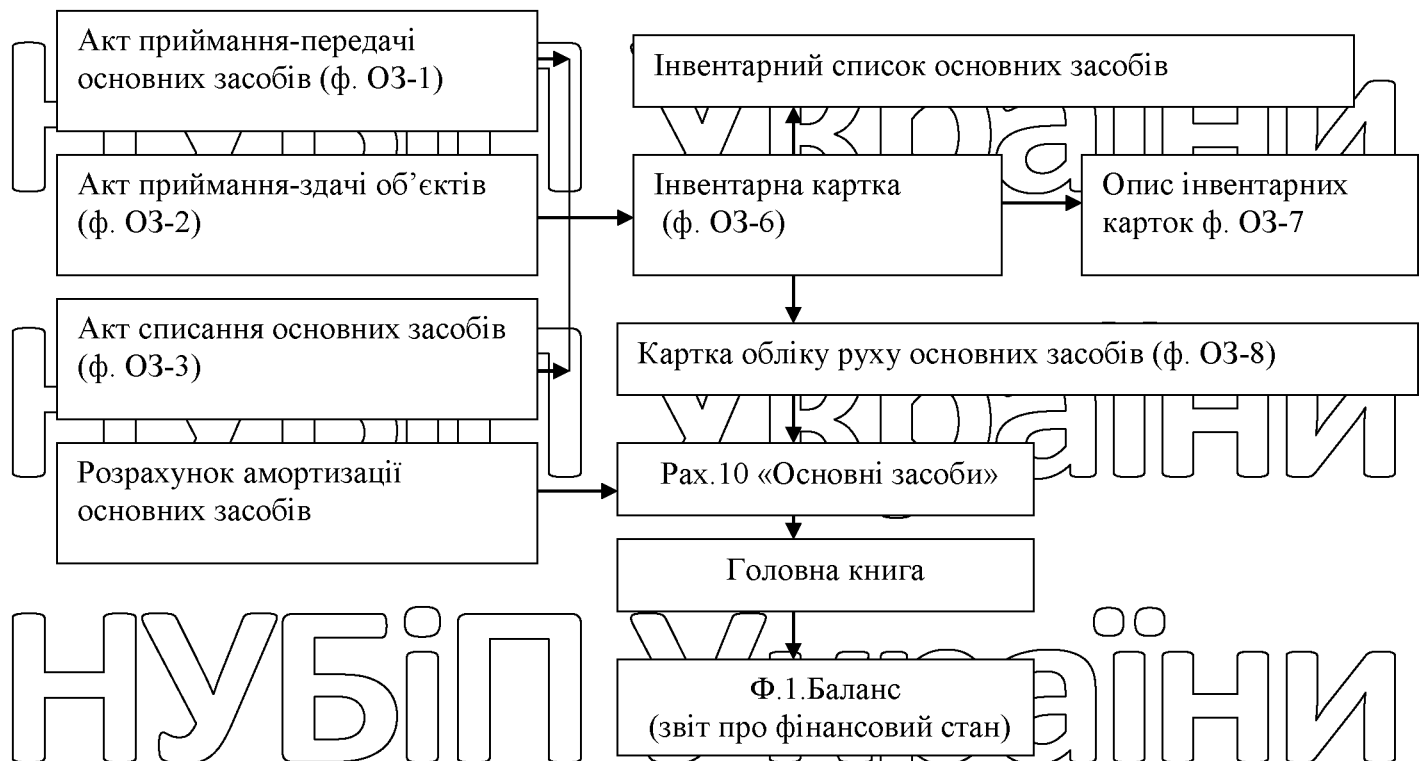


Рис. 2.6. Блок-схема організації аналітичного і синтетичного обліку основних засобів ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Організація вибуття основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» наведена на рисунку 2.7.

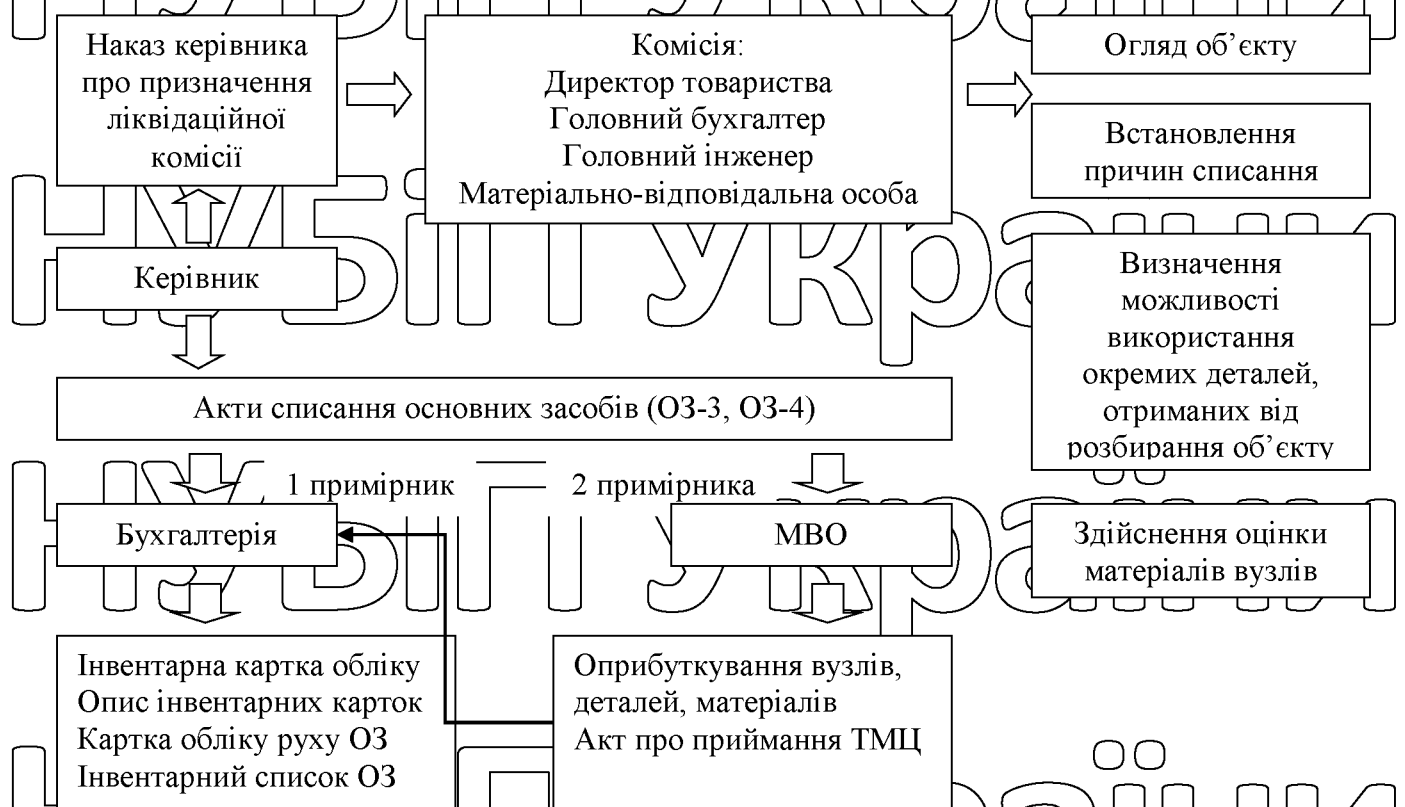


Рис.2.7. Організація вибуття основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Для узагальнення інформації про наявність і рух основних засобів Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженою наказом МФУ № 291 [43], передбачено синтетичний рахунок 10 «Основні засоби».

На цьому рахунку обліковують власні чи отримані у фінансову оренду основних засобів та орендовані цілісні майнові комплекси, віднесені до складу основних засобів, а також об'єкти інвестиційної нерухомості.

За дебетом рахунку 10 «Основні засоби» відображають надходження основних засобів, суму видатків, пов'язану з поліпшенням основних засобів, і суму їхньої дооцінки. Надходження основних засобів може провадитися шляхом придбання, створення, безоплатного одержання. Поліпшенням основних засобів вважають модернізацію, модифікацію, добудову, дообладнання й реконструкцію.

За кредитом рахунку 10 «Основні засоби» відображають вибуття основних засобів шляхом продажу, безоплатної передачі або через невідповідність критеріям визнання активом, а також у разі часткової ліквідації основних засобів, і суму їхньої уцінки.

Синтетичний облік введених в експлуатацію основних засобів ведеться на рахунку 10 «Основні засоби».

Проаналізувавши рахунки бухгалтерського обліку, що використовуються на базовому підприємстві, План рахунків бухгалтерського обліку [43] та Інструкцію про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку [22] можна зробити висновок, що для обліку основних засобів використовуються рахунки наведені в таблиці 2.13.

Робочий план рахунків є одним із елементів облікової політики підприємства і затверджується керівником підприємства як додаток до Положення про облікову політику.

Інформація про стан основних засобів на звітну дату в товаристві відображається в ф.1 «Баланс» (звіт про фінансовий стан) та у ф.5 «Примітки до фінансової звітності».

Характеристика рахунків з обліку основних засобів

Шифр	Назва	Характеристика рахунку					Розміщення у балансі
		За змістом	Призначенням	Обороти	Сальдо		
1	2	3	4	5	6	7	
10	Основні засоби	Основний балансовий активний	Для обліку та узагальнення інформації про наявність та рух власних або отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів, а також об'єктів інвестиційної нерухомості	Дт – надходження основних засобів на баланс підприємства, сума витрат, яка пов'язана з поліпшенням об'єкта, сума дооцінки основних засобів, часткова ліквідація, уцінка тощо Кт – вибуття основних засобів, часткова ліквідація, уцінка тощо	Залишок основних засобів за первісною вартістю	I розділ активу	
13	Знос (амортизація) необоротних активів	Основний балансовий контрактивний	Для узагальнення інформації про нараховану амортизацію та індексацію зносу (накопиченої амортизації) необоротних активів	Дт – зменшення суми зносу (накопиченої амортизації) Кт – нарахування амортизації та індексації зносу	Сума нарахованого зносу на кінець звітного періоду	I розділ активу	
15	Капітальні інвестиції	Основний балансовий активний	Для обліку витрат на придбання або створення необоротних активів	Дт – збільшення зазначених витрат на придбання або створення необоротних активів Кт – зменшення витрат на придбання або створення необоротних активів	Первісна вартість необоротних активів	I розділ активу	

У таблиці 2.14 здійснено узагальнення інформації стосовно пропозицій щодо удосконалення організації обліку основних засобів.

Отже, на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» обліковий процес організовано раціонально, що, в першу чергу, залежить від його гармонізації з змістовними характеристиками основних засобів.

Пропозиції щодо удосконалення організації обліку основних засобів

на ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Напрями удосконалення	Пропозиції
Проблеми обліку амортизації основних засобів	<ol style="list-style-type: none"> 1) Зробити умовний поділ основних засобів на 2 типи: безпосередньо зайняті у виробництві, допоміжні та обслуговуючі та інші основні засоби, які в основному представляють інфраструктуру підприємства. 2) Де зайнятих у виробництві основних засобів застосувати виробничий метод амортизації, а для інфраструктурних основних засобів залишити прямолінійний метод нарахування амортизації. 3) Спрогнозувати виробничу потужність безпосередньо зайнятих у виробництві об'єктів основних засобів та зробити їх переоцінку. 4) Внести зміни до Облікової політики підприємства щодо нового обраного методу амортизації.
Проблема оцінки та переоцінки вартості	<ol style="list-style-type: none"> 1) Забезпечити проведення щорічних переоцінок однорідних груп об'єктів основних засобів. 2) Ліквідувати повністю амортизовані основні засоби, якщо такі активи є дієздатними, то слід шляхом переоцінки встановити їх справедливую вартість.
Проблема підвищення інформативності первинних документів обліку основних засобів	<ol style="list-style-type: none"> 1) Виключити з використання деякі типові форми обліку основних засобів такі, як: ОЗ-7 «Опис інвентарних карток по обліку основних засобів», ОЗ-8 «Картка обліку руху основних засобів» та ОЗ-9 «Інвентарний список основних засобів» втрачають необхідність. 2) Запровадити в облік нову комплексну форму «Облікова картка об'єкта основних засобів». 3) У зв'язку зі змінами в первинному обліку розробити новий графік документообігу з обліку основних засобів.
Проблема інформаційного забезпечення управління матеріально-технічною базою	<ol style="list-style-type: none"> 1) Розглянути пропозиції IT-ринку стосовно інформаційного забезпечення управління матеріально-технічною базою. 2) Обрати існуючу ERP-система чи звернутися до IT-компаній стосовно розробки унікальної ERP-система повністю за своїми потребами.

Побудова обліку основних засобів на базовому підприємстві забезпечує облік

об'єктів протягом усього довготривалого терміну їх використання (експлуатації).

Регістри обліку на базовому підприємстві пристосовані для детального відображення технічно складної та багатокомпонентної будови кожного об'єкта.

2.4. Облікове забезпечення амортизації основних засобів

Основним документом з організації обліку на підприємстві є Наказ про Облікову політику, де визначені основні елементи облікової політики щодо організації та методики обліку, в тому числі обліку основних засобів.

Основними елементами облікової політики щодо обліку основних засобів є встановлення вартісного критерію визнання основних засобів та визначення методів амортизації і інших необоротних матеріальних активів відповідно до норм НП(С)БО 7 «Основні засоби» [36].

Організація обліку зносу основних засобів включає:

забезпечення апарату бухгалтерії нормативними документами, що регламентують порядок нарахування зносу основних засобів та встановлюють норми амортизації;

кваліфікацію основних засобів відповідно до вимог нормативних документів

та їх об'єднання у групи з метою нарахування амортизації;

розробку методики й техніки нарахування зносу основних засобів за кожним способом та групою;

вибір реєстрів нарахування та обліку амортизації;

відображення сум нарахованої амортизації у системі рахунків;

облік зносу об'єктів основних засобів.

Вибір методу амортизації є одним з важливіших питань облікової політики підприємства. Амортизація є одним з інструментів податкової політики підприємства, оскільки при виборі оптимального методу можливо досягти оптимізації податкових платежів.

Обліковою політикою ПАТ «Білоцерківський консервний завод» визначено, що амортизація всіх основних засобів незалежно від групи нараховується методом зменшення залишкової вартості.

Проблема інформаційного забезпечення управління матеріально-технічною базою на підприємстві не враховує можливість швидкого морального зносу активів; не звертається увага на відмінність виробничих потужностей основних засобів в різні

роки експлуатації; нехтується ймовірність значного збільшення витрат на ремонт об'єкта основних засобів особливо в останні роки експлуатації.

Тому, для вибору оптимального методу амортизації слід враховувати перелік основних засобів, які є на балансі підприємства. Обраний підприємством метод амортизації зменшення залишкової вартості є оптимальний для основних засобів, які в основному використовуються у процесі виробництва. Активи цієї групи фактично приймають участь у виробництві та вичерпують планований потенціал при зміні обсягів виробництва. Тим самим списання їх вартості в більшості випадків збільшує виробничу собівартість виробленої продукції.

Враховуючи ту обставину, що на підприємстві досить застаріле обладнання, яке використовується при проведенні процесу виробництва, доцільним є використання виробничого методу амортизації. Саме цей метод забезпечує пропорційність і відповідність величини нарахованої амортизації обсягу продукції.

При застосуванні даного методу можна реально оцінити стан об'єкту основних засобів. Єдиним недолгом даного методу є те, що важко спрогнозувати виробничу потужність об'єкта протягом всього терміну його експлуатації.

Оскільки ПАТ «Білоцерківський консервний завод» веде бухгалтерський облік відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності, то організація та методика облік основних засобів на підприємстві здійснюється відповідно до норм МСБО 16 «Основні засоби» [30].

В п. 43 МСБО 16 «Основні засоби» сказано, що коли термін експлуатації окремих суттєвих частин об'єкта основних засобів відрізняється від терміну експлуатації решти його частин, їх слід амортизувати окремо. Даний варіант дозволить уникнути модернізації активу та переоцінки його виробничої потужності, але при цьому збільшить витрати трудових ресурсів та ускладнить облік. Тож, на даному етапі розвитку підприємства варто використовувати виробничий метод амортизації для виробничих основних засобів [30].

У ПАТ «Білоцерківський консервний завод» нарахування амортизації починається з першого числа місяця, наступного за місяцем, в якому об'єкт основних

засобів став придатним для корисного використання, і припиняється, починаючи з першого числа місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта основних засобів.

Нарахована амортизація щомісячно відображається за кредитом рахунку 131 «Знос основних засобів» і за дебетом відповідних рахунків витрат:

При нарахуванні зносу основних засобів загальновиробничого призначення у бухгалтерському обліку здійснюються такі проведення:

Дт 91 «Загальновиробничі витрати»
Кт 131 «Знос основних засобів»

При нарахуванні зносу основних засобів адміністративного призначення:

Дт 92 «Адміністративні витрати»
Кт 131 «Знос основних засобів»

Первинним документом при нарахуванні амортизації є Відомість нарахування амортизації основних засобів, у якій щомісячно відображається сума нарахованого зносу у розрізі об'єктів основних засобів. Також обов'язковими елементами відомості є первісна та залишкова вартість об'єкту та строки використання об'єктів, які не повинні бути меншими за мінімально допустимі строки корисного використання основних засобів [42].

В кінці звітної періоду бухгалтер складає Аналіз рахунку 131 «Знос основних засобів», де відображаються суми нарахувань в розрізі витратних рахунків.

Проблемною ділянкою обліку основних засобів є їх переоцінка, оскільки в бухгалтерському обліку та бухгалтерській звітності основні засоби повинні відображатися об'єктивно, їх вартість повинна відповідати їх реальному моральному та фізичному стану.

З необхідністю відображати фінансову звітність відповідно до Міжнародних стандартів, керівництвом ПАТ «Білоцерківський консервний завод» було прийняте рішення про переоцінку основних засобів.

Відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби» переоцінка основних засобів не є обов'язковою та проводиться лише за власним бажанням підприємства [36].

Відповідно до п. 31 МСБО 16 «Основні засоби» переоцінки слід проводити з достатньою регулярністю, так щоб балансова вартість суттєво не відрізнялася від тієї,

що була б визначена із застосуванням справедливої вартості на кінець звітного періоду [71].

Оскільки національними та міжнародними стандартами не наводяться умови проведення певної періодичності переоцінки, то слід усунути розбіжності у вартості основних засобів на момент прийняття до обліку та на звітну дату можна шляхом проведення щорічних переоцінок однорідних груп об'єктів основних засобів [30].

Ефективне функціонування кожного суб'єкта господарювання значною мірою залежить від обґрунтованості побудови системи бухгалтерського обліку, яка є інформаційною підсистемою управління та контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємств. Тому зараз існує потреба в підвищенні інформативності документації в цілому, та документації з руху основних засобів, зокрема.

2.5. Використання прикладного програмного забезпечення в обліку

основних засобів

На сьогодні ринок програмних продуктів надзвичайно різноманітний. Фахівці в області ІТ-технологій прагнуть автоматизувати роботу економістів, бухгалтерів, банківських працівників і багатьох інших категорій службовців. Автоматизація робочих місць покликана вирішити цілий комплекс проблем:
позбавлення бухгалтерів від рутинної роботи при заповненні різних форм фінансової звітності,

виконання складних обчислень, створення надточних креслень, значне зниження трудовитрат працівника, зайнятого пошуком правової інформації; надання зручного інструментарію для створення і обробки текстової та графічної інформації [1].

Завдяки ІТ-технологіям операції по введенню і обробці даних стали здійснюватися швидше і простіше, при цьому кінцевий результат роботи має більш високу якість, ніж раніше, коли подібні операції виконувалися вручну.

Український ринок програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку наповнений значною кількістю продуктів, такими, як: «ІС. Бухгалтерія для

України»; «Парус-Бухгалтерія»; «Діловод»; «SAP»; «IT-Enterprise-Бухгалтерія»; «1С-ПРО» та інші.

Дані програмні продукти відрізняються за функціональністю, об'єктами обліку, призначенням, комплексністю функцій, якістю, обсягу інформації, що обробляється та вартістю. При виборі програми необхідно проаналізувати всі ці критерії та зробити оптимальний для підприємства вибір [1].

Найбільшою популярністю продовжує користуватися програма «1С:Бухгалтерія». Дана програма має як і недоліки, так і переваги.

Так до переваг Програми 1С: Бухгалтерія можна віднести:

широку функціональність - програма забезпечує можливість узагальнювати облікову інформацію щодо всіх господарських операцій, та можливість складати форми як фінансової так і податкової звітності;

універсальність - можливість модифікації програми під потреби будь-якого окремо взятого бізнесу, незалежно від його спеціалізації.

Крім типових конфігурацій програми, розробниками передбачено спеціалізовані продукти з врахуванням особливостей ведення обліку для сільськогосподарських підприємств, підприємств торгівлі, складу, логістики і транспорту, підприємств громадського харчування, готельного бізнесу тощо; пристосованість програми та оперативність налаштувань нормативно-законодавчих змін у бухгалтерському та податковому обліку [28].

Компанія 1С досить часто випускає оновлення, які більш стосуються конфігурацій і рідко - самої платформи 1С:Підприємство. Для отримання можливості отримувати ці оновлення необхідно оформити недешеву платну підписку, а модернізація є тривалим процесом [28].

Одним з таких є занадто високе навантаження на комп'ютери. З кожним оновленням програма стає продуктивніше, але зі зростанням продуктивності збільшується навантаження на технічне обладнання. Разом с оновленням виробники

додають низку технічних вимог з якими комп'ютер 10-ти річної давності не в змозі впоратись. Занадто «важкі» програми збільшують час відклику програми, відбувається зростання часу відкриття великих довідників, а також просто

знаходження необхідного документу. Крім цього виникають помилки з відкриттям програми, її запуском та в процесі роботи [28].

Для ефективного використання останньої версії необхідно забезпечити весь відділ бухгалтерії та менеджмент компанії комп'ютерами майже останніх моделей.

При оновленні технічного обладнання необхідно буде оновити також операційну систему, яка теж, в свою чергу буде навантажувати комп'ютер.

Програма 1С: Бухгалтерія є достатньо складною та неінтуїтивною для побутових користувачів, але для професіоналів відкриваються можливості використання гнучкої системи. В програмі 1С бажано користуватися лише типовими проводками та типовими субрахунками.

Програма не заважає використанню власних субрахунків чи проведенню господарських операцій власноруч, але при цьому можливі складності під час закриття періоду. Крім того необхідно згадати, що сам виробник при реалізації продукту 1С реалізує саму програму. Впровадження програми, її обслуговування надання консультацій не входить до вартості програмного продукту [28].

Незважаючи на низку переваг дана ERP-система також ряд певних недоліків.

Суттєвою відмінністю та недоліком програми «1С:Бухгалтерія» є відсутність можливості ведення бухгалтерського обліку відповідно до МСБО та МСФЗ. Така функціональна опція доступна в обмеженій кількості облікових програм, з вище згаданих лише в «1Т-Enterprise: Бухгалтерія», «SAP» та «1С-ПРО». Для підприємств, які ведуть облік за міжнародними стандартами, цей функціонал є дуже важливим [28].

Проблема інформаційного забезпечення управління матеріально-технічною базою є актуальною і для ПАТ «Білоцерківський консервний завод». Підприємство для ведення обліку використовує програму 1С, яка не повністю задовольняє потреби користувачів.

Слід зауважити, що ПАТ «Білоцерківський консервний завод» є виробничим підприємством, для якого оперативний облік повинен бути максимально автоматизованим. ERP-системи узагальнюють інформацію як бухгалтерського та фінансового обліку, а також своєчасно забезпечують правдивою та неупередженою інформацією менеджмент компанії для відстеження траєкторії розвитку

підприємства, з таким напрямом діяльності, кількістю номенклатур та виробничих специфікацій підприємству необхідне створення нової ERP-системи чи професійне налаштування вже існуючої, відповідно до потреб підприємства.

Як було зазначено раніше, на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» інформаційне забезпечення управління матеріально-технічною базою ведеться до допомогою програми 1С: Підприємство. Документи для обліку основних засобів в 1С згруповані в вкладці «Документи», «Основні засоби» [58].

У вкладці «Основні засоби» зібрані всі документи обліку основних засобів, які згруповані в однойменні папки в залежності від характеру документів, що в ній знаходяться. В папці «Документи з ОЗ» відображаються всі проведені документи обліку основних засобів, а в папці «Документи з обладнання» – лише з обліку обладнання.

Для введення початкових залишків в програмі передбачено окремий однойменний документ, при відкритті папки «Введення початкових залишків» відкривається список проведених документів. При відкритті абсолютно будь-якої папки з даної вкладки спочатку відкривається весь каталог проведених однорідних документів.

Розглянемо каталог на прикладі документів «Введення в облік», у якій знаходяться всі проведені документи. На панелі швидкого доступу розташовані елементи з різними діями стосовно наведених документів. При активуванні першого елемента «Дії» випадає контекстне меню в якому представлені всі можливі дії щодо документів. Деякі з них у вигляді піктограм знаходяться у верхній частині папки.

Серед них такі піктограми, як: «Додати», «Додати копіюванням», «Редагувати поточний елемент», «Встановити позначку на видалення», «Встановити інтервал дат», «Пошук по номеру», 4 піктограми з різним відбором та сортуванням, функціональна кнопка «Перейти», що дає можливість перейти до пов'язаної інформації, «Оновлення списку», «Справка» та піктограма «Проводки» при активуванні відкривається запис обраного документу в Журналі проведення [58].

Звітність щодо основних засобів знаходиться в вкладці «Звіти» в папці «Основні засоби».

В даній папці знаходяться також Відомість з нарахування амортизації, яку можливо автоматично заповнити за необхідний період. Крім цього в даній папці є можливість сформувати Інвентарну карту об'єкта основних засобів та провести необхідні бухгалтерські проведення. (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Стандартні звіти «1С:Підприємство», що відображають стан основних засобів ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Назва звіту	Сутність та призначення
1	2
Оборотно-сальдова відомість	Містить для кожного рахунку інформацію про залишки на початок та кінець періоду, а також обороти по дебету та кредиту за встановлений період. Цей звіт в бухгалтерській практиці використовується найчастіше.
Шахматка	Містить обороти між звітами за деякий обраний період, часто використовується бухгалтерами, оскільки дає уявлення про рух коштів та зобов'язань підприємства
Оборотно-сальдова відомість по рахунку 10 «Основні засоби»	Здійснюється відокремлення залишків від оборотів по конкретних об'єктах аналітичного обліку (субконто)
Аналіз рахунку 10 «Основні засоби»	Містить обороти рахунку з іншими рахунками за обраний період, а також сальдо на початок та кінець періоду
Аналіз рахунку 10 «Основні засоби» по датах	Дозволяє отримати обороти по рахунку на кожен дату певного періоду, що дає можливість аналізувати зміни у часі стану основних засобів
Головна книга	Використовується для виведення оборотів та залишків рахунку за кожен місяць, при підбитті підсумків та складанні звітності
Карточка субконто	Якщо необхідно отримати максимально повну картину операції по об'єкту аналітичного обліку (субконто) або груп субконто, можна вивести "Карточку субконто", де зібрані всі операції з конкретним об'єктом аналітичного обліку (субконто) в хронологічній послідовності із зазначенням реквізитів проводок, залишків по субконто після кожної операції, на початок та кінець періоду
Карточка рахунку 10 «Основні засоби»	Включаються всі проводки в яких задіяний даний рахунок, крім того, наводиться залишок на початок та кінець періоду, обороти за період та залишки після кожної проводки
Обороти між субконто	Використовується для аналізу оборотів між одним або всіма субконто одного виду, та одним або всіма субконто іншого виду
Звіт за проведеннями	Представляє собою вибірку із журналу проводок за деякими заданими критеріям

Аналізуючи низку переваг та недоліків можна зробити висновок, що для ПАТ «Білоцерківський консервний завод» досить важливим є змінити дану ERP-систему та замінити її на більш прогресивну міжнародну існуючу ERP-систему, чи звернутися

до IT-компаній стосовно розробки унікальної ERP-система повністю за своїми потребами.

Як уже зазначалося, в Україні високим рівнем популярності користується програмне забезпечення SAP, Microsoft Dynamics та 1C: ERP.

Одними з найпопулярніших виробників ERP-систем для американських та європейських замовників є Oracle, SAP і Sage.

Не зважаючи на невисоку частку міжнародного ринку одним із найсучасніших ERP-продуктів є рішення від IFS.

Слід провести аналіз переваг та недоліків ERP- системи від IFS.

До переваг можна віднести комплексність, оскільки в єдиній інтегрованій системі присутнє управління виробництвом, фінансами, постачанням, ремонтами, персоналом, якістю, документообігом, проектами, загальною ефективністю, інжинірингом, тощо.

На відміну від систем-конструкторів, які мають незначну базову функціональність, в IFS Applications надзвичайно глибокі функціональні можливості є вже спочатку, їх не доводиться дописувати.

Також IFS Applications має розвинену функціональність для управління технічним обслуговуванням, ремонтами устаткування і транспортних засобів.

IFS конкурує з SAP за світове лідерство в автоматизації фондомістких галузей. Одним із переваг є підтримка всіх типів виробництва. IFS Applications реалізована таким чином, що добре підходить для процесного, дискретного, проектного та змішаного типів виробництв. IFS Applications пропонує повний огляд ланцюга постачань та процесів, що супроводжують виробництво [16].

Також є можливості управління виробництвом у змішаному режимі, починаючи від рішень для масового виробництва, виробництва на склад та виробництва на замовлення за спеціальними формулами.

Продукт повністю готовий для українського ринку та має повну локалізацію.

IFS Applications переведена і адаптована до специфіки бізнесу і законодавства України.

Є можливість вести бухгалтерію відповідно до норм НЦ(С)БО, МСБО та МСФЗ, як засобами IFS Applications, так і в інтеграції з бухгалтерською системою 1С. Крім того, особливістю є візуальний вивід даних щодо результатів діяльності для спеціалістів, які приймають рішення в сфері бізнесу.

Недоліком ERP- системи від IFS є її вартість, яка прораховується в залежності від наповненості системи, але для збільшення ефективності ведення виробничої діяльності підприємства ці витрати є доцільними [16].

Висновки до розділу 2.

Під час дослідження проблемних питань організації обліку основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» наведено економічну характеристику та проведено аналіз основних економічних показників діяльності за період 2020-2022 років.

ПАТ «Білоцерківський консервний завод» спеціалізується на переробці овочів, фруктів та м'яса, має земельні ділянки площею 7,62 гектари, достатньо забезпечені виробничими і складськими приміщеннями, відповідають діючим стандартам та мають сертифікати якості.

З наведених показників спостерігається збільшення чистого доходу від реалізації готової продукції, товарів та послуг, що вказує на високу конкурентоспроможність в динамічному середовищі.

Сума чистого прибутку компанії є додатною - 1913 тис. грн. у 2020 році, 1695 тис. грн. у 2021 році та 1270 тис. грн. у 2022 році, що може вказувати на продуману бізнес-модель.

Основні виробничі потужності підприємства встановлені досить давно, приватизація підприємства не дала бажаного результату, розвиток заводу значно сповільнився за останні роки, компанія майже не інвестує у нові виробничі лінії і має досить обмежений асортимент продукції, який користується попитом на ринку.

На загальний розвиток ПАТ «Білоцерківський консервний завод» негативно впливає велика кількість контролюючих органів, що ускладнює отримання дозволів, складність отримання банківських кредитів, високий ступінь залежності від законодавчих та економічних обмежень.

Організація бухгалтерського обліку регулюється Наказом про облікову політику ПАТ «Білоцерківський консервний завод».

Відповідно до наказу про облікову політику ПАТ «Білоцерківський консервний завод» бухгалтерський облік операцій здійснюється автоматизовано з використанням ERP системи 1С: Підприємство 8.2. в конфігурації «Управління виробничим підприємством».

Елементами облікової політики щодо основних засобів визначено, що ліквідаційна вартість об'єкта основних засобів дорівнює нулю, а вартість, що амортизується, відповідає первісній вартості об'єкта;

нарахування амортизації здійснюється з урахуванням мінімально допустимих строків корисного використання основних засобів, встановлених податковим законодавством,

амортизація нараховується шляхом зменшення залишкової вартості;

при передачі в експлуатацію малоцінних і швидкозношуваних предметів нараховується 100 відсотків зносу з віднесенням на витрати операційної діяльності.

Організація обліку основних засобів призначена забезпечити збереження об'єктів необоротних активів та виконання усіх облікових, аналітичних та контрольних процедур, пов'язаних з їх рухом та використанням.

Організація виконання усіх обліково-економічних завдань проводиться за допомогою складання реєстрів аналітичного обліку основних засобів у розрізі: інвентарних об'єктів, що забезпечують контроль руху, наявності та використання кожного об'єкта основних засобів; груп основних засобів для нарахування амортизації у податковому обліку; місцями експлуатації для забезпечення збереження об'єктів; матеріально-відповідальними особами.

Розроблено зведений графік руху документів з обліку основних засобів, який вміщує інформацію щодо кількості примірників кожного виду документів, необхідних для оформлення тієї чи іншої господарської операції; осіб, відповідальних за виконання робіт (складання документів, їх перевірку, обробку, реєстрацію інформації в облікових реєстрах) та терміни їх виконання.

НУБІП України

Наведено перелік пропозицій щодо удосконалення організації обліку основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод», зокрема щодо проблем обліку амортизації основних засобів, підвищення інформативності первинних документів обліку основних засобів, оцінки та переоцінки вартості, інформаційного забезпечення управління матеріально-технічною базою.

НУБІП України

Рекомендовано удосконалити Робочий план рахунків, який є одним із елементів облікової політики.

НУБІП України

Враховуючи ту обставину, що на підприємстві досить застаріле обладнання, яке використовується при проведенні процесу виробництва, доцільним є використання виробничого методу амортизації. Саме цей метод забезпечує пропорційність і відповідність величини нарахованої амортизації обсягу продукції. При застосуванні даного методу можна реально оцінити стан об'єкту основних засобів. Єдиним недоліком даного методу є те, що важко спрогнозувати виробничу потужність об'єкта протягом всього терміну його експлуатації.

НУБІП України

Проведений аналіз переваг та недоліків програми 1-С яку використовує ПАТ «Білоцерківський консервний завод» та відсутність можливості ведення обліку за МСБО, рекомендовано змінити дану ERP-систему на більш прогресивну міжнародну існуючу ERP-систему чи звернутися до ІТ-компаній стосовно розробки унікальної ERP-система повністю за своїми потребами.

НУБІП України

За результатами роботи було сформовано пропозиції, які полягають у зміні методу амортизації для активної частини основних засобів, у необхідності проведення щорічної переоцінки основних засобів, а також розробці комплексного документу «облікова картка основних засобів», виключення з обліку деяких типових форм, оновлення графіку документообігу та переходу від 1С на ISF Application.

НУБІП України

РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

3.1. Методичні прийоми аналізу та контролю основних засобів

В управлінні результатами господарської діяльності контроль, крім завдань контрольного характеру, виконує роль діагностичного засобу.

На думку одних авторів, контроль – це незалежна оцінка відповідності діяльності підприємства поставленим завданням [4], інші вчені-економісти розглядають контроль як систему спостереження та перевірки відповідності процесу функціонування об'єкту управління прийнятим управлінським рішенням, та вплив на керований об'єкт виявлених відхилень, допущених у процесі виконання цих рішень [14].

Контроль охоплює всі сфери функціонування підприємства, його результати є важливою базою для прийняття управлінських рішень, тому він здійснюється безперервно та охоплює всю організаційну структуру підприємства.

Метою внутрішньогосподарського контролю операцій з основними засобами є встановлення достовірності бухгалтерських даних і звітності щодо наявності, стану й руху основних засобів, забезпечення їх збереження та ефективного використання.

Основними завданнями контролю основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» є встановлення:

- перевірка фактичної наявності і технічного стану груп основних засобів;
- перевірка права власності на основні засоби;
- перевірка правильності віднесення активів до основних засобів та їх класифікація;
- перевірка первинних даних щодо основних засобів;
- контроль дотримання чинного законодавства щодо операцій з основними засобами;
- перевірка документального оформлення операцій з основними засобами;

підтвердження законності, правильності та своєчасності відображення в обліку операцій з основними засобами;
контроль правильності відображення господарських операцій із надходження, внутрішнього переміщення, реалізації, списання основних засобів на рахунках бухгалтерського обліку;

підтвердження достовірності відображення в бухгалтерському обліку первісної вартості основних засобів;
встановлення джерел фінансування, придбання (створення) основних засобів встановлення правильності визначення строку корисної експлуатації (використання)

основних засобів;
перевірка правильності нарахування амортизації (зносу);
перевірка своєчасності та повноти включення амортизації у витрати виробництва;

перевірка відповідності нарахування та відображення зносу основних засобів обраній обліковій політиці;
перевірка доцільності та своєчасності проведення ремонту основних засобів, контроль за витратами на капітальний ремонт, за правильністю їх відображення;
перевірка правильності переоцінки основних засобів;

перевірка правильності встановлення ліквідаційної вартості, списання недоамортизованої частини основних засобів під час їх ліквідації;
перевірка правильності оцінки та оформлення вибуття об'єктів основних засобів; зіставлення даних аналітичного з даними синтетичного обліку основних засобів;

зіставлення даних синтетичного обліку основних засобів з даними фінансової звітності;
перевірка правильності і достовірності подання інформації про основні засоби у фінансовій звітності та перевірка правильності проведення інвентаризації основних

засобів [31].
Мета контролю основних засобів, на думку різних українських вчених, наведена в таблиці 3.1.

Мета контролю основних засобів

Автор	Мета контролю основних засобів
Білик М.С., Загородній А.Г., Кіндрацька Г.І. [2]	Формулювання думки з приводу правильності класифікації основних засобів, реальності їх оцінки та достовірності відображення в обліку та звітності
Гордієнко Н.І., Харламова О.В., Карпенко М.Ю. [12]	Підтвердження достовірності відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності: початкової вартості основних засобів; сум нарахованої амортизації; операцій, пов'язаних з рухом основних засобів; витрат на поліщення і ремонт основних засобів; результатів переоцінки
Іванова Н.А., Родіньський О.В. [23]	Підтвердити інформацію щодо повноти, достовірності, законності та правильності відображення в обліку основних засобів, а також встановити дотримання підприємством вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби»
Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. [29]	Об'єктивний збір і оцінка свідчень про економічні дії і події з основними засобами з метою встановлення ступеня відповідності цих тверджень прийнятим нормам податкового і бухгалтерського обліку та надання результатів перевірки зацікавленим користувачам
Сахарцева І.І. [52]	Отримання достатніх доказів впевненості в ефективності використання основних засобів, достовірності відображення та розкриття інформації відповідно до лічбих принципів та тверджень (якісних аспектів) подання фінансової звітності, підтвердження стратегії розвитку та оновлення основних засобів для подальшої безперервної діяльності підприємства

Виходячи з усього вищесказаного, можна вважати, що метою контролю основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» є отримання інформації щодо достовірності, законності та правильності відображення в обліку та звітності основних засобів.

Контроль основних засобів означає перевірку дотримання в бухгалтерському обліку методологічних засад формування інформації про основні засоби, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності [31].

Основними елементами контролю операцій із використання основних засобів, що забезпечують його ефективне функціонування є: об'єкти контролю, суб'єкти контролю, інформаційні джерела, прийоми та методи контролю.

До об'єктів внутрішньогосподарського контролю основних засобів належать: збереження власних і орендованих основних засобів;

стан техніко-експлуатаційної дисципліни за операціями з основними засобами;
стан бухгалтерського обліку та звітності за операціями з придбання, руху та
використання основних засобів.

Внутрішньогосподарський контроль проводиться працівниками підприємства,
тому при визначенні суб'єкта внутрішньогосподарського контролю необхідно
враховувати наступне:

суб'єкт повинен мати право на проведення контрольних заходів;
суб'єкт контролю повинен володіти відповідними кваліфікаційними
характеристиками, для здійснення контролю;

обов'язки суб'єкта з проведення контрольних заходів повинні бути закріплені
документально, що встановлює відповідальність за результатами контролю;

якщо суб'єкт контролю виконує поряд з контрольними інші функції, то в якості
підконтрольних об'єктів йому повинні бути доручені об'єкти, що перебувають у
сфері діяльності даного суб'єкта.

Основними джерелами інформації для проведення контролю основних засобів
є:

інформація за договорами купівлі-продажу об'єктів, договорами на капітальне
будівництво, архітектурно-технічними паспортами, розрахунками, кошторисами,
актами прийому-передачі, актами на списання, картками (книгами, відомостями)
інвентарного обліку, розрахунками нарахування амортизації;
зведені дані в облікових регістрах,
узагальнені дані фінансової звітності.

Здійснення контролю основних засобів забезпечується поєднанням
різноманітних методів, прийомів та способів його здійснення.

Внутрішньогосподарський контроль в процесі функціонування сформував свій
метод, який характеризується використанням загальнонаукових та власних
(специфічних) методичних прийомів контролю.

Загальнонаукові способи не дають чисельної характеристики, а тільки
відповідають на запитання, як здійснювати дослідження (контроль) та які способи і
підходи необхідно використовувати для визначення закономірностей.

До них включають: аналіз, синтез, індукцію, дедукцію, аналогію, моделювання, абстрагування, конкретизацію, системний аналіз, функціонально-вартісний аналіз.

Власні методичні прийоми внутрішньогосподарського контролю - це специфічні прийоми, вироблені практикою на основі досягнень економічної науки.

Їх можна поділити на такі групи [31]:

1. Фактичний контроль - проводиться для встановлення реального стану об'єктів. Зокрема, група фактичних прийомів об'єднує наступні: спостереження, обстеження, інвентаризація, лабораторний аналіз, контрольні перевірки, запуски та заміри, технологічний контроль, експертиза, експеримент.

2. Документальний контроль - це спосіб контролю, який передбачає перевірку, яка здійснюється з метою встановлення сутності, законності господарських операцій та управлінських рішень шляхом використання планових, облікових та інших документів.

Документальними прийомами контролю є:

контроль окремого документа (формальна, нормативно-правова та арифметична перевірка документа);

контроль господарських операцій (зустрічна перевірка документів, контрольні порівняння на збалансованість окремих показників, аналітична перевірка звітності та балансів, техніко-економічні розрахунки);

нормативно-правова перевірка.

Визначені прийоми фактичного та документального контролю використовуються суб'єктом контролю при проведенні попереднього, поточного та наступного контролю оцінки активів у бухгалтерському обліку.

3. До розрахунково-аналітичних прийомів контролю відносять: економічний аналіз, статистичні розрахунки, економіко-математичні методи тощо. Використання в процесі внутрішньогосподарського контролю розрахунково-аналітичних методичних прийомів дозволяє виявити загальний стан контрольованих об'єктів,

виявити фактори, що спричинили негативний вплив на результати фінансово-господарської діяльності, а також встановити подальший напрямок контролюно-

ревізійного процесу в частині виявлення втрат і перевитрат та конкретних осіб, відповідальних за неналежні результати господарювання.

4. Група методів узагальнення та реалізації результатів контролю являє собою синтезування результатів здійсненого контролю та прийняття рішень з усунення виявлених недоліків у фінансово-господарській діяльності підприємства, упередження їх повторення в майбутньому та включає такі прийоми:

документування результатів проміжного контролю, групування недоліків, аналітичне групування, слідчо-юридичне обґрунтування, систематизоване групування результатів контролю, прийняття рішень, контроль за виконанням прийнятих рішень.

Основні засоби суттєво впливають на діяльність підприємства в цілому, тому контроль за станом їх збереження, наявності й ефективності використання повинен бути ретельним, повним, достовірним, обґрунтованим та відповідати чинному законодавству. Однак на практиці керівництво вітчизняних підприємств не завжди приділяє належну увагу ролі внутрішнього контролю за станом, рухом і використанням основних засобів, що має негативні наслідки для фінансово-господарської діяльності.

Для цього необхідно створити систему внутрішнього контролю основних засобів, яка буде включати: аналіз основних засобів підприємства за минулий період; аналіз структури та стану основних засобів, контроль за формуванням амортизаційної політики підприємства; контроль за своєчасним оновленням основних засобів підприємства; внутрішній контроль використання основних засобів.

Ефективна система внутрішнього контролю та низка заходів, спрямованих на покращення процесу контролю дасть змогу вдосконалити організацію аналізу та контролю основних засобів, підвищити їх інформативність і прогнозувати ефективність їх використання на підприємстві.

3.2. Контроль ефективності використання основних засобів

При проведенні контролю щодо ефективного використання основних засобів однією із складових є перевірка надходження основних засобів.

Організаційно-методична модель контролю надходження основних засобів
 відображена в таблиці 3.2.

ННУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 3.2

Організаційно-методична модель контролю надходження основних засобів
 на ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Укладання договорів і комерційних угод з постачальниками основних засобів	Об'єкти контролю Кількісне і якісне приймання основних засобів	Первинний облік та облікова документація з надходження основних засобів
Джерела інформації		
Договори і комерційні угоди постачання	Первинна документація з обліку надходження основних засобів	Законодавчо-нормативна база, що регулює порядок надходження основних засобів на підприємство
Методичні прийоми контролю		
Фактична перевірка операцій		
Контрольно-вибіркове співставлення		
Зустрічна перевірка первинних документів		
Логічна і економічна перевірка документів		
Перевірка обґрунтованості кореспондуючих документів		

На першій стадії безпосередньої перевірки слід перевірити правильність віднесення об'єктів до груп основних засобів, правильність їх визнання відповідно до визначених законодавством критеріїв [14].

Необхідно звернути увагу на дотримання умов визнання об'єктів активами підприємства - отримання в майбутньому економічної вигоди від використання об'єкта та чи його вартість може бути достовірно визначена.

Під час перевірки вартість об'єктів, що підлягають обліку у складі основних засобів, порівнюється з передбаченою вартістю в наказі про облікову політику [14].

На базовому підприємстві доцільно провести перевірку обґрунтованості придбання основних засобів методом логічної перевірки. Перевірка правильності оприбуткування основних засобів вимагає вивчення таких питань:

способи надходження основних засобів на підприємство та оформлення відповідної документації залежно від них;

існування на підприємстві комісії з приймання об'єктів основних засобів;

правильність визначення первісної вартості в актах приймання-передачі;

призначення матеріально відповідальних осіб за збереження об'єктів основних засобів та чи укладено з ними договори про матеріальну відповідальність.

Під час перевірки необхідно звернути увагу на повноту формування фактичних витрат з отримання основних засобів та доведення їх до стану, придатного для використання [14].

Ретельній перевірці слід піддати механізм відображення в обліку об'єктів основних засобів, що збудовані або придбані за рахунок кредитів банку, а також використання на капітальні вкладення довгострокових банківських кредитів. При

чому слід врахувати, що згідно з чинними вимогами НП(С)БО 7 «Основні засоби»,

витрати на сплату відсотків за користування кредитом не включаються до первісної вартості об'єктів, придбаних (створених) повністю або частково за рахунок позикового капіталу [36].

Повноту і своєчасність оприбуткування основних засобів встановлюють шляхом зіставлення дати оприбуткування основних засобів по рахунку 10 «Основні

засоби» з датами, вказаними в первісних документах на їх придбання, а також відповідних сум.

При проведенні контролю повноти та своєчасності оприбуткування основних засобів проводиться збірка первинних документів з надходження основних засобів з

даними реєстрів синтетичного обліку - відповідність первинної вартості реєстрам синтетичного та аналітичного обліку, адже за їх даними з'ясовується правильність

визначеної кореспонденції рахунків з оприбуткування і введення в експлуатацію об'єктів основних засобів.

Несвоєчасне оприбуткування основних засобів може призвести до недонарахування зносу, що призводить до викривлення залишкової вартості

основних засобів, собівартості продукції та фінансових результатів діяльності підприємства [27, с. 105].

Аналіз показників надходження основних засобів проводиться за допомогою розрахунків коефіцієнту оновлення основних засобів та коефіцієнту приросту – який характеризує приріст основних засобів або їх окремих груп за відповідний період. Необхідно враховувати особливості бухгалтерського та податкового обліку надходження основних засобів, адже ПКУ встановлена межа вартості основних засобів в розмірі 20000 грн. та мінімально допустимі строки корисного використання основних засобів.

Організацію проведення контролю надходження основних засобів ПАТ «Білоцерківський консервний завод» подано у вигляді схеми на рисунку 3.1.



Рис.3.1. Організація проведення контролю надходження основних засобів ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Графік проведення контролю надходження основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» відображено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Графік проведення контролю надходження основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Мета контролю	Методи контролю	Інформаційна база	Термін виконання	Виконавець
Встановлення правильності віднесення об'єктів до основних засобів та їх визнання	Законодавчо-нормативна, документальна перевірка	Наказ про облікову політику	2.01	Лугіна С.М.
Встановлення права власності на отримані основні засоби	Документальна, арифметична, зустрічна перевірка	Договір, угода, контракт, акт приймання-передачі, інші підтверджувальні документи	3.01	Лугіна С.М.
Встановлення правильності придбання за грошові кошти у постачальника	Документальна, арифметична, зустрічна перевірка	Договір, контракт, накладна, рахунок-фактура, акт прийому-передачі, інвентарна картка	4.01	Лугіна С.М.
Встановлення повноти та своєчасності оприбуткування основних засобів	Документальна, арифметична перевірка, порівняння	Акт приймання-передачі, реєстри обліку, Головна книга	10.01	Лугіна С.М.
Встановлення правильності кореспонденції рахунків з обліку надходження основних засобів	Документальна, арифметична, зустрічна перевірка	Реєстри обліку, Головна книга	11.01	Лугіна С.М.
Встановлення відповідності даних аналітичного та синтетичного обліку надходження основних засобів і відображення даних у фінансовій звітності	Документальна, арифметична, зустрічна перевірка	Реєстри обліку, Головна книга, Баланс,	14.01	Лугіна С.М.

Перевірку наявності, збереження і ефективності використання основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» здійснюють на всіх об'єктах зберігання. Активна частина знаходиться за місцями експлуатації – лінія зеленого горошку, лінія огірків та томатів консервованих, лінія обідніх блюд, лінія кукурудзи, лінія соків.

Для перевірки наявності, збереження і ефективності використання здійснюють фактичну перевірку об'єктів основних засобів та огляд тих із них, що не використовуються, та перевіряють обладнання, яке не встановлене і не експлуатується на підприємстві, та перевірку наявності транспортних засобів.

Під час обстеження перевіряють фактичну продуктивність виробничого обладнання, його комплектність, загальний технічний стан – лінії зеленого горошку, лінії огірків та томатів консервованих, лінії обідніх блед, лінії кукурудзи, лінії соків та з'ясовують їх закріплення за окремими працівниками.

Одночасно виявляють обладнання, яке підлягає списанню як непридатне для подальшої експлуатації. Обладнання, яке фактично протягом тривалого часу не використовується і простоє групується в окремий опис, що дає можливість з'ясувати причини неефективного використання тих або інших видів обладнання.

Організаційно-методична модель контролю експлуатації основних засобів відображена в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4
Організаційно-методична модель контролю експлуатації основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Об'єкти				
Збереження / ефективне використання основних засобів	Облік основних засобів	Амортизація основних засобів	Відображення основних засобів у звітності	Облік об'єктів фінансового лізингу
Джерела інформації				
Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність»	НП(С)БО 7 «Основні засоби»	Первинна документація з обліку основних засобів	Регістри синтетичного та аналітичного обліку	Звітність підприємства
Вибіркове і суцільне спостереження	Методи перевірки операцій з основними засобами Фактична перевірка	Зустрічна перевірка	Перевірка суті і змісту	Аналітична і логічна перевірка

Під контролем амортизації слід розуміти процес виявлення відхилень, зловживань і безгосподарності, а також усунення та попередження їх появи у майбутньому. На ПАТ «Білоцерківський консервний завод» даний контроль організовується власником, а здійснюється головним бухгалтером. Кінцевою метою контролю є підвищення правильності відображення амортизації на рахунках бухгалтерського обліку за допомогою усунення неправомірностей, їх причин і джерел.

Головний бухгалтер ПАТ «Білоцерківський консервний завод» здійснює контроль за правильністю формування первісної/вартості об'єктів, що підлягають амортизації, вибором методів нарахування зносу та ін.

Об'єкти контролю амортизації основних засобів ПАТ «Білоцерківський консервний завод» можна поділити на складові, що відображені на рисунку 3.2.



Рис. 3.2. Об'єкти контролю амортизації на ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

Важливою складовою об'єктів контролю амортизації є визначення елементів облікової політики, що забезпечують законність ведення бухгалтерського обліку амортизації:

встановлення складу об'єктів, що підлягають амортизації;

визначення методів амортизації,

визначення первісної та ліквідаційної вартості об'єктів, що підлягають амортизації;

встановлення форм внутрішньої звітності за операціями з нарахування зносу;

строку подання внутрішньої звітності з обліку амортизації управлінському персоналу.

Контролю підлягають не тільки підходи до нарахування зносу, а й безпосередньо процес нарахування зносу, записи в первинних документах, облікових регістрах та звітності.

Не менш важливим об'єктом контролю є порушення, які виникають в процесі здійснення господарської операції. Дані порушення можна виявити під час проведення фактичної перевірки реального майна, адже реальна наявність та стан майна можуть відрізнитися від задокументованої. Дані розбіжності призводять до

недонарахування або надмірного нарахування зносу. Контроль правильності нарахування амортизації на базовому підприємстві подані в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Результати контролю нарахування амортизації основних засобів на ПАТ

«Білоцерківський консервний завод»

Порушення	Виявлено порушення	Порушення не виявлено
Амортизація основних засобів під час їх перебування на реконструкції, модернізації, в добудові, дообладнанні та консервації		+
Амортизація основних засобів щоквартально		+
Амортизація основних засобів з дати надходження основних засобів на підприємство.		+
Амортизація основних засобів після дати вибуття основного засобу		+
Неправильне відображення в обліку суми нарахованого зносу		+
Неправильне визначення строку корисного використання		+

При контролі операцій, пов'язаних з вибуттям і реалізацією основних засобів, перевіряють обґрунтованість цих операцій та правильність і своєчасність їх оформлення. При переміщенні основних засобів у межах підприємства, з'ясовують причини та доцільність такого переміщення.

Операції, пов'язані з ліквідацією основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» було перевірено у межах суми нарахованого зносу за дебетом

рахунка 131 «Знос основних засобів», а понад цю суму за дебетом рахунка 976 «Списання необоротних активів» і кредитом рахунка 10 «Основні засоби».

Доходи від цієї реалізації основних засобів перевірено за даними кредиту рахунка 746 «Інші доходи». При списанні ліквідованих основних засобів встановлюють правильність і законність актів ліквідації основних засобів, співставлення їх з інвентарними картками, та перевірка обґрунтованості витрат, пов'язаних з ліквідацією об'єктів основних засобів.

Операції щодо безкоштовної передачі основних засобів повинні бути підтверджені наявністю доручення одержувача та його письмовим підтвердженням про оприбуткування прийнятого об'єкта на баланс. Крім того, за цими об'єктами встановлюють правильність визначення технічного стану об'єкта і процент зношення з урахуванням строку його експлуатації. На базовому підприємстві за час діяльності не було зареєстровано операцій з безоплатної передачі основних засобів.

Операції, пов'язані із реалізацією основних засобів за їх залишковою вартістю, перевіряють за дебетом рахунка 972 «Втрати від зменшення корисності активів» і за кредитом 10 «Основні засоби». Такі записи підтверджуються відповідними документами (дорученнями одержувача, актами приймання-передачі основних засобів або прибутково-видатковими накладними). У таких випадках перевіряють

правильність визначення зносу на реалізовані об'єкти з відображенням його в обліку за дебетом рахунка 131 «Знос основних засобів» і за кредитом рахунка 10 «Основні засоби».

Дохід від реалізації основних засобів перевіряють за даними різниці між сумою, відображеною за дебетом і кредитом (при перевищенні суми за кредитом) рахунка 742 «Дохід від відновлення корисності активів».

Усі операції купівлі-продажу об'єктів основних засобів потребують перевірки правильності відображення на відповідних рахунках податкових зобов'язань, податкового кредиту та розрахунків за податками.

Списання нестачі або псування основних засобів на підставі порівняльної відомості за результатами їх інвентаризації або акта на псування перевіряють за кредитом рахунка 10 «Основні засоби» і за дебетом двох рахунків, а саме: 131 «Знос

основних засобів» (на суму зносу) та 976 «Списання необоротних активів» (на залишкову вартість основних засобів). Суму, що підлягає відшкодуванню винними особами, перевіряють за дебетом рахунка 375 «Розрахунки з відшкодування завданих збитків» і за кредитом рахунка 746 «Інші доходи».

При контролі вибуття основних засобів перевіряють правильність відображення цих операцій в аналітичному обліку, що ведуть у спеціальних картках та за матеріально відповідальними особами. Дані аналітичного обліку зставляють із даними синтетичного обліку та звітності.

Отже, на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» контроль основних засобів здійснюється згідно чинних вимог та з урахуванням специфіки діяльності підприємства, але функція контролю недостатньо цілеспрямовано і чітко взаємодіє з іншими функціями управління. З одного боку, несистемне здійснення контролю не дає можливості виявити відхилення у всіх сферах діяльності підприємства. З іншого боку, контроль не здійснює достатнього впливу на стан планування, обліку і економічного аналізу.

3.3. Аналіз основних засобів та ефективності їх використання

Мета економічного аналізу ефективності використання основних засобів – визначення забезпеченості основними засобами за умови найбільш інтенсивного їх використання та пошук резервів підвищення їх фондовіддачі.

Інформаційною основою аналітичної роботи є матеріали бухгалтерського обліку, облікові реєстри, форми бухгалтерської звітності, форми статистичної звітності, інші джерела (дані проведених інвентаризацій, паспорт будівель, інвентарні картки, договори лізингу, план технічного розвитку, патенти та ліцензійні договори, дані попередніх аудиторських перевірок тощо) [17].

Методика аналізу ефективності використання основних засобів ґрунтується на таких принципах:

функціональна корисність основних засобів зберігається протягом декількох років, тому виграти з їх придбання і експлуатації розподілені в часі;

момент фізичної заміни (оновлення) основних засобів не співпадає з моментом їх вартісного заміщення, у результаті чого можуть виникнути втрати і збитки, що зменшують фінансові результати діяльності підприємства,

ефективність використання основних засобів оцінюється по-різному залежно від їх виду, належності (власні, орендовані), характеру участі у виробничому процесі, а також призначення [5].

Науковці-аналітики [33, 34, 66], що займались питаннями економічного аналізу основних засобів, пропонують різні підходи до визначення тенденцій розвитку матеріально-технічної бази, оцінки якісного та технічного стану основних засобів, визначення напрямів підвищення ефективності їх використання.

Загалом автори виділяють два етапи проведення дослідження:

- 1) аналіз забезпечення підприємства основними засобами;
- 2) аналіз ефективності використання основних засобів.

На етапі аналізу забезпеченості підприємства проводяться такі аналітичні роботи, як аналіз динаміки, складу та структури основних засобів, аналіз технічного стану об'єктів за термінами користування, видами та ступенем правової захищеності тощо, аналіз оновлення об'єктів.

Щодо другого етапу аналізу ефективності використання основних засобів, то всі дослідники погоджуються, що найдоцільнішим буде проведення факторного аналізу виходу, аналізу екстенсивного та інтенсивного використання виробничого устаткування та ефективності використання виробничих площ.

Узагальнюючи систему показників, які використовують на цих етапах доцільно виділити основні етапи аналізу забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання (табл. 3.6).

Методологія аналізу економічної ефективності використання основних засобів передбачає:

- визначення та розробку показників, коефіцієнтів, динамічних рядів;
- збір інформації та створення бази даних;
- аналіз та оцінку наявного стану, структури та потреби в основних засобах для комплексної оцінки діяльності підприємств;

виявлення резервів збільшення обсягів виробництва продукції, а також вибір методів та способів аналізу [54].

Таблиця 3.6

Етапи та система узагальнюючих показників аналізу забезпеченості

підприємства основними засобами та ефективності їх використання

Етап	Показники	Методи	Результат
1. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами			
1.1. Аналіз динаміки, складу та структури основних засобів (ОЗ)	Питома вага окремих видів основних засобів у їх загальній вартості; капіталоозброєність; коефіцієнт технічної озброєності праці	Горизонтальний та вертикальний аналіз; порівняльний аналіз; факторний аналіз	Оцінка співвідношення активної і пасивної частин основних засобів; оцінка середньорічної вартості ОЗ, яка припадає на 1 працюючого
1.2. Аналіз руху і технічного стану основних засобів	Коефіцієнт зносу; коефіцієнт придатності; коефіцієнт оновлення; коефіцієнт вибуття; коефіцієнт приросту; частка зданих або взятих в операційну оренду о.з.	Порівняльний аналіз	Оцінка питомої ваги відновлених засобів та фізичного і морального їх зносу
2. Аналіз ефективності використання основних засобів			
2.1. Факторний аналіз капіталовіддачі	капіталомісткість; капіталорентабельність; капіталовіддача; оборотність основних засобів тощо	Порівняльний аналіз за різними напрямками	Оцінка ефективності та інтенсивності використання ОЗ; характеристика величини прибутку на кожну гривню ОЗ
2.2. Аналіз інтенсивного та екстенсивного використання виробничого устаткування	Частка обладнання, переданого в експлуатацію; частка фактично працюючого обладнання; ступінь використання ОЗ	Порівняльний аналіз	Оцінка аналізу впливу інтенсивного та екстенсивного використання ОЗ
2.3. Аналіз ефективності використання виробничих площ	Календарний фонд робочого часу; номінальний фонд часу; ефективний фонд часу; корисний фонд часу; коефіцієнт завантаження обладнання тощо	Порівняльний аналіз; горизонтальний аналіз	Оцінка ступеня використання виробничого обладнання

Проаналізуємо структуру основних засобів ПАТ «Білоцерківський консервний завод». Основні засоби ПАТ «Білоцерківський консервний завод» складаються з наступних груп: будівлі та споруди, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар.

Для цього визначимо питому вагу кожної групи основних засобів в їх загальній сумі (табл.3.7).

НУБІП України

Таблиця 3.7
Аналіз структури основних засобів підприємства

ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2020-2022 роки

Стаття	2020р.		2021р.		2022р.		Абсолютне відхилення 2022р. від		Відносне відхилення у% до	
	тис. грн.	питома вага %	тис. грн.	питома вага %	тис. грн.	питома вага %	2020р.	2021р.	2020р.	2021р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Згр. Будівлі та споруди	627	10,8	602	12,2	562	12,0	-65	-40	-10,4	-6,6
4гр. Машини та обладнання:	5117	88,6	4308	87,2	4164	87,4	-1013	-204	-19,8	-4,7
5гр. Транспортні засоби:	27	0,5	27	0,5	27	0,5	0	0	0	0
6гр. Інструменти, прилади, інвентар	4	0,1	4	0,1	4	0,1	0	0	0	0
Балансова (залишкова) вартість О.З.	5775	100	4941	100	4897	100	-1078	-244	-18,7	-4,9
Сума накопиченого зносу О.З.	7509		8477		8721		+1212	+244	+16,	+2,9
Первісна вартість О.З.	13284		13418		13418		+134	0	+1,0	0

До 3 групи основних засобів виробничого призначення належать: будівлі та споруди, з них:

- головний виробничий корпус консервного цеху, введений в дію в 1964 році;
- томатний цех, введений в дію в 1959 році;
- фабрикатний цех, що введений в дію в 1967 році.

Балансова (залишкова) вартість будівель і споруд на кінець 2020 року становить 627 тис. грн.

До 4 групи основних засобів відносяться машини та обладнання, потужність яких не використовується у повному обсязі. Балансова (залишкова) вартість їх на кінець звітного 2020 року становить 5117 тис. грн. Основні ділі по виготовленню консервної продукції.

НУБІП України

- лінія зеленого горошку;

- лінія огірків та томатів консервованих;

- лінія обідніх блюд;

- лінія соків;

- лінія кукурудзи.

НУБІП України

До 5 групи основних засобів відносяться транспортні засоби. Загальна балансова вартість (залишкова) їх становить 27 тис.грн.

Об'єктів соціальної сфери на балансі підприємства не має.

НУБІП України

Як свідчать дані табл.3.7 на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» відсутне

оновлення основних засобів. Лише у 2020 році була закуплена машина для виявлення

сторонніх предметів в банках з готовою продукцією вартістю 4438 тис. грн. Протягом

2022 року не поповнювалися і не було придбання виробничих основних засобів.

НУБІП України

Для аналізу майнового стану та ділової активності підприємства ПАТ

«Білоцерківський консервний завод» було проведено розрахунок наступних фінансових

показників: коефіцієнт зносу та коефіцієнт придатності основних засобів.

НУБІП України

Коефіцієнт зносу основних засобів розраховують на початок та на кінець звітного періоду, а також вивчають його динаміку за кілька років. Що нижчий

коефіцієнт зносу (вищий коефіцієнт придатності), то ліпшим є технічний стан,

основних засобів. [34]. Коефіцієнт зносу характеризує ту частку вартості основних

засобів, що її списано на витрати виробництва в попередніх періодах, а коефіцієнт придатності частку не перенесеної на створений продукт вартості [34].

Коефіцієнт зносу визначається відношенням суми зносу основних засобів до первісної вартості основних засобів.

НУБІП України

1. Коефіцієнт зносу основних засобів:

$$K_3 = Z * 100 / ПВ, \quad (3.1)$$

де: Z – сума зносу основних фондів;

$ПВ$ – первісна вартість основних фондів.

НУБІП України

2. Коефіцієнт придатності основних засобів – виявляє, яку частку складає їх залишкова вартість від первісної вартості

$$K_n = (ПВ - Z) * 100 / ПВ, \quad (3.2)$$

Показник зносу основних засобів може визначатись також у відсотках на початок і на кінець звітного періоду і дає змогу оцінити стан основних засобів.

Коефіцієнт придатності основних засобів показує, яку частку складає їх залишкова вартість від первісної вартості за певний період.

Коефіцієнт зносу основних засобів доцільно розглядати з коефіцієнтом придатності основних засобів.

Коефіцієнт придатності основних засобів доцільно розглядати в динаміці. Чим вище коефіцієнт придатності, тим краще технічний стан основних засобів.

Показник зносу основних засобів ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2020-2022 роки розраховано в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8
Оцінка зносу та придатності основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2020-2022 роки

Показник	2020р.	2021р.	2022.	Абсолютне відхилення 2022 р.	
				від 2020р.	від 2021р.
1	2	3	4	5	6
Первісна вартість, грн.	13284	13418	13418	+134	0
Знос основних засобів, грн.	7509	8477	8721	+1212	+244
Залишкова вартість основних засобів, грн.	5775	4941	4697	-1078	-244
Коефіцієнт зносу основних засобів, %	56,5	63,2	65,0	+8,5	+1,8
Коефіцієнт придатності основних засобів, %	43,5	36,8	35,0	-8,5	-1,8

Загальний ступінь зносу основних засобів складає у 2020 році - 56,5%.

Загальний ступінь використання основних засобів становить 43,5%; у 2021 році - 63,2% та 36,8% відповідно, і у 2022 році ці показники складають відповідно 65% та 35%.

Тобто спостерігається зростання коефіцієнту зносу основних засобів та зниження коефіцієнту придатності на ПАТ «Білоцерківський консервний завод». Це вказує на важливі проблеми з поновленням основних засобів на підприємстві, зокрема нестачу коштів на фінансування цих потреб. До того ж зношені основні засоби зумовлюють застосування застарілих

технологічних процесів, чим підтримують ріст неконкурентноздатності продукції, що виробляється на підприємстві.

Головним показником ефективності використання основних засобів та одним із факторів інтенсивного зростання обсягу виробленої продукції є капіталовіддача.

Даний показник характеризує виробництво продукції в розрахунку на гривню їх середньої вартості.

Аналіз капіталовіддачі проводиться за двома напрямками:

- вивчення впливу факторів на зміну капіталовіддачі;
- вивчення впливу капіталовіддачі на обсяг виробництва.

Аналізуючи ефективність використання основних засобів, фактичний показник капіталовіддачі порівнюють з прогнозним, а також з капіталовіддачею інших підприємств цієї галузі [51].

На рівень капіталовіддачі впливають різні фактори, пов'язані як зі зміною обсягів продукції, так і з ефективністю використання основних виробничих засобів, зокрема їх активної частини. Важливо вибрати такі фактори, які:

1) прямо пов'язані з рівнем капіталовіддачі і характеризують її як з точки зору екстенсивного завантаження (завантаження часом) знарядь праці, так і інтенсивності їх використання, а також з точки зору їх вартості, яка склалася на ринку;

2) набір факторів повинен містити параметри, які мають кількісну визначеність і можуть бути отримані з даних бухгалтерського обліку (або визначені на їх базі).

Загальний показник, який характеризує ефективність використання основних засобів - капіталовіддача розраховується за формулою (ф.3.3):

$$Фв = Вп / Фк \quad (3.3)$$

Де, Фв - капіталовіддача основних засобів;

Вп - вартість наданих послуг за звітний період;

Фк - балансова вартість основних засобів на кінець звітного періоду.

Капіталомісткість - показник, обернений до фондівіддачі: він показує, скільки використовується на підприємстві основних засобів для випуску продукції вартістю в 1 гривню.

Проаналізуємо показник капіталовіддачі та капіталомісткості на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» (табл.3.9).

Таблиця 3.9

Аналіз показників капіталовіддачі та капіталомісткості підприємства
ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2020-2022 роки

Показники	2020р.	2021р.	2022р.	Абсолютне відхилення 2022р. від:		Темпи приросту 2022р. у % до :	
				2020р.	2021р.	2020р.	2021р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Обсяг реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг, тис.грн.	65517	67209	87417	+21900	+20208	+33,4	+30,1
Балансова вартість основних засобів на кінець звітного періоду, тис.грн.	5775	4941	4697	-1078	-244	-18,7	-4,9
Фондовіддача, грн.	11,3	13,6	18,6	+7,3	+5,0	+64,6	+36,8
Фондомісткість	0,09	0,07	0,05	-0,04	-0,02	-44,4	-28,6

Зростання капіталовіддачі – головний фактор економії коштів, вкладених в основні засоби. Крім того, для того, щоб визначити напрями вдосконалення різних груп основних засобів, потрібно зіставити темпи зміни капіталовіддачі в цих групах [51].

Варто відзначити, що на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» незначне зростання капіталовіддачі відбулося за рахунок збільшення у 2022 році обсягів реалізованої продукції. З табл. 3.12 видно, що показник капіталовіддачі на базовому підприємстві має тенденцію до незначного зростання. у 2022 році збільшення відбулося на 36,8% у порівнянні з 2021 роком.

Аналіз капіталомісткості базового підприємства показує, що основні засоби на базовому підприємстві використовуються ефективно.

Капіталовіддача є одним із основних факторів, які визначають обсяг реалізованої продукції, тому необхідно детально проаналізувати, які фактори, у свою чергу, впливають на неї. Треба мати на увазі, що показник капіталовіддачі складний, на нього впливає безліч факторів, значна частина їх між собою пов'язана. А саме: вартість реалізованої продукції за звітний період, балансова вартість основних засобів на кінець звітного періоду, капіталовіддана активної частини фондів, питома вага активної частини фондів у загальній їх вартості.

Аналізу впливу факторів на даний показник наведено в таблиці 3.10 і таблиці

НУБІП УКРАЇНИ

Аналіз капіталовіддачі основних засобів на

ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2022 рік

№	Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення, т.-
1	2	3	4	5	6
1	Обсяг реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг, тис.грн.	65517	67209	87417	+20208
2	Балансова вартість основних засобів, тис.грн.	5775	4940	4697	-244
3	Фондовіддача (1:2), (5*6/100), грн.	11,3	13,6	18,6	+5
4	Активна частина основних засобів (машини і обладнання), тис.грн.	5117,0	4308,0	4104,0	-204
5	Фондовіддача активної частини основних засобів (1:4), грн.	12,8	15,6	21,3	+5,7
6	Питома вага активної частини основних засобів у загальній їх вартості (4:2), %	88,6	87,2	87,4	+0,2

Отже, як видно з таблиці 3.10 капіталовіддача основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2022 рік має тенденцію до незначного зростання на 5,0 грн., та на 5,7 грн. спостерігається зростання капіталовіддачі активної частини основних засобів. Це відбулося за рахунок збільшення обсягів реалізованої продукції на 20208 грн. протягом 2022 року.

Аналогічно аналізу капіталовіддачі слід окремо розрахувати рентабельність власних основних засобів, рентабельність активної частини основних засобів та окремо рентабельність діючого обладнання. Розраховані показники слід згрупувати у вигляді таблиці. Аналіз показників рентабельність основних засобів наведено в таблиці 3.11.

НУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 3.11

Аналіз показників рентабельності основних засобів на
ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

ПОКАЗНИКИ	роки			Абсолютні відхилення, +, -	
	2020	2021	2022	2022 до 2020	2022 до 2021
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	65517	67209	87418	+21901	+20209
Валовий прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	8941	9961	9207	+266	-754
Середньорічна вартість всіх основних засобів підприємства, тис. грн, у т.ч.:	5775	4941	4697	-1078	-244
активної частини основних засобів (машин і обладнання), тис. грн.	5117,0	4308,0	4104,0	-1013	-204
Рентабельність власних основних засобів, %	134,8	201,6	196,1	+41,3	-5,5
Рентабельність активної частини основних засобів, %	174,7	231,2	224,3	+49,6	-6,9
Рентабельність реалізованої продукції, %	13,6	14,8	10,5	-3,1	-4,3

Проведений аналіз рентабельності основних засобів свідчить про те, що у 2022 році у порівнянні з 2021 роком рентабельність активної частини основних виробничих засобів дещо знизилася, за рахунок зниження валового прибутку та середньорічної вартості всіх основних засобів, що в свою чергу вплинуло на зменшення чистого прибутку в цілому по підприємству.

Капіталоозброєність - вартість виробничих основних засобів, що припадає на одного працівника. Обчислюється діленням середньорічної вартості основних засобів на кількість працівників. Тобто фондоозброєність праці – це показник, який характеризує відношення середньорічної вартості основних засобів підприємства до середньорічної кількості працівників.

Капіталоозброєність вказує на вартість основних засобів, що припадає на одну особу промислово-виробничого персоналу на підприємстві. Капіталоозброєність розраховується за формулою:

$$Ф_0 = Ф_к / Ч \quad (3.4)$$

де $Ф_0$ - капіталоозброєність основних засобів;
 $Ф_к$ - балансова вартість основних засобів на кінець звітного періоду;
 $Ч$ - середньооблікова чисельність працівників, чол.

Проведемо аналіз зміни даного показника за період 2020-2022 років (табл. 3.12).

Таблиця 3.12

Аналіз капіталоозброєності на ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

за 2020-2022рр.

Показники	2020р.	2021р.	2022р.	Абсолютне відхилення 2022р. від:		Темпи приросту 2022р. у % до:	
				2020р.	2021р.	2020р.	2021р.
				1	2	3	4
Балансова вартість основних засобів на кінець звітної періоду, тис.грн.	5775	4941	4697	-1078	-244	-18,7	-4,9
Середньооблікова чисельність працівників, чол.	178	182	182	+4	0	+2,2	0
капіталоозброєність, тис.грн.	32,4	27,1	25,8	-6,6	-1,3	-20,4	-4,8

З даних таблиці 3.12 можна зробити висновок, що показник капіталоозброєності на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» має тенденцію до незначного зниження у 2022 році порівняно з 2020 роком знизився на 20,4%, а у порівнянні з 2021 роком показник капіталоозброєності знизився на 4,8%. Тобто у 2022 році на одного працюючого припадає 25,8 тис.грн. основних засобів підприємства.

Даний показник свідчить про певну стабільність діяльності підприємства. Але зниження показника капіталоозброєності у 2022 році порівняно з 2020 та 2021 роком відбулося за рахунок зменшення балансової вартості основних засобів на 18,7% у 2020 році, та на 4,9% - у 2021 році.

Дуже важливим є аналіз коефіцієнту реальної вартості основних засобів у майні підприємства. Даний коефіцієнт показує питому вагу залишкової вартості основних засобів у загальній вартості майна підприємства. Він визначається співвідношенням залишкової вартості основних засобів до вартості майна підприємства. Проведемо аналіз коефіцієнту реальної вартості основних засобів у майні підприємства ПАТ «Білоцерківський консервний завод» (табл. 3.13).

Таблиця 3.13

Аналіз коефіцієнту реальної вартості основних засобів у майні підприємства на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2020-2022 роки

Показники	2020р.	2021р.	2022р.	Абсолютне відхилення 2022р. від:		Темпи приросту 2022р. у % до :	
				2020р.	2021р.	2020р.	2021р.
				5	6	7	8
Балансова вартість основних засобів на кінець звітного періоду, тис.грн.	5775	4941	4697	+834	-244	-18,7	-4,9
Вартість майна підприємства, тис.грн.	72190	86207	80081	+7891	-6126	+11	-7,1
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	0,08	0,06	0,06	-0,02	0	-25	0

Як видно з даних таблиці 3.13 питома вага балансової (залишкової) вартості основних засобів у загальній вартості майна підприємства є незначною та має тенденцію до незначного зниження: у 2022 році порівняно з 2021 роком на 7,1%, а порівняно з 2020 зростає на 11%.

Отже, як видно з вище проведеного аналізу коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2022 рік дещо знизився за рахунок зниження залишкової вартості основних засобів на 244 тис.грн., та за рахунок зниження вартості майна підприємства у 2023 році на 6126 тис.грн. призвело до зниження коефіцієнту реальної вартості основних засобів у майні підприємства.

3.4. Узагальнення матеріалів аналізу та контролю для прийняття управлінських рішень щодо ефективного використання основних засобів

Управління щодо ефективного використання основних засобів є складовою системи управління необоротними активами, яка, в свою чергу, є частиною фінансової стратегії підприємства, суть якої полягає у фінансовому забезпеченні своєчасного їх оновлення і високо-ефективного використання, адже в подальшому

впливає на фінансовий результат діяльності, особливо коли мова йде про капіталомісткі виробництва [66].

Тому завершальним етапом аналізу та контролю є узагальнення, розгляд і реалізація результатів, що передбачає їх систематизацію і групування.

Організація контролю та аналізу основних засобів підприємства не має жорсткої регламентації системою нормативних актів, як це, наприклад, має місце при організації облікового процесу.

Для забезпечення організованості слід враховувати багатогранність аналітичного процесу, потребу постійного пошуку резервів, що досягається за рахунок створення проекту організації аналітичної роботи проведення економічного аналізу та контролю господарської діяльності. Такий проект (програма) потребує деталізації аналітичного процесу в розрізі окремих об'єктів аналізу.

Тому до комплексу заходів щодо ефективного використання основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» доцільно віднести ефективне використання внутрішньогосподарських резервів, ефективне використання діючих основних виробничих засобів, підвищення коефіцієнта змінності, ліквідації простой, скорочення термінів освоєння введених у дію нових потужностей, подальшої інтенсифікації господарських процесів – що забезпечать в подальшому збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції, можливість підвищити показник фондівдачі, а відтак збільшити прибуток від реалізації та рентабельність.

Для прийняття рішення щодо раціонального використання основних засобів ПАТ «Білоцерківський консервний завод» доцільно дотримуватися певної поетапності визначення можливих варіантів дій та збирання даних про альтернативи щодо проведення аналізу кількісних показників з врахуванням якісних факторів.

Дієвими управлінськими рішеннями щодо ефективного використання основних засобів можуть бути максимальні використання виробничих потужностей машин та обладнання в межах його нормальної виробничої потужності, забезпечення своєчасних та ефективних планово-попереджувальних ремонтів, створення гнучкої програми експлуатації, що дасть можливість маневрувати при завантаженні обладнання тощо.

Щодо прийняття дієвих управлінських рішень для організації обліку та нарахування амортизації основних засобів використовують певні методи обґрунтування управлінських рішень, які класифікують на кількісні та якісні. Один з найпоширеніших способів класифікації представлено на рисунку 3.3.

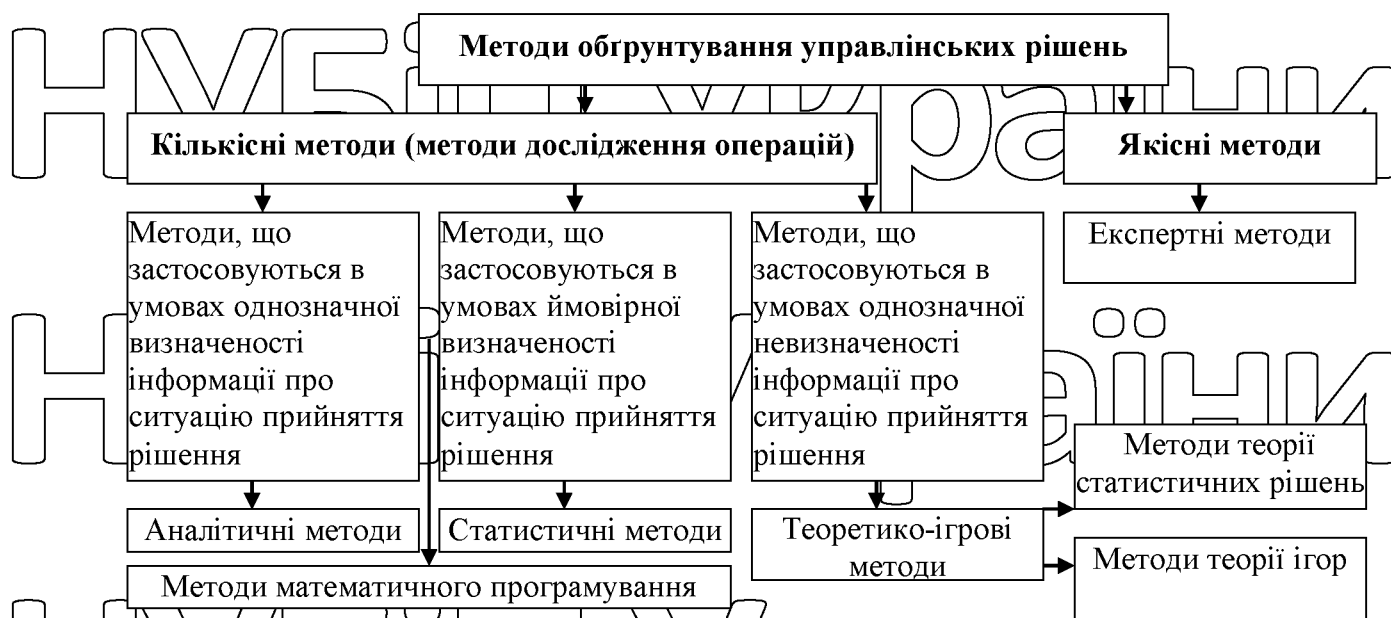


Рис.3.3. Класифікація методів обґрунтування управлінських рішень в організації обліку та нарахування амортизації основних засобів

Доцільно на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» для ефективного використання наявності та руху основних засобів дотримуватися прийняття таких управлінських рішень:

- визначення сутності основних засобів у фінансовому обліку й системі оподаткування,

- визначення принципів оцінки та методів амортизації основних засобів, підвищення інформативності первинних документів з обліку основних засобів.

Варто також відзначити, що у сфері управління амортизаційною політикою на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» обґрунтовуються всі прийняті рішення щодо вибору методу нарахування амортизації, організації обліку відтворюваних економічних ресурсів, аналізу та планування напрямів використання накопиченої амортизації.

Рациональне застосування на підприємстві амортизаційної політики надасть можливість керівництву створити внутрішнє джерело фінансування для відтворення економічних ресурсів, розширення виробництва і забезпечення нового напрямку бізнесу.

Тому, удосконалення амортизаційної політики, є одним з пріоритетних напрямків розвитку діяльності, що впливає на процес прийняття стратегічних управлінських рішень, і є одним з ключових питань, що враховуються при розробці довгострокової стратегії розвитку підприємства.

Визначення ліквідаційної вартості об'єкта основних засобів також нерозривно пов'язано із методами нарахованої амортизації. У більшості випадків розрахунок сум амортизації являє собою ліквідаційну вартість, адже амортизована вартість розраховується як різниця між первісною (або переоціненою) вартістю основних засобів та їх ліквідаційною вартістю.

НП(С)БО 7 «Основні засоби» [36] не дає конкретної відповіді на запитання щодо механізму визначення ліквідаційної вартості. За базу визначення ліквідаційної вартості можна взяти ліквідаційну вартість подібного активу, який досяг кінця свого терміну корисної експлуатації та використовувався в умовах, подібних тим, в яких передбачається використовувати придбаний об'єкт. Іншим способом визначення ліквідаційної вартості може бути метод експертної оцінки. Однак відомо, що в існуючих умовах спрогнозувати ліквідаційну вартість об'єкта амортизації досить проблематично. Адже ціна, наприклад, на металобрухт у момент придбання об'єкта не обов'язково перебуватиме на одному рівні до моменту ліквідації цього об'єкта (найімовірніше, вона обов'язково зміниться).

Керівництво ПАТ «Білоцерківський консервний завод» прийняло рішення, а саме обрало найпростіший спосіб визначити ліквідаційну вартість – прирівнюючи її до нуля (обґрунтування звичайне – нестабільність економіки України не дозволяє з достатньою точністю спрогнозувати вартість металобрухту (або інших відходів) через певну кількість років). Отже, амортизована вартість дорівнюватиме первісній.

Управлінське рішення полягає в прогнозному виборі майбутньої залишкової вартості основного засобу й очікуваній кількості років його нормальної експлуатації.

Допущені помилки при цьому можуть істотно вплинути на чистий прибуток підприємства й подолання фірми на ринку.

Узагальненою характеристикою управлінських рішень є їх ефективність, що визначає ступінь досягнення цілей - чим більшим є ступінь досягнення цілей і меншими витрати на їх отримання, тим прийняті рішення є ефективнішими.

Висновки до розділу 3:

Для вдосконалення організації контролю та аналізу основних засобів, щодо підвищення ефективності їх використання необхідно створення ефективної системи внутрішнього контролю, яка буде включати і проведення аналізу основних засобів за минулий період, і аналіз структури та стану основних засобів, і контроль за формуванням амортизаційної політики, і контроль за своєчасним оновленням основних засобів та розробки низки відповідних заходів.

Несистемне здійснення контролю на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» - функція контролю недостатньо цілеспрямовано і чітко взаємодіє з іншими функціями управління - не дає можливості своєчасно виявляти відхилення при веденні виробничої діяльності, а відтак не здійснює достатнього впливу на стан планування, обліку і економічного аналізу.

Науковими-аналітиками узагальнено два етапи проведення економічного аналізу основних засобів: аналіз забезпечення підприємства основними засобами та аналіз ефективності їх використання, які визначають перелік напрямів підвищення ефективності їх використання, та підходи до визначення тенденцій розвитку матеріально-технічної бази, оцінки якісного та технічного стану основних засобів, визначення напрямів підвищення ефективності їх використання.

Проведений аналіз стану, динаміки та ефективності використання основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» зумовлює до пошуку резервів для підвищення технічного забезпечення та результативності підприємства в цілому, та спонукає обрання оптимальної методики проведення аналізу основних засобів за етапами аналізу забезпеченості основними засобами та аналізу ефективності використання основних засобів, на основі яких можливе проведення аналізу

виробничо-фінансових результатів використання основних засобів та аналізу ринку інвестицій і технологічного ринку.

Проведення факторного аналізу фондівддачі, як загального показника ефективності використання основних засобів, доцільно проводити за напрямками вивчення впливу факторів на зміну фондівддачі та вивчення впливу фондівддачі на обсяг виробництва, які є важливим індикатором напрямів вдосконалення груп основних засобів та економії вкладених коштів.

На ПАТ «Білоцерківський консервний завод» спостерігається незначне зростання фондівддачі, яке відбулося за рахунок збільшення у 2022 році обсягів реалізованої продукції на 36,8% у порівнянні з 2021 роком.

Проведення аналізу зносу основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» свідчить про зростання коефіцієнту зносу основних засобів та зниження коефіцієнту придатності, що вказує на важливі проблеми з поновленням основних засобів, зокрема нестачу коштів на фінансування таких потреб, а використання застарілих технологій, неминуче призводить до втрати конкурентноспроможності на ринку збуту.

При проведенні аналізу реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2022 рік спостерігається зниження такого показника за рахунок зниження залишкової вартості основних засобів на 244 тис. грн., та за рахунок зниження вартості майна підприємства у 2023 році на 6126 тис. грн., що призвело до зниження коефіцієнту реальної вартості основних засобів у майні підприємства.

ВИСНОВКИ

В Україні визначення поняття «основні засоби» можливо розглядати з різних сторін. Переважна більшість вчених вивчає актуально теоретичні основи категоріального інструментарію економічної науки, у тому числі й досліджуваного терміну.

Найбільш узагальненим визначенням поняття «основні засоби» є: основні засоби – це довгострокові активи, які використовуються при виробництві продукції,

виконанні робіт або наданні послуг, вартість яких перевищує встановлений на підприємстві вартісний критерій, і при цьому поступово зменшується шляхом перенесення частини до собівартості товарів, робіт чи послуг у вигляді амортизації.

На основі аналізу нормативних документів та праць науковців ознаками основних засобів слід вважати: вартісність (перевищення встановленого державою ліміту); матеріальне вираження (гроші, засоби виробництва, устаткування тощо); функціональне призначення (сфера використання у виробництві, торгівлі чи наданні послуг); тривалість використання (не менше одного року); зношуваності (здатність до зменшення вартості у зв'язку з використанням-амортизація).

Узагальнено поняття «основні засоби» - це довгострокові активи, які використовуються при виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг, вартість яких перевищує 20 тис. грн при цьому поступово зменшується шляхом переносу частини своєї вартості до собівартості товарів, робіт чи послуг у вигляді амортизації.

Дослідження сутності поняття «обліково-аналітичне забезпечення» показали, що під ним слід розуміти сукупність підсистем внутрішньої та зовнішньої інформації, що забезпечують процес постійного цілеспрямованого збору, обробки та оцінки інформації, необхідної для цілей планування діяльності, розробки, прийняття і реалізації ефективних управлінських рішень.

Під час дослідження проблемних питань організації обліку основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» наведено економічну характеристику та проведено аналіз основних економічних показників діяльності за період 2020-2022 років.

ПАТ «Білоцерківський консервний завод» спеціалізується на переробці овочів, фруктів та м'яса, має земельні ділянки площею 7,62 гектари, достатньо забезпечені виробничими і складськими приміщеннями, відповідають діючим стандартам та мають сертифікати якості.

З наведених показників спостерігається збільшення чистого доходу від реалізації готової продукції, товарів та послуг, що вказує на високу конкурентоспроможність в динамічному середовищі.

Сума чистого прибутку компанії є додатною - 1913 тис. грн. у 2020 році, 1695 тис. грн. у 2021 році та 1270 тис. грн. у 2022 році, що може вказувати на продуману бізнес-модель.

Основні виробничі потужності підприємства встановлені досить давно, приватизація підприємства не дала бажаного результату, розвиток заводу значно сповільнився за останні роки, компанія майже не інвестує у нові виробничі лінії і має досить обмежений асортимент продукції, який користується попитом на ринку.

Компанія має досить низький інноваційний потенціал і потребує значних змін у підході до управління, щоб підвищити свою ефективність у майбутньому.

Організація бухгалтерського обліку регулюється Наказом про облікову політику ПАТ «Білоцерківський консервний завод».

Відповідно до наказу про облікову політику ПАТ «Білоцерківський консервний завод» бухгалтерський облік операцій здійснюється автоматизовано з використанням ERP системи 1С: Підприємство 8.2. в конфігурації «Управління виробничим підприємством».

Елементами облікової політики щодо основних засобів визначено, що ліквідаційна вартість об'єкта основних засобів дорівнює нулю, а вартість, що амортизується, відповідає первісній вартості об'єкта; амортизація нараховується шляхом зменшення залишкової вартості.

Організація виконання усіх обліково-економічних завдань проводиться за допомогою складання реєстрів аналітичного обліку основних засобів у розрізі: інвентарних об'єктів, що забезпечують контроль руху, наявності та використання кожного об'єкта основних засобів; груп основних засобів для нарахування амортизації у податковому обліку; місцями експлуатації для забезпечення збереження об'єктів; матеріально-відповідальними особами.

Розроблено зведений графік руху документів з обліку основних засобів, який вміщує інформацію щодо кількості примірників кожного виду документів, необхідних для оформлення тієї чи іншої господарської операції; осіб, відповідальних за виконання робіт (складання документів, їх перевірку, обробку, реєстрацію інформації в облікових реєстрах) та терміни їх виконання.

Наведено перелік пропозицій щодо удосконалення організації обліку основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод», зокрема щодо проблем обліку амортизації основних засобів, підвищення інформативності первинних документів обліку основних засобів, оцінки та переоцінки вартості, інформаційного забезпечення управління матеріально-технічною базою.

Враховуючи ту обставину, що на підприємстві досить застаріле обладнання, яке використовується при проведенні процесу виробництва, доцільним є використання виробничого методу амортизації. Саме цей метод забезпечує пропорційність і відповідність величини нарахованої амортизації обсягу продукції. При застосуванні даного методу можна реально оцінити стан об'єкту основних засобів. Єдиним недоліком даного методу є те, що важко спрогнозувати виробничу потужність об'єкта протягом всього терміну його експлуатації.

Проведений аналіз переваг та недоліків щодо використанням ERP системи 1С:

Підприємство 8.2. в конфігурації «Управління виробничим підприємством», яку використовує ПАТ «Білоцерківський консервний завод», та відсутність можливості ведення обліку за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку в такій програмі, рекомендовано змінити дану ERP-систему на більш прогресивну міжнародну існуючу ERP-систему.

За результатами роботи було сформовано пропозиції, які полягають у зміні методу амортизації для активної частини основних засобів, у необхідності проведення щорічної переоцінки основних засобів, а також розробці комплексного документу «облікова картка основних засобів», оновлення графіку документообігу та переходу від 1С: Підприємство 8.2. в конфігурації «Управління виробничим підприємством» на ISF Application.

Для вдосконалення організації контролю та аналізу основних засобів, щодо підвищення ефективності їх використання необхідно створення ефективної системи внутрішнього контролю, яка буде включати і проведення аналізу основних засобів за минулий період, і аналіз структури та стану основних засобів, і контроль за формуванням амортизаційної політики, і контроль за своєчасним оновленням основних засобів та розробки низки відповідних заходів.

Несистемне здійснення контролю на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» функція контролю недостатньо цілеспрямовано і чітко взаємодіє з іншими функціями управління - не дає можливості своєчасно виявляти відхилення при веденні виробничої діяльності, а відтак не здійснює достатнього впливу на стан планування, обліку і економічного аналізу.

Науковцями-аналітиками узагальнено два етапи проведення економічного аналізу основних засобів: аналіз забезпечення підприємства основними засобами та аналіз ефективності їх використання, які визначають перелік напрямів підвищення ефективності їх використання, та підходи до визначення тенденцій розвитку матеріально-технічної бази, оцінки якісного та технічного стану основних засобів, визначення напрямів підвищення ефективності їх використання.

Проведений аналіз стану, динаміки та ефективності використання основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» зумовлює до пошуку резервів для підвищення технічного забезпечення та результативності підприємства в цілому, та спонукає обрання оптимальної методики проведення аналізу основних засобів за етапами аналізу забезпеченості основними засобами та аналізу ефективності використання основних засобів, на основі яких можливе проведення аналізу виробничо-фінансових результатів використання основних засобів та аналізу ринку інвестицій і технологічного ринку.

Проведення факторного аналізу фондівддачі, як загального показника ефективності використання основних засобів, доцільно проводити за напрямками вивчення впливу факторів на зміну фондівддачі та вивчення впливу фондівддачі на обсяг виробництва, які є важливим індикатором напрямів вдосконалення груп основних засобів та економії вкладених коштів.

На ПАТ «Білоцерківський консервний завод» спостерігається незначне зростання фондівддачі, яке відбулося за рахунок збільшення у 2022 році обсягів реалізованої продукції на 36,8% у порівнянні з 2021 роком.

Проведення аналізу зносу основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» свідчить про зростання коефіцієнту зносу основних засобів та зниження коефіцієнту придатності, що вказує на важливі проблеми з поновленням

основних засобів, зокрема нестачу коштів на фінансування таких потреб, а використання застарілих технологій, неминуче призводить до втрати конкурентоспроможності на ринку збуту.

При проведенні аналізу реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2022 рік спостерігається зниження такого показника за рахунок зниження залишкової вартості основних засобів на 244 тис.грн., та за рахунок зниження вартості майна підприємства у 2023 році на 6126 тис.грн., що призвело до зниження коефіцієнту реальної вартості основних засобів у майні підприємства.

До комплексу заходів щодо ефективного використання основних засобів на ПАТ «Білоцерківський консервний завод» доцільно віднести ефективне використання внутрішньогосподарських резервів, ефективне використання діючих основних виробничих засобів, підвищення коефіцієнта змінності, ліквідації простоїв, скорочення термінів освоєння введених у дію нових потужностей, подальшої інтенсифікації господарських процесів – що забезпечать в подальшому збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції, можливість підвищити показник фондівдачі, а відтак збільшити прибуток від реалізації та рентабельність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверкина М. Ф., Руднік О. О. Ключові аспекти автоматизації обліку основних засобів. Ефективна економіка. 2018. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6383>.
2. Аудит в умовах сталого розвитку: колективна монографія за загальною редакцією проф. О. А. Петрик / О. А. Петрик, Н. В. Гойло, І. І. Матієнко-Зубенко, І. О. Мариніч, Ю. Б. Слободяник ін. Київ: КНЕУ, 2021. 231с.
3. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент. навчальний курс. Київ: Ніка-Центр, 2014. 656 с.

4. Бондаренко Н.М., Бідняк К.І. Організація внутрішнього господарського контролю використання основних засобів підприємств. *Вісник ОНУ імені І. Мейснера*, 2015. Т. 20. Випуск 1/1. с. 157–160

5. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 480 с.

6. Бухгалтерський облік: навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойденко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. 392 с.

7. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 224 с.

8. Васільєва Л.М. Облікова політика за міжнародними та національними стандартами: порівняльний аспект. *Агросвіт*, 2014. № 6. С. 14-17.

9. Волощук Л. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства. Праці Одеського політехнічного університету. 2011. №2 (36). С. 329-334

10. Болинець О. О., Гичук Т. О. Сучасні аспекти оцінки корисності основних засобів та їх відображення в обліку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 25(1). С. 53-58.

11. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV: із змінами та допов.: станом на 06.08.2023 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (Дата звернення: 12.08.2023).

12. Гордієнко Н.І. Аудит: методика і організація: навч. посібник / Н. І. Гордієнко, О. В. Харламова, Ю. І. Мізік, О. О. Конопліна; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова, 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: ХНУМІ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319 с.

13. Григорєвська О. О., Джугля А. Ю. Вплив облікової політики щодо основних засобів на величину амортизаційних відрахувань. *Інфраструктура ринку*. 2016. Вип. 2. С. 308-312.

14. Гуцаленко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль: навч. посіб. / Л.В. Гуцаленко, М.М. Коцупатрий, У.О. Марчук. Київ: «Центр учбової літератури» 2014. 496 с.

15. Гуцаленко Л.В., Гловюк Ф.С., Ковальчук І.В., Організація обліку та аудиту основних засобів. *Економіка і суспільство*, 2017:1/8 С.741-747

16. Гужва В.М. Інформаційні системи і технології на підприємствах: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2017. 400 с.

17. Даценко Г., Коцераба Н., Крупельницька І., Кудирко О., Лобачева І. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Електронні дані. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2021. URL:

http://10.0.2.150/docs/Pidrirechnyky/2022/Datsenko_AHD.pdf.

18. Джеджула В.В. Сутність поняття «основні засоби» / В.В. Джеджула, І.Ю. Єпіфанова, Н.Р. Волоська. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. № 4 (04). С. 127- 131. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/4_2016/21.pdf.

19. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. Київ: Знання, 2007. 1072 с.

20. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Партин Г.О. Облік і аудит: термінологічний словник. 2-ге вид., доопр. та доп. Львів: Видавництво Львівської політехніки; ПП. НВФ «Біарт», 2012. 632 с.

21. Задорожній З., Проблемні аспекти нормативної бази управлінського обліку. *Вісник Тернопільського національного університету*. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. Випуск 3. С.43-52

22. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 : із змінами та допов. : станом на 10.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (Дата звернення :12.08.2023).

23. Іванова Н.А. Організація і методика аудиту : навч. посіб. / Н.А. Іванова, О.В. Ролінський. Київ : Центр учбової літератури. 2008. 216 с.

24. Калогов Є.В. Нормативно-правове регулювання. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер.: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2019. Вип. 179(2). С. 63-69.

25. Камінська Т. Г. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту в сільськогосподарських підприємствах : дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук: 08.06.04. Київ, 2006. 20 с.

26. Кандиба К.О. Аналіз ефективності використання основних засобів. Управління розвитком. 2014. № 3(166). С. 12-14.

27. Класифікатор основних фондів ДК 013-97: затв. Наказом Держстандарту від 19.08.1997р. №507: станом на 10.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (Дата звернення : 12.08.2023).

28. Корнієнко Д.С. Проблеми використання комп'ютерної облікової системи «1С підприємство» у сучасних реаліях.: матеріали Всеукр-ої матеріали наук.-практ. конф. : м. Харків, 27. берез. 2018 р. Харків : Лідер, 2018. С. 510-513.

29. Кулаквська Л.Г. Організація і методика аудиту : навч. посіб. для ВНЗ / Л.Г. Кулаквська, Ю.В. Піна. Київ. : Каравела, 2004. 567 с.

30. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби»: Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (дата звернення: 21.06.2023).

31. Михалків А.А., Косташ Т.В. Внутрішній контроль процесу господарювання: проблеми організації. Економіка і держава. 2020. № 10. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.1.61

32. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів : наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 року № 561, із змінами та допов. : станом на 10.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (Дата звернення : 12.08.2023).

33. Мних Є. В. Фінансовий аналіз: підручник / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 536 с.

34. Мошенський С. З. Економічний аналіз. підручник / С. З. Мошенський, О. В. Олійник; за ред. Ф. Ф. Бутинця. Житомир : ПН «Рута», 2017. 704 с.

35. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73: із змінами та допов.: станом на 10.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (Дата звернення : 12.08.2023)/

36. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92: із змінами та допов.: станом на 03.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (Дата звернення : 12.08.2023).

37. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. № 617: із змінами та допов.: станом на 06.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03#Text> (Дата звернення : 12.08.2023).

38. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2004 р. № 817: із змінами та допов.: станом на 03.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text> (Дата звернення : 13.08.2023).

39. Олійник Є. В. Аналіз впливу основних засобів на динаміку відтворення основних засобів. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2015. №1. С. 252-255.

40. Осмятченко В. О., Ізмайлов Я. О., Пінчук К. С. Удосконалення обліку і оподаткування інвестицій у капітальне будівництво та поліпшення об'єктів основних засобів. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2021. Вип. 1 / С. 33-39.

41. Петренко А.Я. Організація обліку основних засобів та шляхи її вдосконалення. / А.Я. Петренко, В.Д. Попова. Мукачівський державний університет. 2018. № 18. С. 994-1001. https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/138.pdf. (Дата звернення : 12.08.2023).

42. Пилипенко Л. М., Демська Ю. В. Концептуально-теоретичні основи бухгалтерського обліку амортизації та зносу основних засобів підприємства.

Економічний простір, 2018, № 134, С. 195-204.

43. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. № 1591 : із змінами та допов. : станом на 10.08.2023. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (Дата звернення : 12.08.2023).

44. Поліщук Н.В., Лобачева І.Ф., Громова О.А. Економічний аналіз у схемах і таблицях. Навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля». 2018. 220 с.

45. Порядок затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання затверджене наказом Міністерства фінансів України від 13.09.2016 № 818 : із змінами та допов. : станом на 10.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (Дата звернення : 12.08.2023).

46. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України 02.09.2014 р. №879 : із змінами та допов. : станом на 10.08.2023 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (Дата звернення : 13.10.2023).

47. Про затвердження змін до «Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку», затверджене наказом Міністерства фінансів України 21.07.2013 № 408 станом на 10.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (Дата звернення : 13.08.2023)

48. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні Закон України від 16.07.1999 р. № 996–XIV : із змінами та допов. : станом на 01.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (Дата звернення : 12.08.2023).

49. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI : із змінами та допов. : станом на 03.07.2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Дата звернення : 12.07.2023).

50. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Робочі документи внутрішнього контролю операцій з необоротними активами: прикладний аспект. Інститут бухгалтерського обліку. Контроль та аналіз в умовах глобалізації, 2016. № 3. С. 69-84. URL: <http://ibo.wunu.edu.ua/index.php/ibo/article/view/290>. (Дата звернення : 12.07.2023).

51. Рзаєв Д.О., Рзаєва С.П. Основні засоби підприємства: аспекти та аналіз ефективності використання. *Моделювання та інформаційні системи в економіці*. 2015. №91. С. 235-246.

52. Сахарцева І. І. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2005, 556 с.

53. Святенко І.М. Вплив факторів на формування облікової політики підприємства. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2014. № 2. С. 246-252.

54. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. К.: Знання, 2018. 662 с.

55. Селіванова Н.М. Організаційно-методичні аспекти компонентного обліку основних засобів в умовах переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності / Н.М. Селіванова, Н.С. Качанова. *Економіка: реалії часу*. 2020. № 1 (47). С. 53-60. <https://economics.net.ua/files/archive/2020/No1/53.pdf>. (Дата звернення : 12.07.2023).

56. Серпенінова Ю.С. Основи бухгалтерського обліку: навчальний посібник. Бурденко І.М., Польцова С.М., Макаренко І.О., Савченко Т.Г., Серпенінова Ю.С. / За заг. ред. Серпенінової Ю.С. Суми : Видавництво «Винниченко М.Д.», 2016. 266 с.

57. Слесар Т. М., Соляник Д. О. Особливості організації обліку основних засобів. Proceedings of III International Scientific and Practical Conference London, United Kingdom 24-26 November 2022. С.828-834

58. Сусіденко В. І. Інформаційні системи і технології в обліку: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 224 с.

59. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: підручник / Н. М. Ткаченко. - 6- те вид., допов. і перероб. К.: Алерта, 2017. 981 с.

60. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: підручник / М. Ф. Огійчук, Л. О. Сколотій, М. І. Беленкова та ін.; за ред. проф. М. Ф. Огійчука. 7-ме вид., перероб. і допов. Київ : Алерта, 2016. 1040 с.

61. Фінансовий облік: теоретичні та прикладні аспекти: навч. посіб. / І. А. Канцір, І. С. Старко, М. М. Антонійчук. Львів: техн.-екон. коледж Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Львів : Растр-7, 2017. 292 с.

62. Фінансовий облік І. навч. посіб. / Є. Ю. Шара, І. Є. Соколовська-Гонтаренко - К.: Центр учб. л-ри, 2016. 336с.

63. Дивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV з змінами та допов. : станом на 08.07.2023. URL

: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Дата звернення : 12.07.2023).

64. Чацькіс Ю.Д. Організація бухгалтерського обліку. Навч. посіб. / Ю.Д. Чацькіс, Е.С. Гейер, О.А. Наумчук, І.О. Власова, К.: Центр учбової літератури, 2011. 564 с.

56. 65. Шаровська Т.С. Сучасна проблематика обліку основних засобів / Т.С.

Шаровська, Г.В. Мальченко. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. – 2019.

№ 3 (20). С. 543-549. http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/20_2019/83.pdf. (Дата звернення : 12.07.2023).

66. Шум М. А., Чурица Л.В., Хільська А.С. Проблеми обліку та аналізу використання основних засобів підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. №6. С. 20-22.

67. Щербіна Є.А., Климко О.Г., Марочко Т.Р. Застосування економіко-математичного моделювання для аналізу діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?n=6&y=2019> (дата звернення: 10.10.2020).

68. Юрченко Г. С., Овсюк Н. В. Облікова концептуалізація основних засобів у національній та міжнародній практиці: теоретико-методологічні аспекти. Сучасний стан і тенденції розвитку сучасної європейської науки: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 2015. Том 1. С. 130– 138.

69. Яковишина Н.А. Теоретичні основи обліку основних засобів / Н.А. Яковишина, К.А. Яковенко. *«Молодий вчений»*. 2018. № 5 (57). С. 779-782. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/5/180.pdf>. (Дата звернення : 12.07.2023).

70. Якубів В. М., Шеленко Д. І., Сас Л. С. Облік основних засобів: національний та міжнародний аспекти. *Актуальні проблеми економіки*. Київ «Національна академія управління». 2015. №11. С. 375-379.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України